

Наша Ніва

П Е Р Ш А Я Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Э Т А ISSN 1819-1614

Заснаваная ў лістападзе 1906. Адноўленая ў траўні 1991. Выдавец: Прыватнае прадпрыемства «Суродзічы». Выходзіць штотыднёва, у пятніцы

У НУМАРЫ

Ельцын

Словы на разъвітанье зь першым дэмакратычна абраным кіраўніком Рэсей за шэсцьцьсот гадоў.

Старонка 3.

Сідорскі прызнаў праблемы ў эканоміцы

І назваў першы квартал 2007 году «цалкам правальным».

Старонка 4.

Такая вось любоў...

Пасыля таго, як «Наша Ніва» выйшла з загалоўкам на першай паласе «Клён Фінькевіча», адміністрацыя «хіміі» збиралася ссыекчы тое дрэва. Артура Фінькевіча наведаў карэспандэнт «НН».

Старонка 5.

Вера Рыч

Перакладчыца Коласа й Купалы на ангельскую мову наведала Беларусь.

Старонка 30.

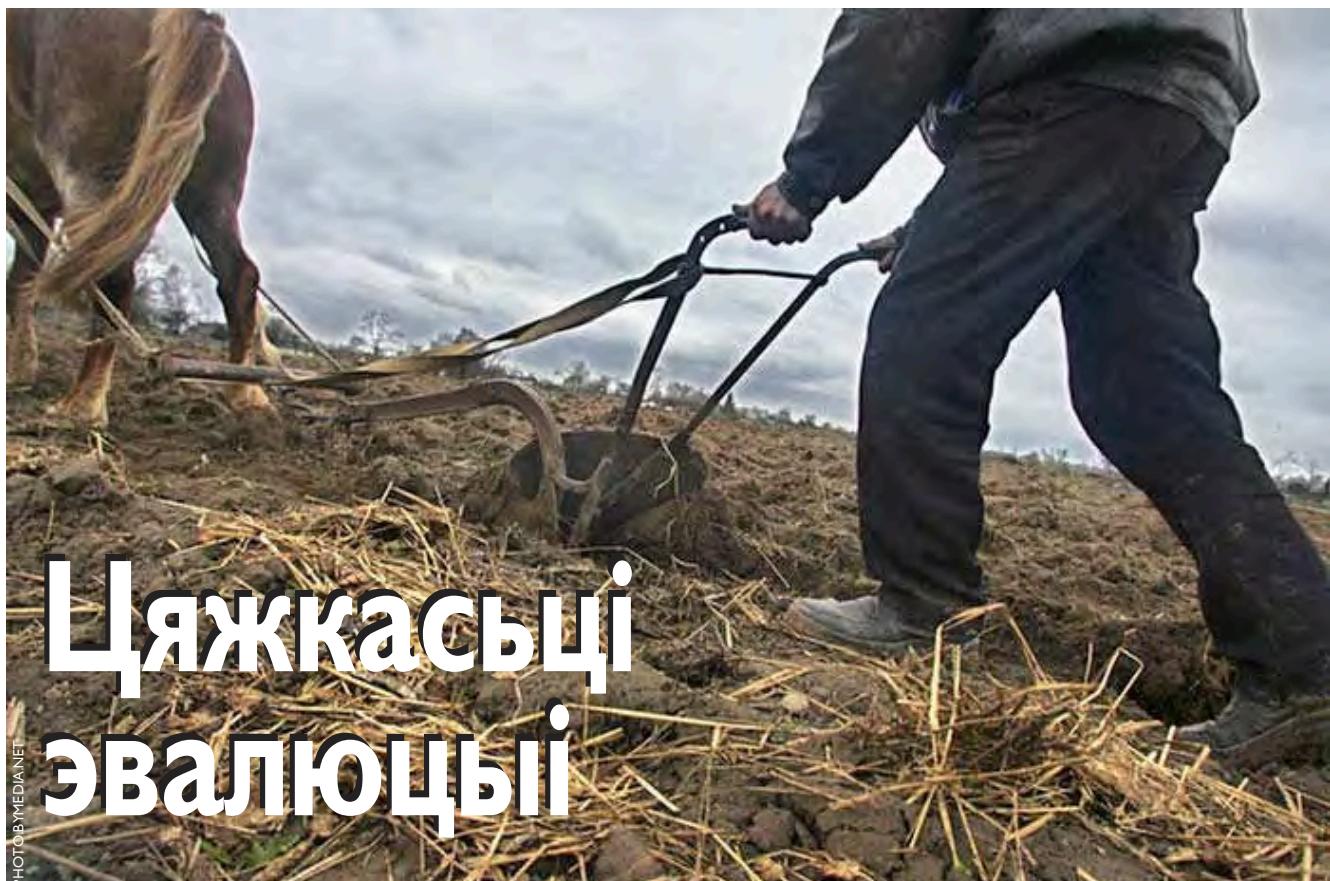
Вырашэнне непасільных задачаў

Пасланыне А.Лукашэнкі нацыянальнаму сходу было вытрымана ў ранейшым тоне.

24 красавіка Аляксандар Лукашэнка выступіў з традыцыйным веснавым пасланьнем народу і парламэнту. Фактычна ў кожнай сферы — ад нафтахіміі да спорту — кіраўнік дзяржавы запатрабаваў мабілізацыі і контролю. Самымі частотнымі словамі ў дакладзе былі «павінны, абавязаны, трэба». Часам А.Лукашэнка жартаваў, але ў цэльм выглядаў даволі ўзвінчаным.

Даклад доўжыўся трохі меней за дзве гадзіны і ні разу не перарываўся воплескамі.

Старонка 6.

Цяжкасці эвалюцыі

З Вільні нядаўна прыйшло паведамленне, што лідэры дэмакратычных сілаў дамовіліся памяняць агульную стратэгію. А менавіта — перайсці ад рэвалюцыйных мэтадаў да эвалюцыі і дыялёгу з уладай. Калі так, дык ці азначае гэта, што дагэтуль беларуская дэмакратычная апазыцыя йшла рэвалюцыйным курсам?.. Піша Віталь Тарас. Старонка 10.

КАМЭНТАР РЭДАКЦЫІ

Барыс Ельцын і Святылана П.

Расея развіталася зь першым за сваю шасцістгадовую гісторыю дэмакратычна абраным кіраўніком. Пахавала даволі абыякава. Лічаныя тысячи людзей прыйшли развітаца з былым кумірам. Не пароўнаць з тым, як беларусы хавалі Быкава.

Тое, што Ельцын быў першым прэзыдэнтам у краіне, якая раней ведала толькі абсолютных манархаў і генескаў, многае тлумачыць як у абыякавасці развітання, так і ў манеры кіравання таго, каго адпівалі. Аднак чаму Ельцын, які мог лёгка перавесьці ўсё да звыклага прапаганды папулісцкай тыраніі, як тое зрабілі некаторыя ягоныя калегі, выбраў, урэшце, іншы шлях?

«Якая сіла вяла клясычнага савецкага мэнджэра, тыповага рэгіянальнага партработніка, які меў грубаватыя манеры практика-гаспадарніка з вытворчага раману, да таго, каб зъмяніць краіну, уклад якой здаваўся непарушным і вечным? Зьбег абставінаў, інтуіція, сэрца?» — задае пытаныні расейскі камэнтатар Андрэй Калеснікаў. Больш чым выпадак, інстынктыўная прага ўлады ці эмоцыя, думаю, Ельцына вяло цвёрдае, вынашанае перакананьне. Ягоны дзед быў раскулачаны, бацька рэпрэсаваны, сам Ельцын,

як сотні савецкіх людзей, здолеў вырваць для сябе вышэйшую адукцыю толькі таму, што прыхаваў сямейную біографію. Дзяцінства, першы выхад у людзі, жыццёвый ўніверсітэт, як сфармуляваў Горкі, трыв пункты, якія фармуюць сьветапогляд назаўжды.

Такія, як Ельцын, былі ў кампартыі, нават сакратарамі, бо была ў іх энергія і розум, а дарога да самарэалізацыі, а часам праста самазахавання, ішла праз партыю. Яны прымалі правілы гульні, але ведалі: во паўпраўда, пропаганда, а тое — чисты падман. А вось гэтае: раскулачаны дзед, рэпрэсаваны бацька, бяспраўнае юнацтва ёсьць прайдай савецкага гісторыі. Таму Ельцын з палёгкай прайшоў праз пераацэнку каштоўнасцяў і пры першым выпадку пакітаўся зь бесчалавечнай систэмай, ад якой так пацярпела ягоная сям'я.

Сьветапогляд Ельцына быў сфармаваны яго сямейнымі вопытамі, але і той адукцыяй, якую ён атрымаў, і грамадзтвам, да якога належалі. Рэформы Ельцына кантраставалі з рэформамі Гаўла настолькі, наколькі розніліся грамадзтва Расеі й Чэхіі і адукцыя лідэраў, выштурхнутых наверх хвалій перавароту. І, на выхадзе з рэформаў, багацьце сям'і Гаўла і

багацьце сям'і Ельцына.

...Праз некалькі гадзінаў пасля съмерці першага прэзыдэнта Расеі ў сталіцы Беларусі затрымалі чатырох хлопцаў і адну дзяўчыну. Быццам бы яны расклейвалі налепкі «Чарнобыльская шляху» на мосце між Маскоўскім і Каstryчніцкім раёнамі («як многа гавораць мне назвы такія»). А можа ўвогуле нічога не расклейвалі, а праста гучна жартавалі на беларускія тэмы. Так бы мовіць, нецэнзурна лаяліся. Штатная сітуацыя нашых дзён. На наступны дзень самы гуманны на сьвеце судзьдзя Ш. праштампаваў прысуды: па сем сутак. Так выйшла, што я ведаю адну з затрыманых — бялявую Святылану П., будучую мэдсястрычку, ведаю, хоць і завочна, яе немаладую, спрацаваную маму, брата, які вымушаны быў кінуць працу і правесьці два дні каля суду і ізалятара.

Працуючы ў адным з апошніх бастыёнаў беларускай свабоды і пераездзіўшы паўкраіны, ведаю сотні такіх сьветлых юнакоў, расклейшчыкаў і хуліганак. Хтосьці зь іх — Кастьусь, Алесь ці тая самая Святылана, выпускнікі акрэсцінскага, а часам, на жаль, валадарскага, школоўскага ўніверсітэта — гадоў праз 20—30 узнічалиць нашу краіну. У гэтым я бачу вялікі шанец беларускай нацыі.

Барыс Тумар

ПРЕЗЕНТАЦІЯ

Беларусь: ні Эўропа, ні Расея

Меркаваны беларускіх эліт

27 красавіка (пятніца) у сядзібе БНФ «Адраджэнне» (вул. Варвашэні, 8) адбудзеца прэзэнтацыя кнігі варшаўскага выдавецтва «ARCHЕ» «Беларусь: ні Эўропа, ні Расея. Меркаваны беларускіх эліт». Створанае з узделам 30 палітычных, грамадзкіх і культурных дзеячоў Беларусі (Вольга Абрамава, Вячаслав Кебіч, Аляксандар Мілінкевіч, Сяргей Касцян, Валеры Фралоў, Усевалад Янчэўскі ды інш.), выданыне адлюстроўвае погляды беларускай эліты на пытаныне месца Эўропы і Расеі ў нацыянальной ідэнтычнасці беларусаў. Пачатак а 17.00. Уваход вольны.

Барыс Ельцын

У сераду адбылося пахаваньне першага прэзыдэнта Рasei Барыса Ельцына (нарадзіўся ў 1931 г.) Ельцын займаў пасаду прэзыдэнта Rasei з 1991 па 31 сінегня 1999 г., калі ён нечакана заявіў пра сваю адстаўку.

Станіслаў Шушкевіч: «Ён ніколі ня лаяўся матам»

Першы кіраўнік незалежнай Беларусі Станіслаў Шушкевіч разъвітваецца з першым кіраўніком Rasei Барысам Ельцыным.

«Я смуткую з гэтай нагоды. Mae ўспаміны пра Барыса Ельцына са міяя съветльня. Найперш гэта ўспаміны пра Віскулі. Ельцын быў першым сусветным кіраўніком, які прызнаў незалежнасць Беларусі. Мне заўсёды было прыемна кантактаваць з гэтым чалавекам. Праўда, з гадамі, як бы мне таго не хацелася, знасіна паміж намі становілася ўсё меней і меней. I Ельцын, і ягоная жонка былі на дзвіа прыстойнымі людзьмі, можа быць самымі прыстойнымі з тых, каго я сустракаў у жыцці. У адрозненіі ад большасці кіраўнікоў дзяржаваў, Ельцын абсалютна ніколі не лаяўся матам.

Сумняюся, што ў Rasei нешта зменіцца пасля съмерці Ельцына. Ягоны ўплыў апошніх гадоў быў вельмі маленкім. Мне здаецца, што Ельцын балочча ўспрымаў падзеі апошніх гадоў у Rasei. Хаця б тое ж вяртанье савецкага гімну, Барыс Мікалаевіч лічыў, што савецкі спадчыне ня месца ў новай Rasei.

У адрозненіі ад свайго наступніка Ельцын быў сапраўдным дэмакратам, можа часам аж занадта. Але нягледзячы ні на што ў яго атрымлівалася трывалы баланс паміж цэнтральнай уладай і ўладай на месцах».

Запісаў Зыміцер Панкавец

Ідэолягі адказалі «Нашай Ніве»

Адказ на нашаніўскі камэнтар «Дзіве зоркі» ідэальнаі дыктатуры быў дадзены апэратору, у апошнім выпуску тэлешоў на АНТ. Піша Сяргей Будкін.

На закіды датычна таго, што ў журы спрэс пэўныя асобы, стваральнікі праграмы адгукнуліся запрашэннем ў раду экспертаў акторкі Святланы Зелянкоўскай і рэктаркі ўніверситету культуры Ядзівігі Грыгаровіч. У адказ на тое, што ў перадачы ніяма ані каліва

беларускасці, праспіявалі блёк беларускамоўных «гітоў». Дзяржаўныя ідэолягі спрабуюць рэалізоўваць стратэгію падмены. Доказам таму быў і канцэрт «За незалежную Беларусь» на 25 Сакавіка, і «бээрэсмэйская» акцыя «Чарнобыльскі шлях — дарога да

Моцны поціск рукі

Эпізод зь Ельцыным згадвае Віталь Тарас.

У 1992 г. Барыс Ельцын прыехаў з кароткім візитам у Беларусь мацаваць сувязі з кіраўніцтвам яшчэ не саюзной, а проста новай незалежнай дзяржавы. Ён выступіў у Вярхоўным Савеце. Гаварыў, зразумела, пра братэрскія сувязі расейскага і беларускага народу. I на завяршэнне прадэманстраў падарункі. Гэта была вялізная фотавыява Белага дому ў Маскве (тады ў ім яшчэ быў расейскі парламэнт, які разгоняць у кастрычніку 1993-га). А ў дадатак — фатачопія граматы цара Аляксея Міхайлавіча. Сярод часткі беларускіх журналістаў, якія назіралі за выступам з балконаў Аўальнай залі, прайшоў гул.

Журналісты тады адчуваўся ѿ парламэнце вольна. Па завяршэнні афіцыйнага выступу журналісткі натоўп падзяліўся — нехта кінуўся даганяць Ельцына са спадзевам на інтэрвю що дадатковую інфармацыю. Нехта выйшаў на бакавую лесьвіцу папаліць і абліяніцца ўражаннямі.

Мы з калегам Раманам Якаўлеўскім абмяркоўвалі двухсэнсоўнасць падарунка Ельцына. I ў гэты момант прадмет нашай размовы пачаў спускацца па лесьвіцы (відаць, яго выводзілі запасным ходам у мэтах бяспекі). Раман Якаўлеўскі мае звычай гаварыць гучна. I тут ён адпушыў нейкую ірапічную роліку. Сэнс яе ўжо ня мае значэння. Дый тая роліка была не адзіная.

Ельцын, які ўжо спусциўся на маршуніз, раптам спыніўся, зрабіў разворот усім сваім мажным тулавам і раптуча разам з аховай пайшоў на журналістаў. «Мне здаецца, мяне не зразумелі», — прагрукатай ён са сваёй непаўторнай інтанцыяй і пачаў папісць руки ўсім запар, хто перад ім апынуўся. Ельцын патлумачыў журналістам мэты свайго візіту, чарговым разам засвядчыўшы павагу да незалежнай Беларусі.

Успомніў гэта не для таго, каб пахваліцца, што апынуўся побач з выдатнай асобай. Гонар папісніць руку прэзыдэнту Ельцыну мелі сотні журналістаў і дзясяткі тысяч жыхароў розных краінаў.

А ўсё-такі прыемна было тады адчуць моцны поціск ягонай рукі.

Бывай, Барыс Мікалаевіч!

будучыні», «трэшавая» рэклама якой ідзе цяпер па ТВ з пэрыядычнасцю рэкламы «Супэрліто».

Адзін з арганізатаў першага жалобнага мерапрыемства «Чарнобыльскі шлях'1989» Генадзь Грушавы ў нашай размове колькі дзён таму толькі горка ўсьміхнуўся: «Яны хоць цямяць, які сэнс надаюць гэтым спалучэнням словаў?!» У «Дзівох зорках» тая самая стратэгія падмены: калі пабеларуску, дык канечнe нешта кшталту «Чаркі на пасашок».

Сідорскі прызнаў праблемы ў эканоміцы

Прэм'ер-міністар Сяргей Сідорскі на паседжанні Савету міністраў у аўторак у прыступнасці журналістаў раскрытыкаваў стан нацыянальнай эканомікі. Прэм'ер называў першы квартал 2007 г. «цалкам правальным» для Міністэрства прамысловасці, «Белдзяржхарчпраму» і асабліва «Белнафтахіму», які за трох месяцаў не дабраў з балансу паліўна-энэргетичных рэсурсаў больш за 1 млн тонаў нафты.

Прэм'ер агучыў раней невядомыя лічбы: на складах у 4,4 раза павялічылі-

ЮЛІЯ ДАРАШКЕВІЧ

ся запасы лядоўняў, на 200% — запасы пральных машынаў, фактычна стражданы рынак айчыннымі вытворцамі тэлевізараў.

Што тычыцца «Белдзяржхарчпраму», дык яго цяжкасці не абмяжоўваюцца цукрам. Маргарынавай прадукцыі выраблены 77% ад пляну, мыла — 58%, кандытарскіх вырабаў — менш за 100%.

Адставаныне за студзень было 700 тыс. тон, за люты-сакавік дадалося яшчэ 300 тыс. тонаў.

Мікола Бугай

Цэны на кватэры ў рэгіёнах пайшлі ў галоп

Моцная хвалья падаражаньня жытла на другасным рынку сталіцы закрунула таксама абласныя цэнтры, паведамляе «Звязда». Паводле інфармацыі газэты, на фоне істотнага скарачэння агульнай прапановы і ажыятажнага попыту.

Сярэдняя цана аднапакаёвых кватэр у сталіцы дасяг-

нула \$67 820. Трохпакаёўкі ў сталіцы даражнююць на \$30—35 у тыдзень за кв.м.

У Віцебску аднапакаёвые кватэры таксама падаражалі на \$8—10 тыс. за трох месяцы. Кватэра агульнай плошчай 38 кв.м каштуюць цяпер \$32—33 тыс.

У Берасці цана квадратнага мэтра нават іншыя па

плошчы жыльля дасягнула \$1000—1100. Звычайнай цана трохпакаёвак тутака дасягнула \$65—70 тыс.

Спэцыялісты мяркуюць, што кватэры будуць дара-жэць нават летам, бо істотна вырас кошт будаўніцтва новага жытла. Квадрат у новабудоўлях прадаецца цяпер за \$1070.

Цэны на сацыяльнае жыльё для чаргавікоў кан-травлююцца дзяржавай. Яны напалову ніжэйшыя за рынкавыя. Аднак гэта жытло ў дамах горшай якасці, з выпадковымі кантынгентамі жыхароў, а саме галоўнае такія кватэры даступныя толькі малому колу людзей.

МБ

Рост працягваецца

Адзінным трывожным паказчыкам застоеца сальда замежнага гандлёвага балансу.

Міністар статыстыкі Ўладзімер Зіноўскі падвёў вынікі працы эканомікі за першы квартал 2007 г. У цэлым, як адзначыў міністар, эканоміка захавала становічыя паказчыкі. Практычна ва ўсіх сферах адбываецца рост. ВУП за квартал вырас на 8,4% у парыўнанні з такім самым тэрмінам летасці. Большая лічба тлумачыцца цёплай зімой і палітыкай эканомікі энэргіі. У Зіноўскі адзначыў: калі б не напружанае ў пытанні паставак паліва з Расеі, лічба магла быць скласці 10%.

Затое сальда замежнага гандлю знаходзіцца ў глыбокім мінусе, які павялічыўся ў парыўнанні з мінулым годам. Так, адмоўнае сальда замежнага гандлю сёньня складае 659 мільёнаў даляраў, а адмоўнае сальда ў гандлі з Расеяй яшчэ больше — 795 мільёнаў даляраў.

Рэальнай граповыя даходы насельніцтва павялічыліся на 13,5%, хоць заробкі — толькі на 9,8%. Розніцу ў гэтых паказчыках забяспечылі прадпрымальнікі, валютныя апэрацыі, продаж маёмысці. Разрыў паміж даходамі 10% самых багатымі і 10% самых бедных вырас да 5,6 разоў.

Упершыню за апошні час пачала павялічвацца нараджальнасць і падаць сымяротнасць. Насельніцтва Беларусі цяпер складае крыху больш за 9 700 тысяч жыхароў. Гэта на 600 тысяч меней, чым яно было ў 1994 г.

Зыміцер Панкавец

Рубель танье

Паводле Нацбанку, на 25.04. эўра каштуюць 2909 руб., даляр — 2145 руб. Попыт на валюту на Міжбанкаўскай валютнай бірже стабільна перавышае прапанову. Эўра дасягнуў рэкордна высокай ад 2004 г. каціроўкі.

Бізнэсоўцы заклікаюць ЭС захаваць гандлёвый прэфэрэнцыі

Беларускія бізнэс-асацыяцыі звярнуліся да Эўрасаюзу з просьбай захаваць за Беларусью гандлёвые льготы ў межах агульнай систэмы прэфэрэнцый ЭС. Пэтыцію падпісалі Асацыяцыя прадпрыемстваў прамысловасці, менскі саюз прадпрымальнікаў, Асацыяцыя міжнародных аўтамабільных перевозчыкаў ды інші.

Съцісла

У звароце адзначаецца, што раптэнне, якое можа ўступіць у сілу ў чэрвені, выкліча скарацэнне экспарту і гандлю. Паводле інфармацыі «НН», зборам подпісаў пад праектам зімалася вэртыкаль. Зыняццё льготай выклікае парушэннем правоў прафсаюзаў у нашай краіне.

Сяляне збываюць скацину

У асабістых гаспадарках закупкі малака ў першым квартале зменіліся на 6%, а мяса — на 10%, сыведчыць Міністэрства статыстыкі і аналізу. Працэс закрунуў усе вобласці, апрач Магілёўскай. Гэта азначае, што старэючие насельніцтва вёскі масава адмаяўляеца ад кароваў і кабанчыкаў.

СП

Такая вось любоў...

Пасылья таго як «Наша Ніва» выйшла з загалоўкам на першай паласе «Клён Фінькевіча», адміністрацыя «хіміі» зьбіралася съсекчы тое дрэва. Палітвазъня Артура Фінькевіча наведаў карэспандэнт «НН».

Камэндатура, дзе адбывае пакаранье Артур Фінькевіч, разъмяшчаецца на ўскрайку Магілёва. Першае ўражанье — не турма, хутчэй казарма. І там паўтара году, і тут Фінькевічу трэба адбываць такі ж тэрмін. Пры ўваходзе асацыяцыі толькі павялічваюцца. Нейкі капитан на прахадной перапісвае нашы пашпартныя звесткі, пытаемца ня толькі месца праціскі, але і празываньня, як на КІП. Хіба што не запытваецца, кім мы даводзімся Фінькевічу. Пасылья загадвае нейкаму насельніку камэндатуры паклікаць Артура, той паслухмяна бяжыць, нібы салдат.

Праз пару хвілінаў зьяўляецца і Фінькевіч. Выглядае добра, ружовашчокі, усміхаецца. Пытаемца на прахадной, ці можна выйсці пасядзець на вуліцы, на сонцы. Кажуць, што не. Размаўляйце на калідоры. «Могуць выпусыць, а могуць — не. Гэта ў залежнасці ад таго, што за змена і які ў яе настрой».

Артур расказвае, што над ім вісяць тры папярэджаныні, вынесеныя па съмешных абвінавачваньнях, — спазніўся з працы на 13 хвілінаў... схадзіў пасылья адбою ў прыбіральню... Адміністрацыя выгадна трymаць Фінькевіча на грани. Будзе яшчэ адно — і хлопец на-кіруеца адбываць пакаранье ў каленію. Пакаранье можа быць да трох гадоў, прычым час, які ён адбыў на «хіміі», ня будзе ўлічвацца. «Такая вось любоў...». Артур увеселічыцца падчас паўтарае гэту фразу.

Кажа, што даўно нікога не было зь Менску, апошнім дзесяці месяцам таго прыяжджаў кіраунік дыпкорпусу АБСЭ Оке Пэтэрсан. Магілёўцы ў сваю чаргу прыходзяць спраўна. Расказвае, што дэсыць часта тэлефануюць маладзейшыя сябры, просьціць парадаў. Артур для іх маральны аўтарытэт. Кажа, што паспрабаваць зарэгістраваць «МФ» у любым выпадку вартага, а там паглядзім.

Расказвае пра ліставанье з Дашкевічам. Кажа, што менавіта Зымітру ціпер найцяжэй. Дашкевіч быў у Артура за дзень да арышту. Назаўтра Фінькевіч сам датэлефанаваўся да сябра, які з першых вуснаў паведаміў, што арыштаваны. Падчас наступнага званка слухаўку

Ольга Дарашкевич

Інтэрнат, у якім адбывае тэрмін Фінькевіч.

падняў ужо Галіеў, адваткіт Зымітра.

Наконт справы «Маладога фронту» Фінькевіч ня мае аптымістычнага прагнозу. «Пасадзяць, бо не для таго крымінальныя справы заводзілі, каб пасылья выпусыць — кажа ён, а пасылья дадае:

— Усё адно на іхныя месцы прыйдуць новыя людзі, яшчэ маладзейшыя».

Фатаграфаўца ў фое камэндатуры нельга, ізноў міжволі ўзыкаюць асацыяцыі з вайсковай часткай.

Калі спачатку Артур прасіў, каб яму прывезлі якмага болей кніжак, то ціпер імпэту крыху паменшила. Кажа, што асабліва чытаць няма калі, ды асыцерагаеца захоўваць кнігі ў пакой, бо «хто ведае, могуць прышыць яшчэ і агітацыю сярод зыняволеных». Прачытае і перадае на захоўванье сваім магілёўскім сябрам.

Артуравага часу хапае толькі на вучобу ў ЭГУ, яго прынялі на факультэт міжнародных адносін. Спрабуе ў час дасылаць ва ўніверсітэт контрольныя работы. Што праўда, не заўсёды ўдаецца. З працамі дапамагаюць, чым могуць, старшыня магілёўскай суполкі ТВМ Алег Дзячкоў, іншыя сябры і знаёмыя. Ціпер Фінькевіч на дыстанцыйным наўчанні, але па вызваленіні трэба будзе тэрмінова здаць ангельскую, нямецкую і літоўскую мовы.

Артур Фінькевіч ціпер працуе прыблізлішчыкам у дзіцячым садку. Гэта другая ягоная праца падчас «хіміі». Спачатку ён клаў плітку на магілёўскіх вуліцах. У садку Артуру працаўца падабаецца, заробак 250 тысяч. Была яшчэ магчымасць працаўца пастухом у вёсцы, але там ад Фінькевіча патрабавалі распіску, што ў выпадку чаго ён будзе адказваць матэрыяльна. Хлопец адмовіўся даваць такую распіску.

Адразу пасылья таго як «Наша Ніва» выйшла з загалоўкам на першай паласе «Клён Фінькевіча», адміністрацыя зьбіралася съсекчы тое дрэва, пра што Артур і паведамілі. Аднак урэшце здаровы сон перамог і клён ля алтанткі працягвае набіраць моц.

Артур расказвае, што не заўсёды мае магчымасць памыцца, бо душ працуе па раскладзе. Недзе тры разы на тыдзень па некалыкі гадзінай. Ясная справа, што ня ўсе пасыльяўці прыняць водныя працэдуры. У пакой Артура ціпер жыве шасьцёра чалавек. Часта напіваюцца, на іх паштраныні адміністрацыя заплющвае вочы. Са словаў Фінькевіча, палова суседзяў гатовая дакладваць адміністрацыі пра любую правіннасць і любое слова, дзеля ітнушакі ў асабістую справу, каб лішні раз зьвязаць дадому ці атрымаць пару гадзінай выйсці ў горад у выходны дзень. У самога ж Артура візытаў дадому не прадбачыцца, як не прадбачыцца для яго і амністыі. Бо злосны парушальнік. Тэрмін зыняволення скончыцца ў сінегі. Засталося яшчэ болыш чым паўгоду. Такая вось любоў...

Зыміцер Панкавец

Беларусь пагадзілася на прадстаўніцтва Эўракамісіі

МЗС Беларусі дало згоду на адкрыццё прадстаўніцтва Эўракамісіі ў Менску. Адказу на свой запыт Брусэль чакаў больш за два гады. Наступным крокам стане абмеркаванье пагаднення між Менскам і Брусслем аб умовах і мэханізме адкрыцця офісу.

Прэс-сакратарка эўракамісара па замежных сувязях адмовілася гаварыць пра матывы, якія падштурхнулі беларускія ўлады да такога рашэння менавіта цяпер.

Алесь Кудрыцкі, Бруссель

Незалежнае ТВ — з каstryчніка

Грамадзкае Польскае тэлебачанье й МЗС Польшчы падпісалі пагадненне пра стварэнне тэлеканалу ТВ Беларусь. Згодна з кантрактам, ТВ фінансуецца з рэзэрвавага бюджэту МЗС.

Гэта будзе спадарожніковы канал. Плянуецца, што праграма будзе транслявана па двух спадарожніках 15 гадзін у суткі. Старт каналу заплянаваны на каstryчнік.

Выдаткі на дзейнасць ТВ сёлета складуць 16 млн. злотых (4 млн. ўўра).

Польскае радиё для замежжа

Бяляцкі стаў віцэ-прэзыдэнтам

Старшыня незарэгістраванага праваабарончага цэнтра «Вясна» Алесь Бяляцкі абраны віцэ-прэзыдэнтам усясьветнай праваабарончай арганізацыі FIDH (The International Federation for Human Rights).

Адбылося гэта падчас кангрэсу FIDH у партугальскім Лісабоне.

Летась сп.Бяляцкі быў кандыдатам на Нобэлеўскую прэмію міру. У 2006-м узнагароджаны прэміяй імя Сахарава ў Нарвэгіі, а ў Чэхіі з рук Вацлава Гаўла атрымаў прэстыжную прэмію «Homo homini» («Чалавек чалавеку»).

Зыміцер Панкавец

Вырашэнне

Зварот Аляксандра Лукашэнкі да нацыянальнага сходу быў вытрыманы ў напружаным тоне і насычаны патрабаваньнямі адміністрацыінага ўмяшаньня ў эканоміку. Сярод іншага, у жывым эфіры было запатрабавана пасадзіць былога міністра будаўніцтва Курачкіна і «тых, хто яго прыкрывае».

Традыцыйнае веснавое пасланыне народу і парламенту сёлета прыпада на 24 красавіка і было прызначана на 12.00. Аляксандар Лукашэнка звязвіўся са спазыненым на сем хвілінаў. Паседжанне адкрыў Уладзімер Караплёў. Прагучай гімн «Мы,

беларусы, мірныя людзі...» «Паважаныя таварыши, — сказаў А.Лукашэнка. — Першым пачаць зварот, не могу ня выказаць слова спачуванья Барысу Ельцыну...» Ён заклікаў ушанаваць памяць Ельцына хвілінай маўчаніні.

«Альтэрнатывы адносінам з Расеяй Няма»

«Незалежная Беларусь — наш надзеіны і дастойны дом», — такі загаловак сёлетняга пасланыння.

А.Лукашэнка пачаў з падкрэсліваньня, што незалеж-

Вайна з «талеркамі»

«Усталёўваць спадарожніковыя антэны — забаронена!» Гэтай навіной узрушаныя жыхары Ліды. Вынік лідзкага канфлікту вырашыць лёс спадарожніковай тэлевізіі у Беларусі.

Аб'явы з пагрозай «да вінаватых будуць прымененныя меры адміністрацыінага ўздеяньня» па горадзе разыялілі ўсе 13 ЖЭС.

«Ніхто ня хоча здымаеть! — скардзіцца старэйшы майстар ЖЭС №3 Тэрэза Лазоўская. — Кажуць: «Толькі праз суд!»

28 сакавіка ЖЭСы Ліды атрымалі ад гарадзкога УЖРЭП Загад: «Складыці сыпсы... самавольна ўсталяваных спадарожніковых антэнаў... Прывядзеныя загаду пра зініцьце ўсталяваць тэрмін устараненьня парушэння 10 дзён».

А УЖРЭП выконвае загад Гарадзенскага аблупраўлення ЖКГ ад 20 сакавіка. У дакумэнце да спадарожніковых антэнаў можна аднесыці: «Пры правядзенні агляду жыльлёвага фонду асаблівую ўвагу звязрнуць на тэхнічныя стан... індывідуальных антэнаў...»

На пытаньне, як «звязрнуць увагу» пераўтварылася ў «да вінаватых будуць прымененныя меры», намеснік дырэктара Лідзкага ЎЖРЭП Віктар Вайтулевіч адкрывае шуфляду і дастае пажоўклую книжку «Правілы і нормы ўтрымання жылых дамоў» 1990 г. «Чытайте: «Забаронена... усталёўваць на дахах і фасадах індывідуальная антэны...»

Працэдура атрымання дазволу на ўсталяванье антэнаў у заканадаўстве не пропіса-

ная. В.Вайтулевіч мяркуе, трэба рабіць, як у выпадку перапляніроўкі жытла: зрабіць праект, зацвердзіць у пажарных, санстанцыі, архітэктараў, падпісаць дамову з бударганізацыяй, аддаць дакументы ва УЖРЭП, той перадасыць у выканкам, а там вырашыць... І тут чыноўнік адкрывае «Правілы карыстаньня...»: «Забаронена...»

ЖЭС №3 на сваёй тэрыторыі «вывіў» 150 антэнаў. Усёго «талерак» у горадзе каля 2 тысячай. Чаму праз 17 гадоў раптам вырашылі выкананы старыя законы? В.Вайтулевіч прыводзіц розныя аргумэнты: «Хто ведае, як яны замацавалі антэну?! А раптам людзям на галаву ўпадзе? Ды невядома, як яна на здраўе ўплывае... А калі кожны «талерку» паставіць — уяўляеце, што атрымаецца з дома?! Дый: ёсць кабэльная тэлевізія — хочаш 7 каналаў, сацыяльны пакет бясплатна, хочаш — 12, хочаш — 30! Што на «талерцы» глядзець?! Мне і двух каналаў хапае!»

Сяргей Коваль, якому ЖЭС загадаў зініць «талерку», пэўны: «наступ на антэны» звязаны з хуткім стартам незалежнага канала «Белсат»: «Улады вырашылі ў Лідзе, паглядзець, як народ рэагуе на забарону. Калі паздымаем антэны — пачиенца па ўсёй краіне».

Ірина Чарняўка

непасільных задачай

насьць краіны можа быць забясьпечана толькі «больш сымэтрычнай» замежнай палітыкай. Але пасля паўтарыў, што ніякіх зъменаў у ёй ня будзе і што Расея і саюз зь ёю застаўца ў прыярытэтах: «Расейскія людзі нам не чужыя. Альтэрнатывы адносінам з Расеяй няма».

Ад адносінай з Расеяй ён перайшоў да адносінай з Украінай і Азэрбайджанам і заявіў пра неабходнасць забесьпачэння бесперебойнасці паставак энергетыкі з Заходнюю Эўропу.

«Вось і ўся Вэнэсуэла»

Пасля А.Лукашэнка засяродзіўся на энергетыцы. Ён рэзка раскрытыкаваў нафтаперапрацоўчу галіну, заклікаўшы нафтавікую шукаць сродкі не ў бюджет, а ў саміх сябе. Ён называў стварэнне ўласнабеларускай калійнай кампаніі справай, якая прынесла надзвычайную карысць краіне, і запатрабаваў хутчэй стварыць аналагічную нафтавую кампанію.

Ён адзначыў важнасць забесьпачэння рэзэрвавых варыянтаў паставак нафты з Балтыйскага і Чарноморскага рэгіёнаў. Краіна пачула прынаныне, што ў часе беларуска-расейскага нафта-газавага крýзису альтэрнатывы паставкам нафты з Расея першыя 10 дзён не было.

А.Лукашэнка падкрэсліў: калі Расея прапануе больш выгадныя варыянты паставак энергетыкі, Беларусь засланецца з Расеяй.

Пасля гэтага кіраўнік дзяржавы перайшоў да важнасці выкарыстаныя альтэрнатывных крыніц энергіі. Меўся на ўвазе перавод на дровы малых прадпрыемстваў і вёсак.

Ён заклікаў апазыцыю «не іграць» на пытанні пабудовы атамнай электрастанцыі, бо АЭС — зарука нацыянальнай і энергетычнай бяспекі.

АНДРЭЙ ГЛЯНКЕВІЧ

Ён заявіў, што ня хоча, каб АЭС будавала Расея, але пабяцаў адкрыты міжнародны конкурс. «Мы й так у многім залежым ад Расея. Мы б хадзелі, каб АЭС пабудавалі іншыя, але прыярытэт будзе аддадзены цане і якасці. Калі конкурс выйграе Расея, як бы нам ні хацелася, каб яйка зноў не трапляла ў адзін кошык, будзе будаваць Расея».

Ён падрабязна спыніўся на пытаннях энергаападяджэння. «У нас энергаёмістасць ВУП у 2,5 разы вышэйшая, чым у развойтых краінах. Вось і ўся Вэнэсуэла», — заявіў ён.

Вывад прости: лічылынікі вады мусіць быць усталіванны ў кожнай кватэры.

«Павышэнне цнаў на энергетыкі — непрыемны факт, але давайце разглядаць яго як стымул для ўдасканалення эканомікі», — прапанаваў А.Лукашэнка.

«Каровы дызпаліва не даюць»

Трэцій часткай паслання стала эканоміка. Асновай дзяржаўнага курсу тут стане зъяншэнне дзярждатацый. Па яго словаах, з 2008 г. субсыды пойдуть толькі ў найноўшыя, навука-місція тэхналёгіі.

«Каровы дызельнага паліва не даюць», — заявіў ён. Таму льготнага дызпаліва сельгаспрадпрыемствы не атрымаюць.

Ён называў апраўданым курс на паступовую перадачу прыхватнаму ўласніку сельгас-

прадпрыемстваў.

Ён нагадаў, што канчатковае рагшэнне па прыватызацыі кожнага прадпрыемства будзе прымаць асабісту ён. «Мне за 13 гадоў нікто не прынёс ніякіх грошай і не паклаў на стол, не прынясе і не пакладзе. Калі б такое было, ужо б распісалі, размазалі па ўсіх съценках ад Захаду да Ўсходу. Калі ўжо Буш там шукаў мае раҳункі, дагэтуль знайсці ня можа. Ну, калі Буш не знайшоў, то наўрад ці хтосьці знойдзе, калі яны нават былі».

Ён гаварыў пра першачартовыя задачы мадэрнізацыі энергетычнага комплексу, мікразэлектроннай, лясной і цэлполёзна-папіровай прамысловасці, будаўніцтва.

Было заяўлена пра неабходнасць рэзка скараціць ільготы ў сацыяльнай сферы.

«Разъярыцеся і пасадзіце»

Ня раз за выступ ён вяртаўся да сферы будаўніцтва і росту цнаў на жытло. Ён рэзка крытыкаваў Міністэрства будаўніцтва і яго праектныя інстытуты.

Са словаў А.Лукашэнкі, міністар Навумай у часе суботніка заяўлі, што былога міністра будаўніцтва троба неадкладна пасадзіць. «Дык у вас жа ёсьць для гэтага паяўнамоцтвы», — звярнуўся ён да міністра, які ўскочыў з месца. За тое, што ён нарабіў на пасадзе міністра і на пасадзе дырэктара інсты-

туту, на якую ён перайшоў з міністэрства і дзе пачаў ужо «калупаць пад мільёны далярай, вылучаных на пабудову спартовага комплексу». «Ну дык разъярыцеся і пасадзіце і яго, і тых, хто яго прыкрывае», — заявіў А.Лукашэнка, дадаўшы, што міністар унутраных справаў унёс прэм'ер-міністру прапланову і напісаў за што. Гэта нагадала знаёмыя сцэны з 90-х гадоў.

У цэлым тон выступу быў далёка ня рынковым. Фактычна ў кожнай сферы ён патрабаваў адміністрацыйных мер па рэгуляванні рынку і падкрэсліваў асабісты контроль за рознымі сферамі эканомікі. Часам супярэчыў сам сабе. Гаварыў пра «ўсямерную падтрымку прыватнага прадпрымальніцтва», «стабільнасць умоваў гаспадарання» і адначасова загадваў прынесьці адміністрацыйныя меры па абмежаванні свабоды дзеяньняў у тым самым будаўнічым бізнесе і асабістым кантролі супрацоўнікаў вэртыкалі і КДК за тымі ці іншымі справамі: «Ни трэба шчоўкаць абцасамі, дрыжаны перад малымі прадпрымальнікамі і баяцца, што яны выйдуть на Плюшчу».

«Гэта непасільная, але вырашальная задача», — падкрэсліў ён у іншым месцы.

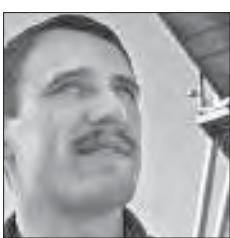
Рэтулятыўнікі тон праяўляюцца і ў гаворцы пра сацыяльную сферу. Самымі часта ўжыванымі словамі ў дакладзе былі «павінен, павінны, аваязаны, трэба».

«Не могу сказаць, што мы ўсе праблемы вырапылі», — заявіў А.Лукашэнка пры канцы, — але кожны чалавек у Беларусі, які хоча добра жыць, можа лёгка гэтага дабіцца».

Часам ён жартаваў, але ў цэлым выглядаў даволі напружаным.

Зварот доўжылася меней за дзвіні выглядзе і ні разу не перарывалася воплескамі.

Мікола Бугай

**ПАВАЛ
СЕВЯРЫНЕЦ**

Павал Севярынец — у 1998—2004 лідэр незарэгістраванага «Маладога фронту». Асуджаны за арганізацыю акцыяў пратэсту пасля рэфэрэндуму 2004 году. Цяпер у высылцы ў Малым Сітне, на поўначы Полаччыны.

Ад Чарнобылю да Малога Сітна больш як паўтысячы кілямэтраў. Дазымэтар паказвае тут норму, лейкемія ды рак шчытападобнай залозы рэгіструюцца ў раённым шпіталі зредку, і тутайшыя жыхары ўжо адвыклі сышвіаць усе беды на калісці папулярную «радыяцый». Але адчуваньне адчужанасці штошод тут толькі мацнее, не раўночы як у Хойніках ці Краснапольлі. Зямля занядбаная й засымечаная, скрэз хаты з закалочанымі дошкамі вонкамі, плод наколькі малалікі, настолькі й смурны — такое ўражаньне, што нейкая нябачная, съмяротная сіла горшыць край з самых зачумленых гушчараў. Павальнае п'янства, паўсюднае паленьне, звыклы мат пры дзесяцях і ня менш звыклая распушта бяз сораму, усеагульная млявасць і ашаламляльная абыякасць да жыцця: відавочны пэрыяд *напаўраспаду*.

А дваццаць гадоў таму менавіта Чарнобыль стаў ударам звону, які скалануў і агромністую савецкую імперыю, і Беларусь, заклікаючы ня проста да перабудовы, а да ўсенароднага

Напаўраспад

пакаяння. Пасыль Чарнобылю, што пранікае да атамаў і генаў, уявіць сабе рэальнасць грэху, пекла й д'ябла нацыі аказалася значна лягчэй. Вось чаму Чарнобыльскі шлях ужо пры канцы 1980-х зрабіўся галоўнай нашай маніфэстациій. Пасыль Чарнобылю беларусы сапраўды жахнуліся бязвіднае, усюдышнае съмерці — і адчайна рвануліся да жыцця. Пэрыяд ядравага распаду СССР аказаўся самым плённым у найношчай гісторыі Беларусі, бо даў штуршок нацыянальному адраджэнню, дзяржаўнай незалежнасці й хрысьціянскаму рэнесансу. Але вось сёньня, калі чарнобыльскі страх у масавай съядомасці расцесяеўся, раптам выявілася, што ёсьць рэчы страшнейшыя за чацвёрты энэргаблэк. У Беларусі пяху́льна съпіваеца больш за мільён чалавек. Паводле апошняга перапису, 60% беларусаў не карыстаючыся беларускай мовай. У адным толькі Менску штошод робіцца па 50 тысячай абортаў. І пры гэтым большасць жыхароў Беларусі, згодна з апошнімі сацыялягічнымі апытаньнямі,

ХРОНІКА

20 красавіка

Самім брыдка стала

Крымінальная справа ў дачыненіі да **Андрэя Лісоўскага** закрытая. Нагадаем, 29 кастрычніка 2006 г. у яго аўтамабілі, якім з Вільні вярталася не прызнаная ўладамі лідэрка Саюзу палякаў **Анжаліка Борыс**, мытнікі знойшлі невядомы парашок. Начальнік Гарадзенскай рэгіянальнай мытні **Юры Сянько** заявіў, што гэта амфэтамін. Падазраваным у кантрабандзе наркотыкаў быў прызнаны А.Лісоўскі. Цяпер съледчы КДБ **Алег Грыневіч** паведаміў, што Лісоўскі можа забраць машыну, якая знаходзілася на стаянцы УКДБ. Таксама ён паведаміў, што крымінальная справа супраць Лісоўскага спыненая, але па факце кантрабанды наркотыкаў съледства ідзе. Лісоўскі кажа, што ў аўто замест новага акумулятара апынуўся чужы і стары.

Справа шасьці

Баранавіцкі актыўіст незарэгістраванага «Маладога фронту» **Яраслаў Грышчэні** стаў сёмым сябрам «МФ», супраць якога пачалі крымінальную справу за ўдзел у незарэгістраванай арганізацыі. Справы супраць **Насты Палаханкі**, **Аляксея Янушэўскага**, **Барыса Гарэцкага** й **Зымітра Хведарука** знаходзяцца ў судзе Савецкага раёну Менску. Заведзеная справа ю **Алега Корбана**. Лідэр «МФ» **Зыміцер Дашкевіч** адбывае пакаранье ў Шклоўскай калёніі.

Суд пакінуў без зъмяненіняў

Маріёўскі абласны суд адхіліў апэляцыю молодзевага актыўіста **Антона Ўсьцімчука**. 2 красавіка Ленінскі райсуд даў яму 7 сутак арышту паводле арт. 17-1 КаAP (дробнае хуліганства). Маладзён быў затрыманы напрэдадні Дня Волі. Працэс вяля судзьдзя **Лілія Гурыновіч**.

Леванеўскаму вярнулі рэчы

Лідэру прадпрымальніка **Валер'ю Леванеўскаму** вярнулі канфіскаваныя рэчы. 12 сакавіка аўтамабіль Леванеўскага быў затрыманы супрацоўнікамі ДАІ па дарозе ў Менск на мітынг прадпрымальніку. Фотаапарат, дыктафон, мэгахон, аўтанаўмы генэратор і іншыя рэчы Леванеўскага і Васільева, якія знаходзіліся ў машыне, канфіскавалі без тлумачэння і належнага афармлення. Так і не вярнулі копіі звароту сп.Леванеўскага ў Адміністрацыю прэзыдэнта і Савет міністраў, якія палічылі за ўлёткі.

У абарону «Маладога фронту»

На цэнтральных вуліцах Менску, у пераходах, каля станцыяў мэтро й грамадзкага транспорту з'явіліся ўлёткі з заклікам спыніць рэпрэсіі супраць актыўістаў «МФ» і партрэты маладафронтатаў, якіх судзяць.

Флэш-моб у падтрымку Клімава

У Менску прайшоў флэш-моб у падтрымку **Андрэя Клімава**. Дзесяць маладых людзей сабраліся на плошчы Якуба Коласа і прайшлі да гандлёвага цэнтра «Імпульс» з партрэтамі арыштаванага палітыка, раздали

мінакам улёткі зь біяграфіяй Клімава. Ніхто ня быў затрыманы.

Моладзь бунтуеца

Актыўісты моладзевага руху «Бунт» з'яўrali ў цэнтры Менску подпісы і раздавалі ўлёткі супраць законапраекту пра скасаванне льготаў. У іх гаварылася, што ўрад з'яўраеца скасаваць ільготны праезд у грамадскім транспарце для студэнтаў і школьнікаў, а таксама для дзяцей-інвалідаў.

Абшукалі рэчы й выселілі

Адміністрацыя палічыла яго вінаватым у расклейцы ў будынку налепак «Чарнобыльская шляху», бо налепкі былі знайдзеныя ў асабістых рэчах актыўіста. Дагляд рэчач рабіў начны камендант Дваракоў з дазволу Яўгена.

22 красавіка

Пэрформанс з «Запарожцамі»

На адно з цэнтральных скрыжаваньняў **Барысава** быў вывезены стары, пабіты аўтамабіль «Запарожца». На бакох у яго было напісаныя «Дыктатура дастала!».

23 красавіка

Менгарвыканкам папярэджвае

Заяўнікі акцыі з нагоды Дня Волі, якая прайшла ў Менску 25 сакавіка, атрымалі пісмовыя папярэджаныя Менгарвыканкаму. Яны адрасаваныя лідэру аўтамабільных дэмасілаў **Аляксандру Мілінкевічу**, лідэру Партыі БНФ **Вінцку Вячорку**, выканану

хроніка

лічыць: краіна разъвіваецца ў слушным кірунку. Радыяцыйныя хмары накрылі 1/5 тэрыторыі Беларусі й сталі прычынаю съмерці тысячаў. Духовы Чарнобыль ахапіў усю краіну й павольна, але мэтанакіравана нішчыць мільёны. І што характэрна: сέньняшня ўлада, паводле вызначэння пакліканая ліквідаваць наступствы любое, ці то прыроднае, ці то тэхналягічнае, ці то маральнае катастрофы, — робіць роўна супрацьлеглае. І заклік зноў засяляць заражаныя чарнобыльскія вёскі, і палітыка ў галіне *ідэалёгіі* і выяўляюць дзіўную, але несумненну пасыядоўнасць.

Хлуснія, відавочная й самазабуўная, на экранах штодня; супрэльны страх, што робіцца нармалёвым тонусам грамадзтва; гісторычная нянявісць да «ворагаў» і «Захаду» — усё гэта запускае ядравую рэакцыю маральнага распаду для ўсіх нацый. Чарнобыль зь ягонай злачыннай безадказнасцю й замоўчваннем вынікаў выбухнуў у задушлівай атмасфэры застою. Сέньняшня беларуская *стабільнасць* настолькі ж выбухованебяспечная.

Галоўная афіцыйная газета краіны друкуе то бязбожны маніфест, то опус пра сямейныя зрады, якія, маўляў, ратуюць шлюб; хрысьціянаў штрафуюць за супольную малітву, а

інтэлігентаў — за мат і спраўленыне патрэбы ў публічным месцы; урэшце, праслаўляюцца такія выпадкі, як Ленін, Сталін і Гітлер, — і робіцца зразумела, што Чарнобыль чалавече душы клакоча ўжо пад нагамі.

Можна растлумачыць адсутнасць веры, волі, любові, нацыянальнай ды праўнай сывядомасці ў іншую маральную анкалёгію ў целе рэжыму — усё гэта натуральныя прадукты савецкага глення.

Але як растлумачыць тое, што й мы адкрыўна ўдзельнічаем у працэсе напаўраспаду Беларусі?

Любая доза хлусні, пыхі, абыякавасці, страху ў асяроддзі апазыцыі ўдвай больш небяспечная. Мы саміносім у сабе чарнобыльскі рэактар грэху, які можа прывесці да распаду краіны, — і мусім адказваць за наступствы.

Кожны, хто супрацьстаіць разбешчанасці, гвалту, беззаконню, крыміналізацыі, спойванню беларускага народу, — ліквідатор дыктатуры.

Бо ад духовага Чарнобылю, страшнейшага за радыяцыйны, Беларусь устане выратавацца толькі праз нацыянальнае абуджэнне.

Малое Сітна

Пэрыяд
ядравага
распаду СССР
даў штуршок
нацыянальному
адраджэнню,
дзяржаўнай
незалежнасці й
хрысьціянскаму
рэнэсансу.

ХРОНІКА

абавязкаў кіраўніка Беларускай сацыял-дэмакратычнай партыі (Грамада) **Анатолю Ляўковічу** і намесніку старшыні АБ'яднанай грамадзянскай партыі (АГП) **Ігару Шынкарыку**. У лісьце за подпісам намесніка старшыні Менгарвыканкаму **Міхаіла Ціцянкова** адзначаецца, што ў гарвыканкам паступілі «шматлікія звароты менчукоў і гасцей сталіцы», у якіх выказаны «пратэст супраць правядзення несанкцыянаваных Менгарвыканкамам шэсцяці і мітынгу, якія адбыліся 25 сакавіка».

У Курапатах — новы вандалізм

Невядомыя зламысынікі зламалі шэсцьць кръжкоў і некалькі пашкодзілі. Акт вандалізму засвідчылі ўдзельнікі талакі, якую ладзіць штосуботу Кансэрватыўна-хрысьціянская партыя БНФ. Такое ў Курапатах чыніцца ўесь час. Толькі «Лаву Клінтану», ад часу яе ўсталявання ў 1994 г., ламалі адзінацца разоў. Адна міліция дагэтуль ня выявіла ніводнага злачынцы.

Прабілі колы аўтамабіля Кулей

Невядомыя прабілі колы і напісалі «Дзякую за адкуацыю» на машыне кіраўніцы Камітэту дапамогі рэпрэсаваным «Салідарнасць» **Іны Кулей**. Жонка А.Мілінкевіча лічыць, што гэта правакацыя тых, хто баіцца праграмы Кастуся Каліноўскага. Аналягічныя мэтады псыхалягічнага ўздзеяньня ўжываўся ў савецкі час, напрыклад, супраць Васіля Быкава і дысыдэнтаў.

Улады ня любяць

Гарадзенскі гарвыканкам адмовіў у реістрацыі гарадзкой пярвічнай арганізацыі прафсаюзу працаўнікоў радыёэлектроннай прамысловасці (РЭП). Паводле адмовы, прафсаюз спазніўся з падачай да-кументаў.

Заяўнікі «Шляху» судзяцца

Заяўнікі «Чарнобыльскага шляху» **Аляксей Янукевіч**, **Анатоль Сідарэвіч**, **Юры Зянковіч** і **Валянціна Палевікова** падалі ў суд Маскоўскага раёну Менску скаргу на рашэнне Менгарвыканкаму. Арганізатары прасілі дазволіць «Чарнобыльскі Шлях» 26 красавіка а 18.00 на плошчы Якуба Коласа. Менгарвыканкам дазволіў ісці ад Акадэміі навук да плошчы Бангалор. Заяўнікі лічаць, што гэтым Менгарвыканкам парушыў арт.6 Закону аб правядзеніі масавых акций, бо рашэнне прымалася без узгаднення з заяўнікамі. Арганізатары маюць намер прыйсці 26 красавіка а 18.00 на плошчу Якуба Коласа.

Сівакова апраўдалі

Менгарсуд не задаволіў касацыйную скаргу **Валянціны Свяцкай**. Жанчына прасіла скасаваць рашэнне суду Фрунзенскага раёну Менску, які пастанавіў не прыцягваць да адказнасці былога міністра ўнутраных спраў **Юр'я Сівакова**. Заяўніца таксама дамагаецца маральнай і матэрыяльнай кампэнсацыі ад Беларускай асацыяцыі ветэранаў спэцпадраздзяленій МУС «Гонар». Падставай для звароту ў суд стала публіка-

цыя Юр'я Сівакова ў часопісе асацыяцыі «Журнал специальнага назначэння», у якой аўтар цытаваў Гітлера.

Улады шугаюцца

У часе паездкі **Аляксандра Мілінкевіча** па забруджаных раёнах у некаторых дзіцячых інтэрнатах у яго адмовіліся браць падарункі. Нібы туды тэлефанавалі прадстаўнікі ўладаў і загадвалі нічога ня браць.

Цікаванне дзяцей Казуліна і Лябедзькі

У БДУ пачалі ходзяць чуткі пра магчымае закрыццё факультetu міжнародных дачыненьняў. І звязана гэта не зь неабходнасцю — цю рэарганізацыі навучальнага працэсу ці павышэння эфектыўнасці кіравання, а з прозьвішчам двух студэнтаў — **Юлі Казулінай** і **Арцёма Лябедзькі**. Студэнтаў факультetu пераконваюць, што праз гэтых двух «таварышаў» узьнікаюць праблемы ва ўсяго факультetu.

Затрымліваюць перад Шляхам

У панядзелак, а 20-й у Менску на мосьце, што злучае вуліцу Маскоўскую і праспэкту Незалежнасці, былі затрыманыя **Святланы Панкавец**, **Юры Жыгалка**, **Эдуард Захараў** і **Аляксандар Стасюк**. Яны распаўсюджвалі налепкі, што заклікалі людзей прыйсці на «Чарнобыльскі шлях» 26 красавіка. Усе яны працяглі ноч у РУУС Маскоўскага раёну. 24 красавіка судзьдзя Савецкага райсуду ўсіх засудзіў на 5-7 сутак арышту.

Цяжкасці эвалюцыі

Што канкрэтна мае азначаць «новы курс» апазыцыі? Піша Віталь Тарас.

Маша Шрайбер vs Чарлз Дарвін

Два месяцы таму вучаніца 5-й клясы сярэдняй школы ў Санкт-Пецярбургу Марыя Шрайбер адмовілася хадзіць на ўрокі біялётії з-за таго, што на іх выкладаецца тэорыя паходжання відаў. Тэорыя Дарвіна абражала рэлігійныя пачуцьці школьніцы. Ейная бацькі падалі ў суд на органы адукацыі з мэтай, каб у школах нарочні зь біялётіем выкладалася біблійная тэорыя паходжання съвету — так бы мовіць, на альтэрнатыўнай аснове. Суд быў прайграны. Маша Шрайбер разам з бацькамі зъехала з Рәсей на эміграцыю — кожуць, кудысьці на Антыльскія выспы. Калі ў бацькоў ёсьць грошы, можна задаволіць любы дзяўчыны капрызы.

Аднак, многія дарослыя салідныя мужы паддяляюць погляды Машы. Асабліва калі гэтыя мужы належаць да царквы. Расейская праваслаўная царква на чале з патрыярхам Алексіем II выступіла за абавязковое выкладанне ў агульнаадукацыйных школах Святога Пісма. Як заявіў патрыярх, «нікай шкоды ня будзе школьніку, калі ён будзе ведаць біблійнае вучынне аб паходжанні съвету. А калі нехта хоча лічыць, што ён пайшоў ад малых — ніхай так і лічыць, але не навязвае гэта іншым».

Алексій II амаль літаральна паўтарыў слова мітропаліта Ўвядзенскага ў яго публічным дыслупце з наркампросам Луначарскім, які адбываўся больш за восемдзесят гадоў таму. Мітропаліт тады сказаў, што калі ягонаму апаненту падабаецца паходзіць ад малых, дык хай так і будзе. А ён, мітропаліт, лічыць сябе боскім стварэннем. Паслядоўнік наркампроса ды іншых бальшавіцкіх кіраунікоў у далейшым «дышлупце» з царквой карысталіся зусім іншымі аргумэнтамі. На рэкамэндацыю Леніна яны расстралілі ці загналі ў канцлагеры большасць святараў, разбурылі і разрабавалі цэрквы.

Сучасныя камуністы — нападкі марксавай тэорыі рэвалюцыі як «лякаматываў гісторыі» — разам з праваслаўнымі атэістамі ходзяць у царкву па вялікіх рэлігійных съвятых і хрыстосуюцца там са святарамі. Гэта

съведчыць аб тым, што за апошнія восемдзесят гадоў у прыхільнікаў гісторычнага матэрыялізму адбылася пэўная эвалюцыя поглядаў. І што гісторыя, згодна з законамі дыялектыкі, рухаецца па съпіралі.

Законы гэтыя, як вядома, маюць універсальны харктар. Прыкладна ў той самы час, калі ў Москве адбываўся згаданы вышэй дыслупут, у ЗША, у штате Тэнесі, адбываўся «малпавы прапэс». Приняты перад тым закон штата забараняў выкладаць «любую тэорыю, якая адпрачвае гісторыю Боскага Стварэння чалавека, якой нас вучыць Біблія, і вучыць замест гэтага аб тым, што чалавек пайшоў ад жывёлай ніжэйшага парадку».

Школьнага настаўніка Скопса зь мястечка Дэйтан, які абмяркоўваў з вучнямі тэорыю эвалюцыі Дарвіна, судзіў суд прысяжных. Яго абараняў вядомы адвакат Дароў, які давёў, што біблійную гісторыю аб стварэнні съвету, як, напрыклад, і гісторыю пра Ёну, якога праглынуў кіт, нельга разумець літаральна. Фармальна суд прызнаў настаўніка вінаватым у парушэнні закону і прысудзіў яму штрафу на 100 даліраў. Але была пададзеная апэляцыя, у выніку справа скончылася нічым. Ідэйная перамога засталася за адвакатам. А Дэйтан, дзе адбываўся суд, праславіўся на ўсю Амерыку. Ёсьць вэрсія, што ўся справа была задуманая тамтэйшымі ўладамі, каб прыцігнуць увагу да мястечка і надаць імпульс ягонаму развиціцю.

Ці можа прэм'ер быць агностыкам?

Сёння ў Амерыцы, як і ў Рәсей, зноў на самым высокім узроўні гучаньі заклікі ўвесці ў школах паралельна з наукаўскай біялётіяй выкладанне Бібліі. Справа не ў біялётії. Справа ў ідэалёгіі. Чытаць пра кветкі і падвіды птушак сумна. Нічога герайчнага і патаснага тэорыя Дарвіна вучням не падказвае. Яна вучыць разважаць і параноўваць. Што ўжо само па сабе кепска.

Дыслупут жа на ўзроўні «падабаецца паходзіць ад малых — не падабаецца» выглядае бессэнсойным. У адказ можна

запытаць: няўжо амэрыканскі студэнт, які забіў трыццаць два чалавекі ва ўніверсітэцкім кампусе і сябе самога, выклікае больш сымпатыяў, чым любая малпя? Няўжо іншыя забойца, які перад тым учыніў бойню ні ў чым не вінаватых і безабаронных сяброў хрысціянскай ашчыны амішоў, заслужыў права называцца чалавекам?

І няўжо чалавек, як боское стварэнне, мае права выніпчаць жывую прыроду, у тым ліку — тых самых малых, шмат відаў якіх засталіся ўжо толькі ў заапарках?

Але такія аргумэнты ня будуть пачутыя і ўлічаныя ў сучасным грамадстве.

Як і той факт, што тэорыя эвалюцыі відаў не адмаліе ідэю існавання Бога. Яна толькі зняпраўджае тэорыю катастрофаў, паводле якой жывёльны і расыліны съвет плянэты неаднаразова зыніпчыаўся ў выніку геалягічных катаклізмаў, а потым узыніку наноў. Паводле Дарвіна, жывая прырода і супольнасці жывых арганізмаў (экасистэмы) — нашмат больш складаная рэч, чым гэта ўяўлялася да яго іншым навукоўцам. І дагэтуль уяўляеца многім людзям. У прыроды ёсьць шмат найтанчэйшых і найдасканалых мэханізмаў — зменлівасць, спадчыннасць, барацьба відаў за выжыванне і іншыя, зразумець якія можна толькі шляхам цяжкай наўковай працы. Спачатку трэба карпатліва сабраць матэрыял, потым аб'ектыўна праанализаваць яго. І толькі потым стварыць унутрана несупяречлівую стройную тэорыю, якая, зноў-ткі, правяраеца практыкай.

Дарвін, між іншым, не настойваў на тым, што ён адкрыў ісціну ў апошній інстанцы.

Ягоны сучаснік, таксама біёляг, Томас Гэксіл, які шмат зрабіў для прарапаганды дарвініўскай тэорыі, быў яшчэ і філэзраф-агностыкам. Гэксіл, дарэчы, першым ужоў тэрмін «агностыцызм». Агностык — гэта чалавек, які лічыць, што даказаць ці зняпраўдзіц існаванне Бога немагчыма ў прынцыпе. Прыхільнікі агностыцызму не адмаліваюць існавання боскіх сутнасцяў, але лічаць немагчымым дасягненне абсалютнай ісціны.

Агностыкаў, наспамреч, даволі шмат вакол нас. Але паспрабуйце ў прыстойнай кампаніі заяўці, што вы агностык. Вас, у лепшым выпадку, не зразумеюць. Калі выкананаўца абавязкаў прэм'ер-міністра Рәсей Ягор Гайдар ужыў гэтае слова ў дачыненьні да сябе

падчас тэлеінтэрвю — гэта паставіла канчатковы крыж на ягонай палітычнай кар'еры. Інгелігент у Рasei нават меней, чым паэт. Гэта ізгой.

«Наперад, да фэадалізму!»

Насамреч, апісаныя выпоўніла выпадкі маюць толькі ўскоснае дачыненне да рэлігіі, філізофіі і тым больш — біялётгі. Але яны маюць дачыненне да палітыкі. Ці — як у выпадках з «малпавым працэсам» у Дэйтане і з Машай Шрайбер — да піяр-кампаніяў. А чаму пра іх успомнілася? У сувязі з тым, пра што пішуць апошнім часам апазыцыйныя выданні пра беларускую апазыцыю. Зь Вільні нядайна прыйшло паведамленне, што лідэры дэмакратычных сілаў дамовіліся

памяняць агульную стратэгію. А менавіта — перайсыці ад рэвалюцыйных мэтадаў да эвалюцыйных дыялогаў з уладай.

Цяжка сказаць, адкуль узялася гэтая інфармацыя. Наколькі вядома, ніхто з журналістамі на тым паседжанні лідэраў апазыцыі за зачыненымі дэзвярыма не прысутнічаў. Дык ці правільна перадаецца сутнасць тых дамоўленасцяў? Але паколькі аб гэтым ужо многія пішуць, а з боку лідэраў ніяма зняпраўданінняў альбо глумачэнняў, трэба думаць, што так яно і ёсьць. То бок будзем лічыць, што цяпер узяты курс на эвалюцию.

Калі так, дык ці азначае гэта, што дагэтуль беларуская дэмакратычная апазыцыя ішла рэвалюцыйным курсам? Рэвалюцыя азначае скакочок у

развіцці. Пад сацыяльной рэвалюцыяй, паводле клясыкаў марксізму, маецца на ўвазе ня проста скакочок, але пераварот, гвалтоўны захоп улады. Для гэтага, праўда, у грамадзтве павінны сасыпець перадпастылкі.

Напрыклад — рэвалюцыйная сітуацыя. Ці ўзнікала ў Беларусі за апошнія дзесяць гадоў рэвалюцыйная сітуацыя? І ці быў хаця б намер у дэмакратычных партыях захапіць уладу сілай? Альбо ня ўладу — хоць нейкі адміністрацыйны будынак: пошту, телефон, тэлеграф?

Калі ў некага былі ілюзіі на гэты конт, у сакавіку мінулага году яны павінны былі канчаткова разъвяяцца.

Што ж тычыцца эвалюцыі, гэтая зьява, чаго б яна ні тычылася, мала залежыць ад волі асобных людзей. Гэта праваслаўная крытыкі Дарвіна ў сучаснай Рasei лічыць, што сэр Чарлз быў масон, а ягоная тэорыя — частка сусветнай жыдамасонскай змовы. З дарвінаўскай тэорыі як раз вынікае, што ніякія змененія інфэрнальнай сілы эвалюцыю не выклікаюць і тым больш ёй не кіруюць. Эвалюцыя адбываецца паводле сваіх унутраных законуў. І ўсё.

Калі нехта з палітыкай выступае пад лёзунгам «Наперад, да фэадалізму!»

Калі ж падыходзіць да проблемы ўсур'ёз, дык хацелася б ведаць — што канкрэтна мае азначаць «новы курс» апазыцыі? Якія пытанні яна прашануе вынесці ў першую чаргу на парадак дня дыялога з уладай? (Калі сапраўды ёсьць такія пляны). Дзяржаўны лад?

Сацыяльна-еканамічную палітыку?

Стан беларускай мовы і культуры?

Дачыненіні з Эўропай і Рasej?

А які мэханізм меркаванага дыялогу? Ці гатовая да яго ўлада? Або яе давядзенца ўсё-такі прымушаць ісці на дыялог?

Якім чынам? Мабыць, апазыцыйныя партыі ўсё-такі не збираюцца

адмаяцца ад палітычнай барацьбы і масавых пратэстаў? Інакш якія ж яны партыі?

Гэтыя пытанні далёка не рытарычныя. Справа ў тым, што журналісты, як і ўсе нармальныя грамадзяне Беларусі, хацелі б аднойчы зразумець, у якой краіне мы жывем, хто будзе ёй кіраваць у будучыні і ў які бок яна будзе эвалюцыянацца. Разам з уладай і апазыцыяй.

А можа, лепей узяць прыклад з Машы Шрайбер ды паехаць куды-небудзь на Антыльскія выспы, да дзікіх малпаў?

Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь
Міністэрства архітэктуры і будаўніцтва Рэспублікі Беларусь,
Менгарыканкам,
Кіраўніцтва справамі Прэзыдэнта РБ

Адкрыты ліст

У апошні час у некаторых СМІ з'яўляеца інфармацыя аб рэканструкцыі кляштару Бэрнардынай з прыстасаваннем пад гатэльны комплекс. Гэта найбуйнейшы помнік архітэктуры XVII ст. гісторычнага цэнтра Менску з багатай гісторыяй і ўнікальным культурным пластом. Аднак праект «рэканструкцыі» сваёй сутнасцю накіраваны на поўнае зьнішчэнне ўсёй аўтэнтычнасці ўнікальнага аб'екту. У ім прадугледжана разъмешчэнне паркінгу. Вялізныя аб'ёмы замельных пракацягнуць за сабою вываз на съёмкіні ў выглядзе будаўнічага съмесця культурнага пласта, які фармаваўся з часоў сярэднявечча, зьнішчэнне ўнікальнага дэкору будынкаў, што захаваўся да нашых дзён. Функцыя гэтага гатэлю прадугледжвае разъмешчэнне ў бытлым кляштары забаўляльных аб'ектаў: казіно, боулінгу, рэстарану, басейну — што, па меншай меры, дзіўна. Нікога (ні праекту ўважыў, ні інвестару) не блізжыцца нават суседства з галоўным праваслаўным комплексам краіны.

Нават калі канцепцыя выявы аб'екту будзе зьмененая, згодна с пастановай выязнога пасяджэння Рэспубліканскага Савету па пытаннях гісторыка-культурнай спадчыны Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь ад 19 красавіка 2007 г., неабходна разгледзець альтэрнатыўнае функцыянальнае прызначэнне кварталу гістарычнай забудовы. Ні ў адной з эўрапейскіх століц, якія шануюць сваю гістарычную спадчыну, немагчыма знайсці падобнага прыкладу разъмешчэння ў кляштары забаўляльных аб'ектаў. Тым больш што ў Менску такі гістарычны комплекс адзін.

Пераканаўча просім перагледзець непрымальннае функцыянальнае прызначэнне кварталу гісторычнай забудовы, абумоўленага ў раашэнні Менгарыканкаму ад 25 траўня 2006 г. №1012, з адпаведным пераглядам пляніровачнай канцепцыі рэканструкцыі кляштару Бэрнардынай.

Архітэктары:
Сарайкін А.М., Навумік І.М., Каляскоў А.А.

ЮЛІЯ ДАРАДШКЕВІЧ

Славацкі цуд

Адзінства дэмаракатаў і сумленная эканамічная палітыка зрабілі Славаччыну з паўдынтуры цэнтральнаэўрапейскім тыграм. Піша чэскі журналіст Любаш Палаты.

Славаччына — адзіная краіна, дзе, калі размаўляеш па-чэску, цябе ня толькі зразумеюць, але ў дадатак палічаць за прадстаўніка багата га Захаду, расказваў я жартам у праскіх піўных, калі сам жыў у Братыславе. За гэтых два з паловай гады, з таго часу, як я зноў у Чэхіі, у Славаччыне шмат чаго зъмянілася. Калі ня ўсё.

Славаччына скончыла мінулы год амаль што дзесяціпрацэнтным эканамічным ростам, заробкі напрыканцы году ўпершыню перакрочылі мяжу 20 тыс. кронай (каля 800 даляраў), а курс славацкай валюты з тыдня ў тыдзень расьце.

Крона кроне роўная

Мінулі таксама часы, калі абавязковым было правіла: «Калі хочаш нечага дасягнучы у Славаччыне, мусіш пасехаць на Захад ці хадзіць у Прагу».

Шмат у якіх адносінах — зьніжэйня беспрацоўя і інфляцыі, балансу замежнага гандлю, запазыччанасці краіны, прытоку замежных інвестыцый — Славаччына гіганцкім крокамі даганяе Чэхію. Чэскія аптэкі, шпіталі, супэрмаркеты, фабрикі, тэатры і кінастуды могуць мець у хуткім часе вельмі вялікія праблемы.

Любаш Палата

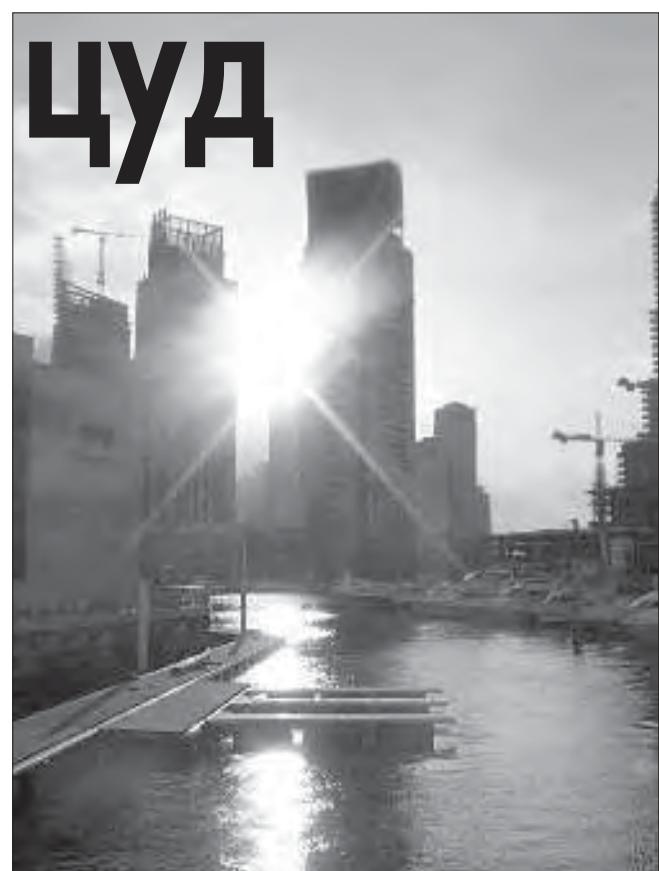
рэдактар чэскай газэты «Lidove Noviny», раней быў таксама намеснікам галоўнага рэдактара славацкай газэты «Pravda».

мыса знаходжаньнем супрацоўнікаў. Там на кожным кроку можна сустрэць славакаў, якія прыехалі працаўцаць у Чэхію, спакушаныя больш высокімі заробкамі. Дзякуючы двухбаковым давомам славакам ужо з 1990-х не патрэбныя ніякія дазволы на працу. Паводле найбольш асьцярожных ацэнак, у Чэхіі жывуць і працуюць прынамсі 200 тыс. славакаў.

Адзінае што Чэхія, дзе сёньня сярэдні заробак складае таксама каля 20 тыс. кронай, толькі чэскіх (каля 950 даляраў), перастае быць прывабнай для славакаў краінай. «Зразумела, мы гэта ўсьведамляем. На жаль, так яно насамрэч і ёсьць», — пачуў я ў брноўскай філіі адной вялікай міжнароднай кадравай агенцтвы, калі я запытаўся, ці няма ў іх праблемаў з наборам славакаў для працы ў Чэхіі. Можна вызначыць гэта больш катэгорычна: рэзвіца ў заробках паміж чэхамі і славакамі сёньня ўжо практична незадаважная. Апроч таго, у Славаччыне ўжо столькі прапаноўваў працы, што працаўцы міжсобку спаборнічаюць.

Братыслава — Вена

Пакуль што адзінае выключэнне — гэта мэнеджеры сярэдняга і вышэйшага ўзроўню. Для іх Прага паданейшаму мае больш цікавыя прапановы. Асноўным чынам таму, што філіі вялікіх міжнародных карпарацый, як і раней, маюць свае офісы ў сталіцы Чэхіі і

Братыслава будуеца.

не пераяжджаюць у Славаччыну.

Прага, дзе жыве больш за мільён чалавек і якая ў мінультых гадах зрабілася месцам знаходжаньнем некалькіх дзясяткаў рэгіянальных філіяў сусветных канцэрнаў, гэта фактычна крыху іншая рэч, чым трохі мяшчанская Братыслава, якая сваім паўмільёнам жыхароў абавязаная толькі велічэзным раёнам на ўскрайках гораду.

Калі б, аднак, — пасля 15 гадоў пустой балбатні — атрымалаася злучыць Братыславу з аддаленай усяго толькі на колькі дзясяткаў кіляметраў Венай, зынікла бы таксама і гэтая чэская перавага. Праз год будзе нарэшце здадзеная аўтастрада зь Вены да Братыславы (будаўніцтва зацягнулася па віне аўстрыйцаў, славацкі ўчастак быў ужо гатовы пяць гадоў таму), а паміж сталіцамі Славаччыны і Аўстрыі пачне таксама

езьдзіць — гэтак жа, як у часе паміж I і II Усясьветнымі войнамі, — хуткасны трамвай. Ужо сёньня славакі будуюць дамы ў аўстрыйскіх вёсках, размешчаных недалёка ад Братыславы, бо там будаўнічыя ўчасткі таньнейшыя.

Калі зь Вены і Братыславы ўзьнікне «двугорад», эканамічна моц аўстрыйскай мэтраполіі будзе азначаць геамэтрычны рост для сталіцы Славаччыны. Некалькі дзясяткаў праектаў закрытых пасёлкаў і небасягі, што растуць як грыбы пасля дажджку, съведчаць пра тое, што дэвэлапэры разглядзелі гэты шанец Братыславы.

Славацкія вугорцы таксама скарыстаюцца

Славацкі эканамічны цуд, магчыма, азначае таксама істотную гарантію тэртыяльнай цэласнасці гэтай найменшай вышаградзкай краіны. Упершыню ў най-

ноўшай гісторыі Славаччына мае шанец абысыці ў разьвіціцы эканомікі ня толькі Чэхію, але і свайго спрадвечнага суперніка — Вугоршчыну.

У паўднёвай Славаччыне да сёнянняшняга дня жыве вугорская меншасць, а Будапешт у апошнія гады вельмі намагаўся яе актыўізаваць і падрыхтаваць да «нацыянальнай рэінтэграцыі ў наилепшым вугорскім горадзе». Славацкія вугорцы, якія ездзяць на працу ў аўтамабільныя фірмы Вугоршчыны, пачынаюць заўважаць, што больш высокія заробкі яны маглі бы атрымаваць у падобных фірмах у Славаччыне. А Братыслава, якая ўзбагачаеца і ў якую пачынаюць прыяжджаць вядомыя музычныя гурты, у хуткім часе будзе такой жа прывабней, як і Будапешт са сваёй выспай с.в. Маргарыты.

Пра тое, на сколькі прынцыповы ўплыў на цэласнасць дзяржавы можа мець эканамічны посыпех, съведчыць прыклад паўночнай Італіі. Тамашняя аўстрыйская меншасць перастала

гаварыць пра аддзяленыне, калі ўзроўнем свайго жыцця яна наблізілася да аўстрыйцаў, якія жылі на паўночным баку Альпаў.

Каб славацкія вугорцы пачалі сапраўды пачувашца «па-славацку», паўднёвая Славаччына павінна таксама чэрпаць выгаду з эканамічнага цudu апошніх гадоў. Замежныя інвестыцыі трапляюць перадусім у раён Даўгіны Вагу і ваколыцы Братыславы. У рэгіёны, якія маюць ня толькі прымысловыя традыцыі, але таксама і сучасную інфраструктуру.

Дзякуючы будаўніцтву заводаў KIA пад Жылінай з паўночнай Славаччыны можна сёньня даехаць аўтострадай да Братыславы, а праз Чэхію, Аўстрыю і Вугоршчыну трапіць ва ўсю Эўропу. У наступныя гады некалькі дзясяткаў мільярдаў кронай пойдуть на zwarшчэнне аўтострады з Жыліны да Прэшава і Кошыцэ. Невыпадкова гэтая аўтострада вядзе праз гарыстую, паўночную частку Славаччыны. Аўтострады праз поўдзень краіны мож-

на было бы пабудаваць ня толькі хутчэй, але і таніней. Але поўнач — чиста славацкая (калі не лічыць мясцовых цыганай), у той час як поўдзень — «вугорскі».

У выніку пераадоленіне стокіяметровай трасы з Братыславы да Комарны — «сталіцы» славацкіх вугорцаў — цягнецца даўжэй, чым паездка ў размешчаную ў два разы далей Жыліну. А калі вугорац з паўднёвой Славаччыны хоча наведаць сваякоў альбо знаёмых, якія жывуць на поўдзень ад Кошыцэ, найбуйнейшага гораду усходній Славаччыны, то ён зберажэ час і нэрвы, калі паедзе па вугорскіх аўтадарах праз Будапешт. Калі, аднак, будзе працягвацца эканамічны посыпех Славаччыны, якая сёньня дзякуючы трамвялікім аўтамабільным заводам ёсьць найбуйнейшым вытворцам аўтамабіляў на свеце ў пераліку на аднаго жыхара, — то пры разумным урадзе ў Братыславе з часам таксама і славацкія вугорцы пачнуць чэрпаць выгаду з гэтага посыпеху.

Бясьпечныя реформы

Натуральная, што фундаментам славацкага цudu з'яўляючыся ліберальныя реформы папярэдняга ўраду Мікулаша Дзуринды (2002-2006). Падаеца, аднак, што і цяперашні ўрад сацыяліста Робэрта Фіца паводзіць сябе разумна. Урад, які, апрача сацыял-дэмакратычнай групой прэм'ера «Smer» (Курс), таксама складаюць «Рух за дэмакратычную Славаччыну» былога славацкага Лукашэнкі Ўладзімера Мэчыра і Славацкая нацыянальная партыя скандальнага нацыяналіста Яна Слоты, праводзіць прагматычную эканамічную палітыку, працягваючы курс папярэднікаў.

Урад падпарадковаваў свае рашэнні як мага хутчэйшаму прыніццю эўра (да 2009 г.), што не дазваляе яму выдаваць болей, чым складаюць даходы з падаткаў. Рэкордны эканамічны рост стаў адначасова прычынай таго, што ўрад пакінуў лінейны падатак у памеры 19 адсоткаў. Урад не адмовіўся нават ад ліберальнай пэнсійнай реформы, аснову якой складаюць індывідуальныя раункі, а таксама прыватныя пэнсійныя фонды.

Для сваіх левых выбаршыкаў Фіца ўвёў толькі некалькі касметычных зменаў — зьнізіў цэны на лекі, адмяніў плату за выпіску рэцептаў дактарамі, ліквідуючы адначасова льготы, павысіў падаткі для славакаў з найбольшымі заробкамі, спыніў таксама продаж дзяржаўнай маёмасці.

Пры эканамічным росце ў 10 % Славаччыне па сілах гэтыя змены. Гэта зразумелі сусветныя канцэрны, якія плянуюць тут ужо чарговыя інвестыцыі ў памеры мільярдаў кроны. З малацикавай прывінцай Славаччына становіцца сапраўдным тыграм Цэнтральнай Эўропы.

**Пераклад Вольгі
Данішэвіч паводле
gazeta.pl**

Завод «KIA motors» у Жыліне сёлета зьбярэ 10 тысяч машин. Працуецца там 1700 чалавек, зь іх 18% — жанчыны.

Беларускі нумар часопісу «Plav»

У Чэхіі выйшаў часопіс за-
межнай літаратуры «Plav»,
прысьвечены Беларусі.

«Беларусь і літаратура на
беларускай мове ёсьць ад-
ным з самых цікавых куль-
турных феномэніў сучаснай
Эўропы, — гаворыцца ў рэ-
дактарскай прадмове. — Па-
водле дакtryны беларускай
дзяржавы, беларуская мова
наагул не павінна існаваць як
жывая мова. Але на ўсё ад-
бываецца, як хацелі б моц-

ныя. Мова жыве, яна стварае
адмысловую супольнасць
хаўрусынікаў, свой поліс».

У нумары — апавяданні
Васіля Быкова, вершы Алеся
Разанава, эсэ Ўладзімера Ар-
лова, успаміны Ларысы Ген-
юш, інтэрвю з Тацянай
Процькай. Артыкулы Мар'я-
на Слабады і Сяргея Смат-
рычэнкі разглядаюць сучас-
ную сутурацьню беларускай
мовы.

Радыё «Свабода»

Посьпех «Свабоднага тэатру» ў Вялікабрытаніі

Спектакль беларускага «Свабоднага тэатру» «Быць Гаральдам Пінтэрам» атрымаў найвышэйшую адзнаку, пяць «зорак», ад брытанскай газэты «Гардыян». Тэатар браў удзел у канфэрэнцыі з нагоды 50-годзьдзя творчай дзеянасці набэліста Гаральда Пінтэра. Спектакль паставлены паводле чатырох п'ес Г. Пінтэра, фрагменты нобэлеўскай прэміі і ўрэйкаў зь лістоў затрыманых у Менску ў сакавіку 2006 г. на Кастрычніцкай плошчы.

Паводле БелапАН

АНДРЭЙ ЧИЖЕВІЧ

Спектаклі «Свабоднага тэатру» ў Беларусі праходзяць падпольна. Калектыв ня мае ні ўласнай сцэны, ні фінансавання. На фота: сцэна з п'есы «Быць Гаральдам Пінтэрам».

СЪЦІСЛА

Чаргінец раўназначны Караткевічу

УП «Мастацкая
літаратура» плянуе
выдаць у сэрыі
«Жыцьцё знакамітых
людзей» кнігі,
прысьвеченыя Івану
Шамякіну і старшыні
праўладнай
пісьменніцкай
арганізацыі Мікалаю
Чаргінцу. У
выдавецтве ня
ведаюць, хто складзе
том пра аўтара
«Маёра Ветрава».
Невядомыя і тэрміны
выдання. Раней у
сэрыі выйшлі кнігі,

прысьвеченыя
Ўладзімеру
Караткевічу, Міхailу
Пташку, Уладзімеру
Мулявіну, Леаніду
Шчамялёву.

СП

Начная опера калі Святой Сафії

Падчас святкавання
1145-годзьдзя Полацку
ля сценаў Сафії
загучыць начная опера.
У канцэрце 1 чэрвеня
прагучыць ары,
клясыка, джаз,
апэрата. Квіткі за 25
тысяч рублёў будуць у
Полацку і Менску.

МБ

Прэзэнтацыя кніг Зянона

У нядзелю ў Нью-Ёрку прыйшла прэзэнтацыя кніг Зянона Пазыняка, выдадзеных у эміграцыі. Увага была засяроджаная на зборніках паэзіі і фатаграфіяў «Глёрэя Патрыя», «Вялікае Княства» і «Дарога».

«Мяне вельмі ўзрушыла, што прыйшло шмат моладзі, і што, калі чыталі вершы, на вачах у людзей былі сълёзы, — сказаў Пазыняк. — Дарэчы, гэтыя кнігі выдадзеныя цалкам на грошы беларусаў, пры падтрымцы беларускіх патрыётаў і на ўласныя сродкі. ...Не шкадую, што дваццаць гадоў таму фактычна кінку творчасць і заняўся палітыкай, бо жыцьцё прысьвяціў найвышэйшай справе — стварэнню новай дзяржавы. І гэта дзяржава існуе. Хай сёняня ў ёй дыктатура — заўтра будзе вольная Беларусь. Галоўнае, каб Беларусь жыла».

Прадмовы да «Вялікага Княства» і «Дарогі» напісалі Р. Барадулін і А. Разанаў.

Паводле Радыё «Свабода»

КАЛЯНДАР

Травень

- 1 — Дзень працы.
- 3 — Міжнародны дзень свабоды друку.
- 8 — Дзень Перамогі над нацызмам.

15 — 125 гадоў ад нараджэння Ўладзіслава Галубка: драматурга, рэжысёра, актара, заснавальніка вандруёнага тэатру, першага народнага артыста Беларусі.

- 16 — У каталікоў успамін святога Андрэя Баболі, апекуна Пінскай дыяцэзіі.
- 17 — Ушэсьце ў праваслаўных і каталікоў.
- 20 — Дзень незалежнасці Ўсходняга Тымору.
- 27 — Сёмуха ў праваслаўных і каталікоў.

ЗЯНОН

Беларусь
Тая Беларусь,
Да якой штоў зь юнацтва,
Ужо відаць на гарыонце.
Ці эта міраж?
Госпадзе, яшчэ б толькі адно жыцьцё!

2007

Іншыя вершы Зянона, а таксама
Генадзя Бурдзіна, эпістолярыі Ва-
сіля Быкова, проза Альгерда Баха-
рэвіча і Сакрата Яновіча, эсэ Сяргея
Дубаўца — у новым «Дзеяслове» №2.

АРХІВ АЛЕКСА ГАРДЗІЕНКА

Гай Пікарда

У маёй памяці ён назаўсёды застанецца добрым духам лёнданскай Беларускай бібліятэкі імя Францішка Скарыны. Паводле аналёгіі з дамавіком і лесавіком, у адным з сваіх падарожных эсэ я так і назваў яго — бібліятэчнік. Пагатоў, падчас нашага знаёмства там, у Скарынаўцы, спадар Гай — невысокі і круглявы, як казачны Карлсан, — сапраўды зълётку напалохаў мяне, бяспумна выглянуўшы познаній вечаровай парою з-за кніжных паліцаў.

Адзін з продкаў Гая Пікарды, які служыў у Вялікай арміі Напалеона, пасля кампаніі 1812 году вярнуўся дахаты з адмарожаным недзе на Смаленшчыне вухам. Ашчадна захаваны ў табакерцы трафей беларускіх маразоў ператварыўся ў сямейную рэліквію, што, калі верыць Пікарду, і змусіла яго аднойчы знайсьці на мапе Смаленск і Менск, а потым завітаць у Беларускую грэка-каталіцкую царкву Пятра і Паўла ў Лёндане, каб на ўсё жыцьцё захапіцца вуніяцкім съпевам і нашай гісторыяй. (Даречы, два апошнія дзесяцігодзін ён і пражыў у беларускім цэнтры ў лёнданскім Фінчлі).

Нашчадак старадаўняга брэтонскага роду, выхаванец Оксфардзкага й Сарбонскага ўніверсітэтаў, ён памяняў адвакацкую практику на навуковыя студні і зрабіўся знанным у съвеце беларусістам.

Кола ягоных навуковых зацікаўленняў было надзвычай шырокім: ад царкоўнай

музыкі і творчасці Міколы Равенскага да гісторыі перакладаў Бібліі на беларускую мову і Скарынавых заняткаў кабалістыкай. Пікарда знайшоў Супрасльскі і Жыровіцкі ірмaloi XVI ст., выдаў некалькі беларускіх духоўных съпеву́нікаў, у тым ліку анталёгію «Залатая Беларусь». У 1960-я ён выкладаў музыку і съпевы ў лёнданскай беларускай школе імя Кірылы Тураўскага. Пакуль дазваляла здароўе, спадар Гай прыядждаў на Магілёў на музычны фэстываль «Магутны Божа» і казаў, што кожная вандроўка ў Беларусь робіцца для яго магутным стымулам, каб пражыць яшчэ год і дачакацца наступнай.

Блізкае сяброўства звязвала яго зь выбітным дасыльднікам беларускай літаратуры ў ангельскамоўным съвеце прафэсарам Арнольдам Макмілінам. За гасынінам Арнольдавым сталом два гады таму я апошні раз чуў утульны Гаёў рогат, захапляўся яго пранікнёным выкананьнем беларускіх песняў, не ўтрымаўся ад съмеху, зноў выслушаўшы ягоную ўлюблённую показку пра Напалеона і беларускую бабулю, у якой валадар Эўропы запытаўся, чаго тая жадае: каб французы пагналі расейцаў далей, або расейцы пагналі французаў назад. «І тады ваша мудрая бабушка, — бліскай вачымі дасыліні брэтонец, — сказала: «Хату, каб пранцузы загналі маскалёў так далёка, каб не вярнуліся ні адны, ні другія».

Зямны шлях Гая Пікарды завяршыўся 21 красавіка ў Лёндане на 76-м годзе жыцьця.

Ён любіў Беларусь.

Мы будзем памятаць яго.

**Уладзімер
Арлоў**

Гай Пікарда нарадзіўся 20 ліпеня 1931 г. у Лёндане ў сям'і брэтонца-французца і ангелькі ірляндзкага паходжаньня. Вучыўся ў Сарбоне ды Оксфардзе, атрымаў юрыдычную адукцыю. Дваццаць гадоў адпрацаўваў адвакатам у французскай амбасадзе ў Лёндане.

У дзяяністве цётка, хрышчаная габрэйка з Вільні Рэната Палонская, прывяля Пікарду ў праваслаўны сабор у Парыжы, дзе хлопец пачуў царкоўныя съпевы, якія захапілі яго. У Лёндане ён стаў съпявачу у праваслаўным хоры, зъбіраў царкоўную музыку. Пікарда некаторы час быў і сакратаром таварыства культурных сувязяў з СССР. «Я быў крыху камуністам», — прызнаваўся ён.

Аднойчы Пікарда ладзіў канцэрт, для якога атрымала песьні ад украінцаў і расейцаў. Лёнданскія украінцы прапанавалі ўключыць у праграму і беларускую музыку і скіравалі яго да біскупа Часлава Сіповіча, шэфа Беларускай каталіцкай місіі ў Вялікабрытаніі. Так Пікарда пазнаёміўся зь беларусамі, прыбіўшыся да іх на ўсё жыцьцё.

У канцы 1950-х Пікарда паехаў з экспедыцыяй на Падляшша. У Кляшчэлях, Сямётычах, Супрасльі зъбіраў старажытныя беларускія царкоўныя съпевы. Свае запісы ён перасылаў у ЗША Міколу Шчаглову-Куліковічу для гарманізацыі. Вынікі дасыльднікай працы Гай Пікарда публікаваў па-ангельску і па-беларуску, выйшлі «Беларускі царкоўны съпевнік Св. Літургіі» (1979—1991, кн. 1—2), «Беларускі духоўны съпевнік» (1989), наўкукова-папулярнага выдання «Царкоўная музыка на Беларусі 989 — 1995» (1995).

Гай Пікарда быў сакратаром Англа-беларускага таварыства. Дапамагаў у арганізацыі беларусаведных лекцыяў, выданыні англомоўнага часопіса *The Journal of Byelorussian Studies*, стварэнні Беларускага музею ў Лёндане. Склала даведнік пра Бібліятэку імя Скарыны ў Лёндане (1971).

Акрамя гісторыі музыкі Пікарду цікавілі жыцьцё і дзейнасць Скарыны, гісторыя беларускіх перакладаў Бібліі, духоўная культура і права ў ВКЛ і іншыя темы.

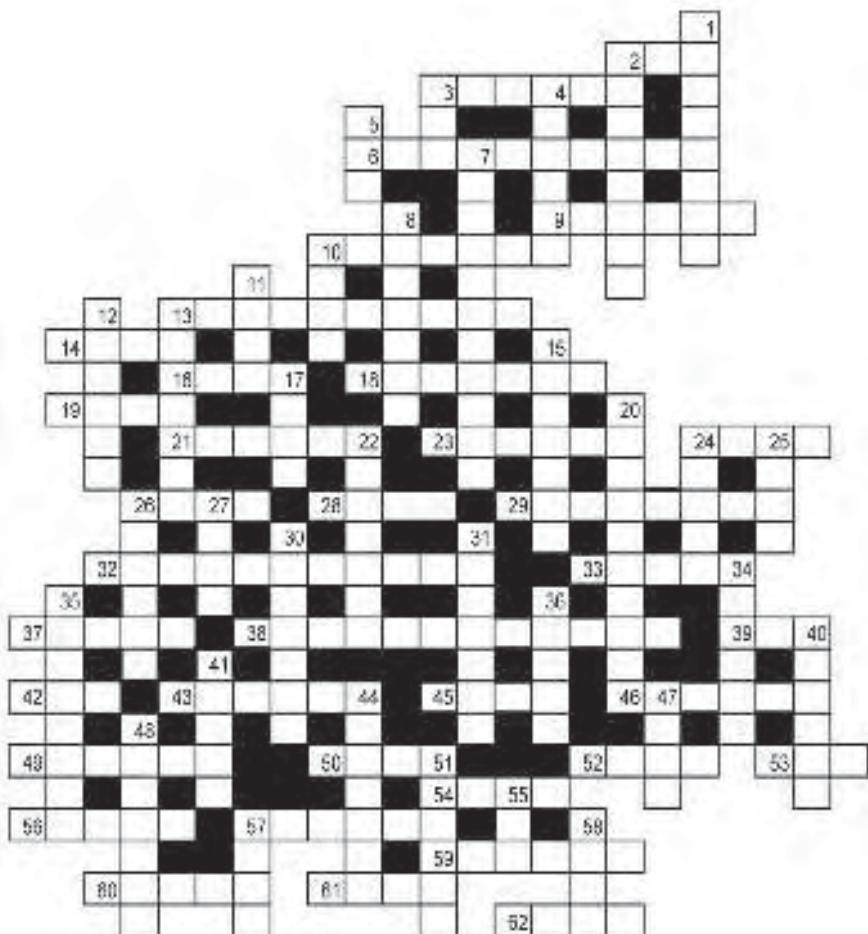
Гай Пікарда адкрыў беларусам гісторыю друкара Яна Ліцвіна, дасыльдаваў ангельскі пэрыяд жыцьця Аляксандра Рыпінскага, адшукаў дом, дзе была яго друкарня, лёнданскія беларускія выданыні ды зробленыя інфатадымкі ў брытанскіх музэях. Ён знайшоў брытанскі сълед сястры Вацлава Іваноўскага Галены і аднавіў гісторыю зацікаўленага ў беларушчыне кола арыстакратата з Кембрыйду пачатку XX ст.. А яшчэ Пікарда дасыльдаваў ангельскую сувязі славутай мэцэнаткі Магдалены Радзівіл і наагул роду Радзівілаў.

Ён сам вызначаў сабе праблемы для дасыльдванняў і імкнуўся вырашыць іх. І авалявкова публікаваў вынікі. Ад 1997 г. ён цягам колькіх гадоў у адзіночку рабіў англомоўны часопіс *Byelorussian Chronicle*: пісаў і зъбіраў для яго матэрыялы, дадаваў здымкі, афармляў і памнажаў асноўнікі.

Гай дэ Пікарда заўсёды дыстанцыяваўся ад палітыкі, падкрэсліваючы, што Беларусь яго цікавіць цалкам, без залежнасці ад тae ўлады, што сядзіць у Менску.

Натальля Гардзіенка

КРЫЖАВАНКА

На вэртыкали: 1. 3-ці альбом «Мяццовага часу» — «Наша ...». 2. Прозвішча клявішніка й бэк-вакаліста «Крамы» на альбоме «Камэндант». 3. Найбуйнейшая ў краіне прадудзёрная кампанія, на чале якой стаіць Віталь Супрановіч. 4. Той, хто карыстаецца неабменжаванай уладай; герой песні ULIS'a з альбому «Люстэрка». 5. Абрэвіятура — назва гурту, што на tryb'юце N.R.M. выканаў песню «Бывай!». 7. Аўтар кнігі «Ix мроя. Ix N.R.M.». 8. Вядомы беларускі бард, аўтар тэкстаў альбому «WZ-orkestra», «Паравіны году». 10. Баявая адзінка, тып вершаскладанія і назва альбому Neuro Dubel. 11. Гурт-легенда, што выдаў кружэлкі «Чужаніца», «Краіна доўгай белай хмары» й «Танцы на даху». 12. Імя вядомага беларускага музычнага крытыка, аднаго з аўтараў кнігі «222 альбомы...». 13. Назва песні «Гарадзкіх» з «гішпанскім» матыкам у словах. 15. Прозвішча лідэра гурту «Воплі Відоплясова». 17. Белы клён, які натхніў Янку Купалу на цудоўны верш, а песніяроў на яго музычнае адухаўленыне. 20. Удзельнік фольк-дуэту, што прымаў удзел у «Эўрабачанані» ад Беларусі. 22. Мянушка басіста Zet'y. 24. Фольк-праект, у якім у свой час бралі ўдзел Піт Паўлаў і Зыміцер Вай-циушкевіч. 25. Імя Кірчука. 26. Шматгадовы лідэр-генерал гурту ULIS. 27. Ён здольны, ён вольны, ён непарушны ў песні ND (імя).

30. Лідэр-вакал «Палацу». 31. Горад, у які бег цягнік у песні ULIS'u. 34. «У ... калі мы былі, справы нас не кlapаці!» (Стары Ольса). 35. Назва першага альбому N.R.M. 36. Кіраўніцтва тэатральнага гуртку і музычнае сэкцыі ў п'есе «Дом культуры» (сапраўднае прозвішча). 40. Лідэр гуртоў Pete Paff і «Гарадзкія». 41. Імя лідэра трох гуртоў і шматразовага ўладальніка рок-каранаў. 44. Краіна, зь якой паходзяць гурты «Скрябін» і «Тінь Сонця». 47. Імя вядоўцы забароненай радыёўэрсіі гіт-параду «Тузін гітоў». 48. «Кароль раёну», Сірожа ды проста «Ляпіс». 51. «...доўгай белай хмары» (ULIS). 55. Назва гурту-удзельніка праекту «Альтэрнатыва_by» («Народная»). 57. «Па-за смугой твой шэрты ..., быццам бы вакно ў іншы съвет» (ULIS). 58. Імя лідэра-вакаліста гурту «Крама».

На гарызанталі: 2. Незалежны ад музыкі ход падзеі, зъбег абставінаў. 3. «Наварыла ... ежы, каб гасцейчаставаці» (Харлі). 6. Гумарыстычная радыёперадачка Вольскага й «Ягоны запрошаных госьцікаў». 9. Краіна, у якой нарадзіўся чалавек і грамадзянінам якой ён зьяўляецца, ды «кі стомнена жанчына», на думку Zet'яці. 10. Назва тэхнічнае адзінкі й песні N.R.M., што «дарма працуе» ў гэтай краіне. 13. Рок-кароль-98, лідэр Neuro Dubel (першасны варыянт напісаныня

прозвішча па-беларуску). 14. Паметка ў пашпарце, як дазвол на ўезд у чужую краіну або выезд з яе, у тым ліку й у N.R.M. 16. Імя лідэркі гурту «Індыга». 18. «... ў стужцы пра лес, дубляй больш німа» (ULIS, «Чужаніца»). 19. «Жыгімонт ...» (назва вядомага гурту). 21. «Кутата-...» — народнае афрыканскасе съвіта з песні «Крамбамбулі». 23. Імя бубнача ULIS'у ўзору 1989 г. падчас выдання першага альбому. 24. Кавалак завостранага дрэва або мэталу, які «забіаюць» паміж гуртамі «нядобрая журналісты». 26. Імя лідэркі гурту «Новае неба». 28. Легендарны гурт-бацька N.R.M. 29. Чутнасьць гукаў у якім-небудзь памяшканыні (напрыклад, у канцэртнай залі). 32. Назва гурту, у якім удзельнічаюць Вольскі, Міхалок і Куликівіч. 33. Адзін з тых, хто прымаў удзел у «бойцы на лузэ» («Народны альбом»). 37. Трэці трэк на альбоме N.R.M. «Дом культуры» пра тое, што «было заўсёды». 38. «Мая ... — сэнтыментальнаясьць» (N.R.M. «Тры чарапахі») (напісаны «наракамаўка»). 39. Стыль музыкі, якім можна аб'яднаць гурты «ЧиБ», Imperator ды хлопцаў з «Партызанскае школы» ў адно цэлае. 42. «Мазырскі» гурт-легенда «Мяццовы ...» (Мазыр — горад, дзе быў выдадзены альбом «Наша ўскрайна»). 43. Бас-гітарыст N.R.M. 45. Цёмнае, съветлае, безальгагольнае ды яшчэ ў песнях «Крамбамбулі». 46. Прозвішча музыкі гурту Neuro Dubel, як пазначана на альбоме «Танкі». 49. «Лепей я зрабіў жыццё, я пранёс у ...» (ND). 50. Малады гурт, што прапаноўвае «хутчэй пабудаваць дарогу ў незвычайны рай». 52. Фольк-гурт, які склаў дуэт разам з Аляксандрам Памідоравым для tryb'юту Depeche Mode. 53. Бесісмяротны гіт N.R.M. «Паветраны ...». 54. Легендарная песня ULIS'у — «Пан ...», што ўайшла ў першаданы альбому «Чужаніца». 56. Назва фольк-гурту, які быў створаны ў 1992 г., пасля ўзнагароджваўся прызамі на фестах «Басовішча», «Суклегас», «Азія дасы» і інш. 57. Вядомае этна-трэй з Кірчуком. 59. Пераможцы «Басовішча-2004», апошні рэліз — самотнік «Заенка». 60. «На кухонным стале танцыць чорная ...» (гіт ад «Новага неба» на слова Глёбуса). 61. Музычны інструмент, якім у дасканаласці валадае Сяргей Ахрамовіч. 62. Супярэчлівія рок-карапі — 2006 «J...».

61. Basn. 62. Mopac
На беспіякі: 1. V. Kapchuk. 2. A. Karpov. 3. B. Babushkin. 4. T. Shchegoleva. 5. L. Lanina. 57. T. Polia. 59. I. Hapala. 60. Kotaka. 54. Pyat. 55. L. Lanina. 56. L. Lanina. 57. T. Polia. 59. I. Hapala. 60. Kotaka.
 46. Halyary. 49. L. Lanina. 50. Kopok. 52. Leep. 53. L. Lanina.
 58. B. Babushkin. 39. Pan. 42. Hac. 43. L. Lanina. 45. Meher.
 52. K. Karpavich. 33. K. Karpavich. 27. B. Babushkin. 38. M. Her-
 ka. 32. K. Karpavich. 24. K. Karpavich. 29. M. Her-ka. 23. K. Karpavich.
 23. K. Karpavich. 24. K. Karpavich. 27. Lec. 3. Bagyin. 6. K. Karpavich.
 14. B. Babushkin. 16. Pyat. 18. A. Karpov. 19. B. Babushkin. 21. Myatra.
 9. A. Karpov. 10. T. Shchegoleva. 11. Y. Mts. 12. B. Babushkin. 13. K. Karpavich.
 14. Mixanok. 51. K. Karpavich. 41. L. Lanina. 44. V. Kapchuk. 47. Auer.
 62. K. Karpavich. 41. L. Lanina. 34. K. Karpavich. 35. L. Lanina. 36. B. Babu-
 shkin. 31. H. Arshavskiy. 26. K. Karpavich. 27. Cera. 30. A. Karpavich.
 24. K. Karpavich. 17. B. Babushkin. 22. A. Karpavich.
 15. C. Karpavich. 16. T. Shchegoleva. 12. B. Babushkin. 13. K. Karpavich.
 Molchi. 4. V. Kapchuk. 5. C. Karpavich. 7. L. Lanina. 8. K. Karpavich.
Адказы: 1. La Repubblica. 1. V. Kapchuk. 2. L. Lanina.

Дзякуй

Ліане Ш., Л.К., Лідзія Л. зь Менскага раёну.

Анатолю К. зь Любанскага раёну.

Юліі Е. з Наваградзкага раёну.

Ігару Б., Георгію С. з Воршы.

Вадзіму Б. са Сьветлагорску.

Міхайлу К. зь Пінскага раёну.

Натальлі I. з Асіповіцкага раёну.

Ганьне Р., Ігару С. з Валожынскага раёну.

Уладзімеру К. з Барысава.

Сяргею С., Сяргею Ц., Барысу В., Валер'ю П., Г.Р. з Баранавіч.

А.К. з Чэрвеньскага раёну.

Сяргею П., Сяргею Д. зь Лідзкага раёну.

В.В., Леаніду А., Андрэю К., Тадэвушу Ш. з Маладечна.

Ігару М., Тацяніе Б., Базылю К., А.Б. з Магілёва.

Станіславу С. са Жлобіна.

Сяргею К., Сяргею Т., Віктару А., Зымітру П., Сяргею Б., Андрэю М., Канстанціну П. з Гомелю.

Ірыне Ц. з Жыткавіцкага раёну.

Аляксандру Т., Аляксандру К., Г.К., Людміле М. з Горадні. А.Б. з Ваўкавыскага раёну.

Уладзімеру П., А.Ш. з Аршанска.

Андрэю Н., А.А. з Палацку. Міхайлу М. са Ступецкага раёну.

Георгію С., Тамары К. зь Бешанковіцкага раёну.

Я.Б. з Глыбоцкага раёну.

Фёдару Г. з Мазыру.

Н.Б., Зымітру К. з Мастоў.

Мікалаю В. з Пружанскага раёну.

Зымітру Ш., М.К., Уладзімеру Г., Алесю М. з Наваполацку.

Сяргею Л., Леанарду М. зь

Берасьця.

Сяргею У., Алене Г. з Бабруйску.

Паўлу С. з Горацкага раёну.

Святлане К. зь Ліды.

Р.Т. з Пружанскага раёну.

К.Ш. з Braslauskagа раёну.

Г.С. зь Мядзельскага раёну.

Альфонсу Р. з Шаркоўшчынскага раёну.

Міхайлу З. зь Віцебску.

Людміле Р. з Капыльскага раёну.

Валянціне Г. зь Бешанковіцкага раёну.

Анатолю П., Антону Т. з Жодзіна.

Уладзімеру В. з Кобрынскага раёну.

Генадзю М. з Салігорску.

Ю.Ф., Але Т., Мікалаю А.,

А.А., Міхайлу М., Алегу А.,

Н.Б., К.Л., Сяргею Ш., В.Л.,

Натальлі Б., Л.С., Аляксандру З., Т.П., Алегу М., Георгію

Ш., Генадзю Ш., Ігару Г.,

В.Дж., Уладзімеру З., Сяргею

П., Е.М., Святлане К., Андрэю С., Валянціне Г., Маўлюдзе А., Паўлу Д., І.П., Рыце Н., Віктару К., А.К., Аляксандру П., Валянціне Ш., Е.С., Яўгену Л., Юр'ю Ч., Мікалаю М., І.К., Максіму Б., І.З., Уладзімеру С., Ю.Л., Сяргею Ф., Уладзімеру Ж., Андрэю Ш., Аляксандру Б., Максіму К., Аляксандру Н., Багуславу У., Анатолю Г., Фэліксу Б., Ю.Л., Віталю З., Галіне К., С.Р., Ігару А., И.С., В.В., А.К., А.Л., Д.М., С.С., Ільлі Ч., Уладзімеру І., Уладзімеру Р., Л.Г., Яўгену Л., С.Л., Людміле І., Глебу Х., Анатолю С., Алене С., В.А., Уладзіславу Ж., Івану Н., А.С., Яўгену К., Святлане Г., Натальлі Ц., В.Л., А.Б., Святлане Ш., Але Г., Сяргею К., Валер'ю Д., Эдуарду К., Лідзі К., Зымітру К., А.П., Тамары Л., Валянціне Ш., Эле С. зь Менску.

Фонд выдання газеты «Наша Ніва», УНП 101 115 521

МГД ААТ «Белінвестбанк», вул. Калектарная, 11, Менск, код 764

Рахунак ат-
рымальніка

3015 212 000 012

Асабовы
рахунак

(прозывіща, імя, імя па бацьку, адрес)

Від аплаты
Ахвяраванье

Дата
Сума

Агулам

Фонд выдання газеты «Наша Ніва», УНП 101 115 521

МГД ААТ «Белінвестбанк», вул. Калектарная, 11, Менск, код 764

Рахунак ат-
рымальніка

3015 212 000 012

Асабовы
рахунак

(прозывіща, імя, імя па бацьку, адрес)

Від аплаты
Ахвяраванье

Дата
Сума

Агулам

Каб што тыдзень
атрымліваць газету,
дасылайце адрасы і
прыватныя
ахвяраваны.

1) Просім усіх ахвотных
читаць газету
паведамляць у
Рэдакцыю свае
адрасы і тэлефоны.
Гэта можна зрабіць
прав: тэлефоны: (017)
284-73-29, (029) 260-78-
32 (МТС), (029) 618-54-
84, e-mail:

dastauka@tut.by,
паштовы адрас: а/с 537,
220050 Менск.
2) Просім кожную
сям'ю чытачоў

пераказваць на
рахунак газеты
ахвяраваныне з разыліку
8000 рублёў на месец.
Гэтага хопіць на выхад
дастайку газеты. **У**
блінку **банкаўскага**
паведамлення **ці**
паштовага пераказу
дакладна **і** **разборліва**

назначайце **адрас,** **у**
тым ліку **паштовы**
штэкс і код пад'езду.
Тыя, хто перакажа
24000 рублёў за раз,
забяспечаць выхад
«НН» на 3 месяцы. Хто

перакажа 48000 рублёў
адразу, гарантусе
публікацыю «НН» на
паўгоду.

ПАВЕДАМЛЕНИЕ

Касір

М.П.

КВІТАНЦІЯ

Касір

За чысьціню мовы

Некалькі памылак з публікацыі ў газэце.

«Апошнія гады часта задаюся пытаньнем: што такое свабода?» У нашай мове «задавацца» — гэта прыблізна тое, што ў расейскай «гординтися». Правильна ў вас у тым самым нумары: «Аднак у Менску ніхто не задаваў такіх пытаньняў».

«...начальству, якое спавядае толькі адзін прынцып...» Спавядаюць грэшніка (чалавека), а прынцып паў прытырмліваюча (або парушаючы) бяз споведzi.

«А беларускую мову вучачы расейцы й бураты». Вучачы вучнаў, студэнтаў, а мову вывучаюць. У вас пераклад непісьменнага расейца. У вас жа ёсьць і: «У віленскіх тралейбусах вучачы мовам» (тут жа людзей вучачы, а ня мову)

«У 1982 паступае ў Рыскую духоўную сэмінарыю, сканчае ў 1987». Дзеяслоў «скончыць» зачнанага трывання, таму ён ня мае формы цяперашняга часу, як і «кончыць». А вось «канчаць» — мае: я канчаю, ён канчае. «Закончыць» таксама ня мае цяперашняга часу, а «заканчваць» — мае: заканчвае. Вось і выбірайце: канчае, заканчвае. Тут ніяма ні складанаўцы, ні ідэйнай падкладкі.

I.Крамко, Менск

Замест лінгвістычнае нататкі

Рупліцам нашанікам —
Сяргеям і Андрэям —
Хачу я пакланіцца
За слова,
што нас грее.

Чытаю «Нашу Ніву» —
Шукаю нашай мовы...
А рады і шчасльві —
Ня з кожнае абновы.

У Вільні, Пецярбурзе
Ясьнеўся шлях да волі:
«Мы — беларусы, людзі!
У служках быць даволі!»

Пісаў «у Пецярбурзе»
Змагарны Цішка Гартны.
Казаць і я так мусіў
Ад школьнай лаўкі-парты.

У слове *Пецярбурзе*
Зьвінела зь так наска,
Нібы ў зялёнym лузе
Пчала над зёлкай-краскай.

«Працуе ў *Пецярбургу*» —
Сказ гэты з «*Нашай Нівы*»...
Быть ближэ к брату-другу
Нас хіляць мовазльві.

Ня з вас, малойцы-хлопцы,
Псаваньня моў начатак...
Дай Бог вам духу, моцы
Вярнуць нам
наш канчатак!

Дзед-чытальнік, Менск

Рады атрымоўваць Вашу газету. Нават навучыўся яе ўладкоўваць, каб не губляць старонкі: складваю, зверху расьплюваю... і атрымліваюча часопіс. А пасля чытаю. Чытаю запоем. Вось толькі з маймі падсылеваватымі вачыма такі шрыфт замалаваты. А калі ўлічыць, што Беларусь «старэе», дык такое пажаданье да рэдакцыі — зрабіць шрыфт буйнейшым — ня толькі маё, але, лічу, і іншых.

Трымайцеся, мae даражэнкія!
Як можна трymайцеся! Вы патрэбныя маёй Бацькаўшчыне!

З павагай да Вас,
Іван Цімафейчык, Мадзейкі (Зэльвенскі раён)

Прыміце шчырыя віншаванні з нагоды 100-гадовага юбілею любімай беларусамі газэты «Наша Ніва»!

Дай Бог і кожнаму з Вас адзначыць свой асабісты 100-гадовы юбілей!

Журналісты-нашаніцы
Разгарнулі свае крылцы,
Сто гадоў яны ў палеце
На адказнейшай рабоце.

«Ніва» наша засыпвала
Зь лёгкае руки Купалы.
Зьевшу спылюць ёй атруту,
«Ніва» ж — рэжа прауду крута!

Уладзімер Місцюк, в.Дулічы

Пустата спараджае пустату

Водгук на артыкул Віталя Тараса «Зъяўленыне пуста-

ты народу» ў №7 «НН».

Адна рэгіянальная расейская мовная газэта на прапанову нейкага маладзёна пад нікам «карцём» на мясцовым інтэрнэт-форуме адкрыла рубрыку «чего не хватает нашему гораду». Задумка слушная, адгукнулася некалькі дзясяткаў чытчакоў, сыгналы адзінаццаці зь іх рэдакцыя надрукавала, з указанынем псеўданіму і ўзросту аўтараў. Прачытаў іхныя сыгналы і падумаў: у самую, як кажуць, кропку трапіў Віталі Тарас сваёй публікацыяй. Што ні сыгнал, то ўбогасць думак, пажаданняў, развагаў — нібыта людзі жывуць ня ў цэнтры краіны, а недзе ў расейской глыбінцы.

Нейкая 45-гадовая Ізабэла лічыць, што гораду не стае «монарельса до Мінска». Ні болей, ні меней!

17-гадовы Аляксей і 19-гадовая Волька перакананы, што гораду пара б займець начынія магазыны (вядома ж, мaeца на ўзве і тое, каб там прадавалі алькаголь) і «ночных девочек».

Тая ж Ізабэла ў роспачы адтаго, што ў гарадзкім парку мала ўтульных кавярняў, хоць іх там аж дзяве, даволі ўтульныя, з эўрапейскім дызайнам у афармленыні заляў, якія часта даволі пустыя, таму маладзь, якая наўвядвае паркі, з надыходам ціпла лічыць за лепшае расьпіваць алькаголь на шматлікіх лаўках, пакідаючы вакол іх кучы пустых бутэлек і папяровых шкляннac.

Яшчэ два 30-гадовыя чытачы выказали пажаданье, каб горад займёў кальян-бар, кегельбан, месцы для сямінага адпачынку кшталту менскіх «дынатопій», кінатэатар для дэмантрацыі фільмаў «Кіng Конг», «Хон Гіль Дан», «Вій», «Кіng Конг жывы».

А завяршае гэты варты жалю пералік пажаданняў рэпліка 30-гадовага жыхара пад псеўданімам «пасат»: гораду не хапае... «маз-гоў». Тут ужо ёсьць нагода для разважанняў. З улікам таго, што газэта выходзіць накладам звыш 7 тысяч асобнікаў, якія, акрамя Слуцкага, разыходзяцца яшчэ ў чатырох суседніх раёнах праз шапкі і няніцых распавясюднікаў, складаючы ўражаньне, што многім чытчам сапрауды не стае мазгой, каб паглядзець на навакольнае жыццё далей за ўласны нос.

Ніхто не даслаў сыгналу пра заняпад роднай мовы, культуры, нацыянальной сывядомасці ці пра тое, што за апошнія дванаццаць гадоў, калі ўсе школы ў горадзе, а іх аж трынаццаць, плюс

тры каледжы, усе дзіцячыя садкі сталі расейскамоўнымі.

Гораду не стае помніку слуцкім паўстанцам, якія ў лістападзе 1920-га году зладзілі Збройныя сілы супраць нашэсця бальшавіцкай арміі і падзвіні Беларусі паміж Польшчай і Расеяй. Тады адусюль пайшлі на съмерцы, каб жыла Беларусь, 10 тысячай ваяроў, і мала хто з іх пазней ацаляў.

У цэнтры гораду не хапае ногава праваслаўнага сабору, замест узарванага бальшавікамі ў 1935 г. Святая-Мікалаеўская сабору, самага прыгожага храму на Замкавай гары, на месцы якога потым узвялі самы нягелы ў архітэктурным абліччы Дом культуры, да якога ў 70-я гады дабудавалі новы будынак, болей умяшчальны.

Ніхто не пасыгналізаваў, што ў горадзе на магазынах, канторах, дзяржайнічных установах шмат расейскамоўных шыльдаў, што ў суполцы Таварыства беларускай мовы імя Ф.Скарыны большасць члену — пэнсіянэры, німа моладзі і ніводнага працоўчага настаўніка.

Невыпадкова, калі кожны год у канцы лістапада адзначаюцца чарговыя ўгодкі Збройнага чыну, то праводзіць іх прыяжджаючы госьці з Мінску, Салігорску, Маріёўва, як было лята. А з мясцовых прыходзіць чалавек дванаццаць-пятнаццаць пэнсіянэраў ды купка маладых людзей з ліку школьнікаў старэйшых клясаў. І так дўжыцца ўжо з 1992 г., калі ўпершыню на гадавіну Збройнага чыну ў Слуцак зь Мінску прыбыло з маладымі актыўістамі Адраджэння аж шэсць аўтобусаў «Ікарус»...

Міхась Кутнявецкі, Слуцак

• • • • • • • • • • • • • • •
«НН» з радасцю друкуе ў газэце і на сайце www.nn.by чытацкія лісты, водгукі і меркаванні. З прычыны вялікага аўтому пошты мы ня можам паціварджаць атрыманьне Вашых лістоў, ня можам і вяртаць неапублікованыя матэрыялы.

Рэдакцыя пакідае за сабой права рэдагаваць допісы. Лісты мусіць быць падпісаныя, з пазнакай адресы. Вы можаце дасылаць іх поштай, электроннай поштай ці факсам.

Наш адрес:
а/с 537, 220050 Менск.
e-mail: nn@nn.by.
Факс: (017) 284-73-29

Шмат сэнсай Рэспублікі

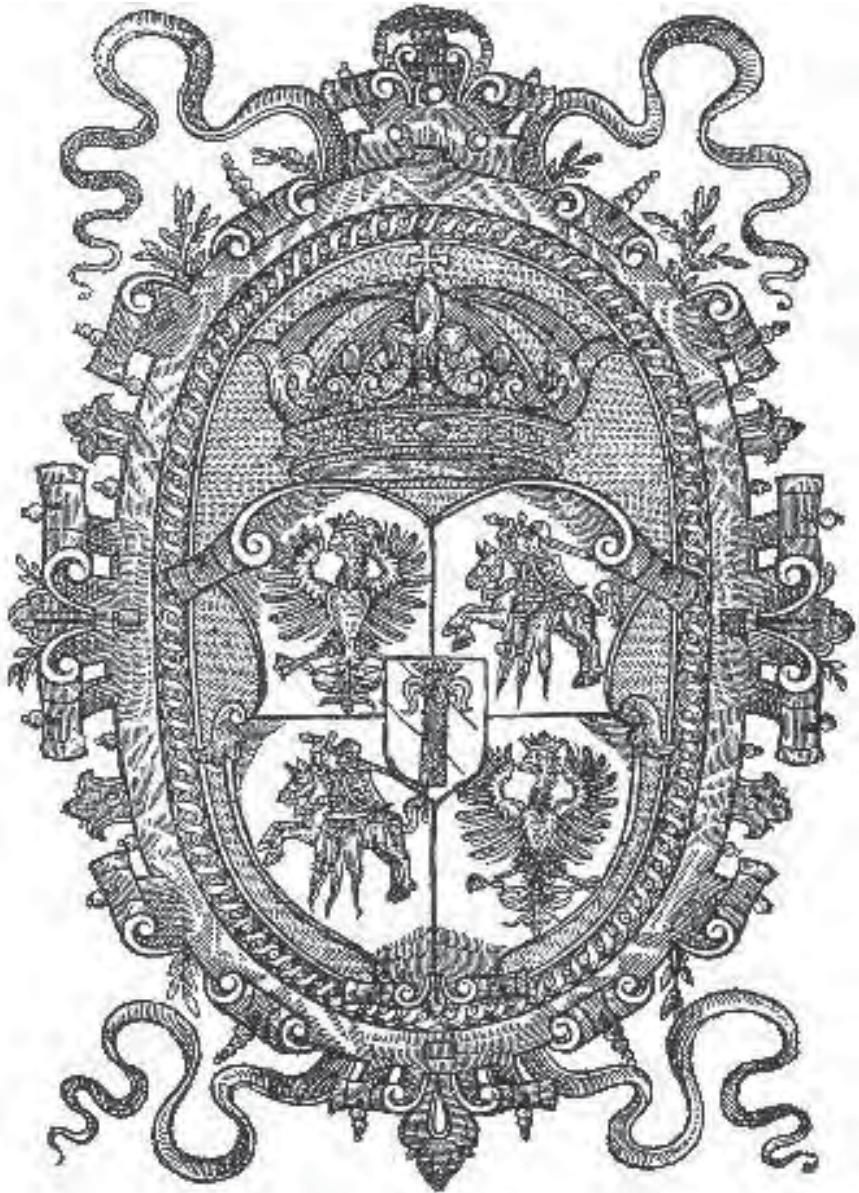
Рэч Паспалітая — наш
каштоўны вопыт. Піша Алег
Дзярновіч.

Нашия абшары

На заходзе гэтая дзяржава, Рэч Паспалітая, суседнічала з Брандэнбургам і Прусіяй, а на ўсходзе — з Расеяю. Вялікае Княства Літоўскае праз Інфлянты межавала са Швэціяй. Польшча (ці, як яе называлі, Карона) суседнічала з габсбурскімі краінамі (Чэхія, Вугоршчына), а празь Дзікае Поле, Малдову і Сямігародзьдзе абедзьве дзяржавы контактувалі з Крымскім ханствам ды Турэччынай. У часы найбольшага тэрытарыяльнага пашырэння плошча Рэчы Паспалітай дасягала блізка 1 млн кв. км (990 000), зь іх на Вялікае Княства (ужо без украінскіх ваяводзтваў) прыпадала траціна: разам з Смаленшчынай у першай палове XVII ст. плошча ВКЛ складала 380 тыс. кв. км, а ад 1678 г. — 306 тыс. кв. км і ўжо не зъмянялася амаль стагодзьдзе, да падзелаў Рэчы Паспалітай.

Найяснейшая Реч Паспалітая:
Цывілізацыя-Культура-Рэлігія-
Палітыка-Авантура-Героіка-Успамін
/ Укладальнік Алег Дзярновіч. —
Менск: I. П. Логвінаў, 2007. —
(Кнігарня «Наша Ніва»)

Апроч уласна тэрыторыі Рэчы Паспалітай у ленний залежнасці ад Польшчы з 1525 г. знаходзілася Прусія. Ад 1561 г. у падвойным лене (Польшчы і ВКЛ) была Курляндыя (Захадняя Латвія). «Малыя» Інфлянты (Паўднёва-Усходняя Латвія) зьяўляліся кандамініюмам — сумесным валоданнем ВКЛ і Польшчы. У той ці іншай сувязі з Рэччу Паспалітай знаходзіліся румынскія княствы Валахія і Малдова. Уесь час не съіхалі інтрыгі вакол чэска-нямецкай Сылезіі. Такім чынам, адміністрацыйны і палітычны ўплыў Рэчы Паспалітай пашыраўся за яе межы.

Колькасць жыхароў абедзьвюх дзяржаваў Рэчы Паспалітай, Кароны Польскай і Вялікага Княства Літоўскага, пры канцы XVI ст. дасягала каля

7,5 млн. чалавек — у Эўропе ці навакол яе болей людзей жыло ў Францыі, Нямеччыне, Італіі, Расеі, Гішпаніі ды Турэччыне. У першай жа палове XVII ст. колькасць жыхароў дасягнула 10 млн. Каля паловы зь іх складалі паліякі. Перад Люблінскай уніяй (1569 г.) насельніцтва Вялікага Княства дасягнула 3 млн. Пасля ж заключэння уніі, калі паўночна-ўкраінскія землі адышлі да Польшчы, у ВКЛ засталіся жыхць 2,6 млн. чалавек. Да сярэдзіны ж XVII ст. працягваўся пэрыяд дэмографічнага росту, у Літве і Паўночна-Захадній Беларусі шчыльнасць насельніцтва наблізілася да максымуму, які забясьпечваўся тагачасным узроўнем

Працяг на старонцы 20.

Шмат сэнсаў Рэспублікі

Працяг са старонкі 19.

нем гаспадаркі, — 16—20 чалавек на квадратны кілямэтар. На 1650 г. у Вялікім Княстве пражывалі 3,1 млн. чалавек, зь іх у Літве — каля 920—950 тыс., у Беларусі — 2,1 млн. Пасылья войнаў і дэмографічнага крызісу другой паловы XVII — пачатку XVIII ст. насельніцтва Рэчы Паспалітай зноў пачало расыці і ў другой палове XVIII ст. дасягнула ўзроўню сярэдзіны XVII ст. Але ўсе пэрыяды ў рамках Рэчы Паспалітай колькасць насельніцтва Польшчы пераважала над колькасцю жыхароў ВКЛ.

Вось так паводле вонкавых прыкметаў выглядала дзяржава, утвораная ў выніку падпісання Люблінскай уніі 1 ліпеня 1569 г. Ад уніі выйгралі і прайгралі ўсе бакі. Вялікае Княства страціла ўкраінскую землі, але амаль цалкам спыніліся набегі крымскіх татарапі і зынікла пагроза маштабных войнаў з Турэччынай. Пры дапамозе Польшчы ў Інфлянцкай вайне адбыўся пералом, і, мяркуючы дасылчыкі, менавіта унія дазволіла падоўжыць існаваныне Вялікага Княства на не скілкі стагодзьдзяў. Вынікам жа рэалізацыі гэтай новай формы дзяржаўнасці стала негвалтоўная палянізацыя грамадзтва ВКЛ.

Польшча атрымала значныя тэрыторыі, што раней уваходзілі ў ВКЛ. Але «набыткам» стала таксама неспакойная мяжа з Расеяй. Празъмерна разрослыя тэрыторыі на паўднёвым усходзе абяцалі новыя сутычкі з Крымам і Атаманскай Портай. Наперадзе былі казацкія войны. На Польшчу ж прыпалі асноўныя ваенныя выдаткі фэдэратыўнай дзяржавы.

Для нас жа важнае тое, што Рэч Паспалітая была створаная паводле тагачасных праўных нормаў носьбітамі грамадзянскіх правоў, якія тады належалі шляхце. І як бы мы ні ацэньвалі далейшы лёс гэтай дзяржавы, якія б рахункі ні выстаўлялі да яе лідэраў і палітыкаў, як бы ні захапляліся культурнымі набыткамі і праявамі патрыятызму, мусім прызнаць: Рэч Паспалітая таксама была дзяржава нашых продкаў. У такім разе ўсе прэтэнзіі мы высоўваем і да саміх сябе.

Што да тэрміну

Добра вядомы тэрмін Рэч Паспалітая зьяўляецца адпаведнікам лацінскага слова *res publica*, што можна перакласці як «грамадзкая / публічная справа». У польскім перакладзе тэрмінам *Rzeczpospolita* з канца XV ст. звыкла сталі пазначаць польскую дзяржаву, хоць мяркуеца, што традыцыя ўжывання лацінскага тэрміну ў такім кантэксце ідзе яшчэ з пачатку XIII ст. У XV—XVI ст. тэрмін Рэч Паспалітая выкарыстоўваўся і ў Вялікім Княстве Літоўскім, дзе ён меў значэнне дзяржавы як супольнай справы, супольных інтарэсаў і супольнага добра. Жыгімонт Аўгуст у віленскім прывілеі 1565 г. так харектарызаваў звароты да яго ад грамадзянаў ВКЛ: «Іж будзе нам, гаспадару (г. зн. вялікаму князю). — А. Дз.) на вялікім сойме вальным у месьце нашым сталечным Віленскім... з усім рыцарствам земль усяго панства Вялікага Княства Літоўскага, дзе прыкладаючи патрэбы Рэчы Паспалітая таго панства нашага данесылі просьбы свае...». Ужо пасыля Люблінскай уніі назва Рэч Паспалітая была выкарыстана для пазначэння супольнай дзяржавы, але зусім не зьяўлялася яе афіцыйным назовам, а тым больш палянізмам у беларускай мове, як некаторыя схільныя меркаваць. У расейскую мову словазлучэнне Рэч Паспалітая патрапіла менавіта зь беларускай.

Ці няма тут супяречнасці, што спадчынная манаракія, якой у XV ст. яшчэ было ВКЛ, называецца Рэспублікай? І як разумець сумяшчэнне тытулаў караля і вялікага князя з Рэспублікай? Ужо ў XVII ст. галіндзкі юрист Гуга Гроцыос пісаў, што ў Рэчы Паспалітая кароль атрымлівае ўладу пад пэўнымі ўмовамі і яго ўлада не зьяўляецца тым самым неабмежаванай — гэтая «формула ўлады» ліквідуе Маестат (вялікасць) караля, функцыі якога, у выніку, на гадваючы прэзыдэнцкія. Зноў узінікае пытанье: ці асацыяцыі рэспублікі толькі з выбарнасцю яе цэнтральных органаў ўлады справядлівия? Відавочна, што сучаснае разуменне тэрміну рэспубліка нельга цалкам прыкладаць да эпохі XV—XVI стст.

Рэспубліка — гэта Сувэрэнітэт

Тэарэтычную завершанасць на пачатку Новага часу канцепцыя «*res publica*» як дзяржава атрымала ў працах французскага юрыста XVI ст. Жана Бадэна (1530—1596; Jean Bodin, лацінізаваная форма *Johanus Bodinius*). Ён жа ўвёў у якасці навуковага паняцця і палітыка-прававога прынцыпу тэрмін «сувэрэнітэт», які застаўся зынітаваны з паняццем рэспубліка. «Сувэрэнітэт ёсьць абсалютнай і вечнай уладай Рэспублікі», — так Ж. Бадэн акрэсліў гэтую сувязь у сваёй працы «Шэсць кніг пра Рэспубліку» (*Six livres de la République*). Кніга ўбачыла сьвет у 1576 г. па-француску, а ў 1584 г. аўтар сам пераклаў яе на лаціну. Праса пра Рэспубліку стала галоўным творам Жана Бадэна і прынесла яму ўрэпейскую славу. Аўтар пісаў, што сувэрэнная ўлада Рэспублікі распаўсюджваецца на ўсё грамадзтва і гэтым самым мае публічны характар, зьяўляецца спэцыфічнай прыкметаю дзяржавы. «...Варты бачыць у кожнай Рэспубліцы тых, хто трymае сувэрэнітэт, каб меркаваць пра тое, якія гэта дзяржавы: у тым выпадку, калі сувэрэнітэт увасабляецца ў адным гаспадары, то мы назавем яе Манаракія, калі да яго мае адносіны ўесь народ, то мы скажам, што дзяржава зьяўляецца народнай; калі толькі меншая частка народу, мы будзем лічыць дзяржаву Арыстакратычнай». Дасылчыкамі ўжо адзначалася, што слова «Манаракія» і «Арыстакратычнай» Ж. Бадэн пісаў з вялікіх літараў, а «народная» — з малой. І гэта ёсьць съведчаннем праўнай пазыцыі праўніка. Увогуле Ж. Бадэн дапускаў, што Сувэрэнітэт можа ўвасабляцца ў кожнай з названных ім формаў кіраваныя. Але сам ён меркаваў, што пасыядоўная і поўная рэалізацыя Сувэрэнітэту адбываецца толькі ў манаракії. Жан Бадэн — прыхільнік спадчыннай манаракіі як найвышэйшай формы Рэспублікі. Між тым, ён крытычна ставіўся да абсалютнай манаракіі і называў тры фактары, якія могуць абмежаваць уладу манаракі:

- 1) калі манарак парушыць Боскія ці натуральныя законы;
- 2) калі падвысіць падаткі без атрымання згоды адпаведных упаўнаважаных інстытуцыяў дзяржавы;
- 3) калі адмовіцца ад выкананыя міжнародных пагадненій.

Ж. Бадэн адышоў ад разуменьня палітычнай улады ў інтэрпрэтацыі выключна праз рымскага права і сярэднявечную практику. Французскі праўнік крытыкаваў таксама антычных аўтараў за тое, што яны вылучалі формы дзяржаўнага кіраванья на грунце ідэі Справядлівасці, у той час як трэба зыходзіць з ідэі і прынцыпу Сувэрэнітэту. Паводле Бадэні, Сувэрэнітэт зьяўляецца вытворным ад згоды народу (менавіта палітычнага народу) і ў той жа час съцвярджаеца прымусам.

Такім чынам, Рэспубліка ў Бадэні адпавядае паніцыю Сувэрэнітэт, і калі той толькі ўласабляеца ў дзяржаве, то Рэспубліка адпавядае Дзяржаве, пажадана — манархічнай. Не выпадкова таму ў ангельскіх выданнях яшчэ XVII ст. Рэспубліку Бадэні перакладалі як «Commonwealth» — у сэнсе «супольнасць», «дзяржава».

Сваім вучэньнем пра сувэрэнітэт Бадэн стварыў зладжаную публічна-праўную канструкцыю новай эўрапейскай дзяржавы. Французскі праўнік вылучаўся реалістычнай на-кіраванасцю думкі, выхаванай ста-ральным выучэньнем «Палітыкі» Арыстотэля, да якой Бадэн напісаў падрабязныя камэнтары. Менавіта пад уплывам Арыстотэля ў Бадэні склалася ўсьведамленыне неабход-насці парадаўнаўча-гістарычнага вы-вучэнья разнастайных формаў дзяр-жаваў кіраванья з мэтаю ства-рэння агульнага палітычнага вучэнья.

Экскурсавод па Парыжы для ліцьвінаў

Можна съцвярджаць, што досьвед і гістарычныя традыцыі Вялікага Княства Літоўскага і Каралеўства Польскага паўплывалі на фармаваньне канцэпцыі Жана Бадэні. На ка-рысыць гэтага маюцца звесткі з біографіі, а таксама выказваныні самога клясыка праўнай думкі. Сам Бадэн часта адыходзіў ад чыста акадэмічных і тэарэтычных заняткаў. Моцны тэмпэрамент і прыродныя схільнасці так і інакш прыводзілі яго на шлях служэння грамадству.

Калі ў 1573 г. пасольства Рэчы Паспалітай накіроўвалася да Генрыха Валюа, герцага Анжуйскага, каб пра-панаваць яму карону, то ў жніўні таго ж году ў Мэцы, непадалёку ад фран-цускай мяжы, паслоў сустрэў і зачы-таў ім прывітальнью прамову біскуп

Шарль дэ Кар. Пра палітычны народ (шляхту) Рэчы Паспалітай там было сказана, што ён «ніколі ня зносіў тыраніі ніводнага ўладара, што, бадай, адзіны сярод народаў утрымаў стара-даўняе права выбару карала, якое існавала яшчэ ў «залатым веку». У атачэнніе біскупа ўваходзі і разам зь ім супстракаў паслоў Рэчы Паспалітай Жан Бадэн, які на наступны год апублікаваў тэкст прамовы па-француску. Французскі і польскія даследчыкі мяркуюць, што гэты тэкст для біскупа напісаў уласна Бадэн. І хоць выбар-насці карала не была ідэалам Ж. Бадэні, але і вышэйпрыведзеная цытата адпавядае поглядам францускага праўніка на канцэпцыю Сувэрэнітэту як на паўнату ўлады і пераемнасць права.

Ж. Бадэн суправаджаў паслоў Рэчы Паспалітай на шляху ў Парыж і зна-ёміў з гэтым горадам. Як мінімум, Бадэн выкарыстаў паслоў як крыніцу інфармацыі пра палітычны лад най-буйнейшай цэнтральназадзяржавы, пра што неаднаразова пісаў у сваёй працы «Рэспубліка». Таксама ён узгадваў імя Аляксандра Пронскага — прадстаўніка Вялікага Княства Літоўскага ў аўдзінаным пасольстве.

Князь Аляксандар Фрыдэрык Пронскі (каля 1550 — каля 1595), род якога паходзіў ад Рурыкавічаў, малады гады правёў пры двары францускага карала Карла IX, брата Генрыха Валюа. Што важна, ён вызнаваў кальвінізм і таму ўскосна быў уцягнуты ў барацьбу паміж каталікамі і гуге-нотамі ў Францыі, а таксама прэзэнтаваў пазыцыю пратэстантаў ВКЛ у перамовах з францускім каралеўскім домам. Нагадаем, што ўсяго толькі за год да прыезду пасольства Рэчы Паспалітай у Парыжы адбылася разнія пратэстантаў — Барталамеевская нач (24 жніўня 1572 г.).

Імя Ж. Бадэні значылася ў сьпісе сэвіты будучага карала Генрыха ў Рэч Паспаліту, калі той у лютым 1574 г., выключна халоднай зімою, прыехаў у свою новую краіну. Ужо потым, пасьля дэтранізацыі Генрыха Валюа, Бадэн настойваў на легітымнасці прэтэнзіяў францускага карала Генрыха III на трон Рэчы Паспалітай. У любым выпадку, Бадэн атрымаў магчы-масць досьці блізка пазнаёміца з праўнымі традыцыямі Рэчы Паспалітай, што паўплывала на распрацоўку яго канцэпцыі. Усю сваю навуковую

кар'еру Бадэн імкнуўся да систэматызацыі і ўпарадкавання: «...шматгра-насці ды неўпарадкаванасть чала-вечай дзеянасці, шматлікія съвед-чаныні гісторыі, у якіх дзеяньні і спра-вы людзей завязаныя з пэўнымі за-няткамі, уяўляюць зь сябе такі запас разнароднага матэрыялу, што гістарычныя працы ня могуць быць зразу-метымі без выразнай систэмы, інакш іхны зьмест ненадоўга затрымаецца ў памяці».

Праца «Шэсць кніг пра Рэспублі-ку» выйшла у съвет праз два гады пасля гісторыі з абраньнем на трон Рэчы Паспалітай і таенным ад'ездам адтуль 18—19 чэрвеня 1574 г. карала Генрыха.

Эвалюцыя тэрміну

Для праўнікаў XVI ст. тэрмін рэспубліка меў маральна-праўныя аспекты, а не сымбалізаваў прынцып выбарнасці кіраўніка дзяржавы. У 1588 г. у Статуте ВКЛ гэтае разу-меньне было акрэслена наступным чынам: «Абачывалі то ўсіх вякоў людзі мудрыя, жэ ў кождай Рэчы Паспалітай чалавеку пачасціваму нічога ня мае быці дарожшага над воль-насці».

Эвалюцыя тэрміну прывяла да таго, што менавіта аспект выбар-насці цэнтральнай улады (як рэалізацыя прынцыпу Сувэрэнітэту) зама-цаўся за паніцыцем Рэспубліка. Найбольш выразна такое разуменьне рэспублікі было сформулявана на пачатку XIX ст. «апосталам» аўдзінанія Італіі Джузэпэ Мадзіні, які ў сваім вучэньні зыходзіў з чыста сыпрытуалістычных ідэяў. Бог зьяў-ляеца съвету ў паступальним развіцці і ўзвышэнні народаў. Выказынкам Боскай волі зьяўляеца народ, а адзіная годная форма дзяр-жаваўнага ладу — рэспубліка. Волевы-яўленыне шляхам падачы галасоў — съвяты абрац, у якім народ выконвае сваё прызначэннё. Ня нейкі адзіны чалавек, але ўвесь народ стане мэсі-яй новага адкрыцця.

На гэтым этапе тэрміналягічная трансфармацыя не спынілася. Сёння мы маем прыклады многіх дзяржа-ваў, якія называюцца рэспублікамі, але зьяўляюцца звычайнімі дэспаты-ямі ці вясінімі дыктатурамі. Іхныя ўладары кіруюць так, быццам яны перакананыя, што ніколі не памруть. Але наўрад ці яны здолеюць нас пад-мануць.

У Беларусі вырасла новае пакаленъне праваслаўных сьвятароў — адкрытае съвету і спагадліве да беларускага адраджэння. У пасыявлікодны тыдзень госьцем онлайн-канфэрэнцыі «НН» стаў адзін з такіх. Клірк Свята-Пакроўскай царквы ў Менску Аляксандар Шрамко адказваў на пытанні чытачоў сайту nn.by ў рэжыме рэальнаага часу. Прапануем Вашай увазе некаторыя адказы.

Кесару кесарава

— «Кесару кесарава»: гэта як? Ці не западта Праваслаўная царква «ўкесарылася»? Ці могуць у праваслаўнага хрысьціяніна быць палітычныя погляды, апазыцыйныя да ўлады погляды? Sept

— «Кесару кесарава» — гэта не запавет Хрыста, а ягоны адказ на пытанніне, што мела на мэце злавіць Яго на слове. З гэтага выводзіць нейкую багаслоўскую канцепцыю няправільна.

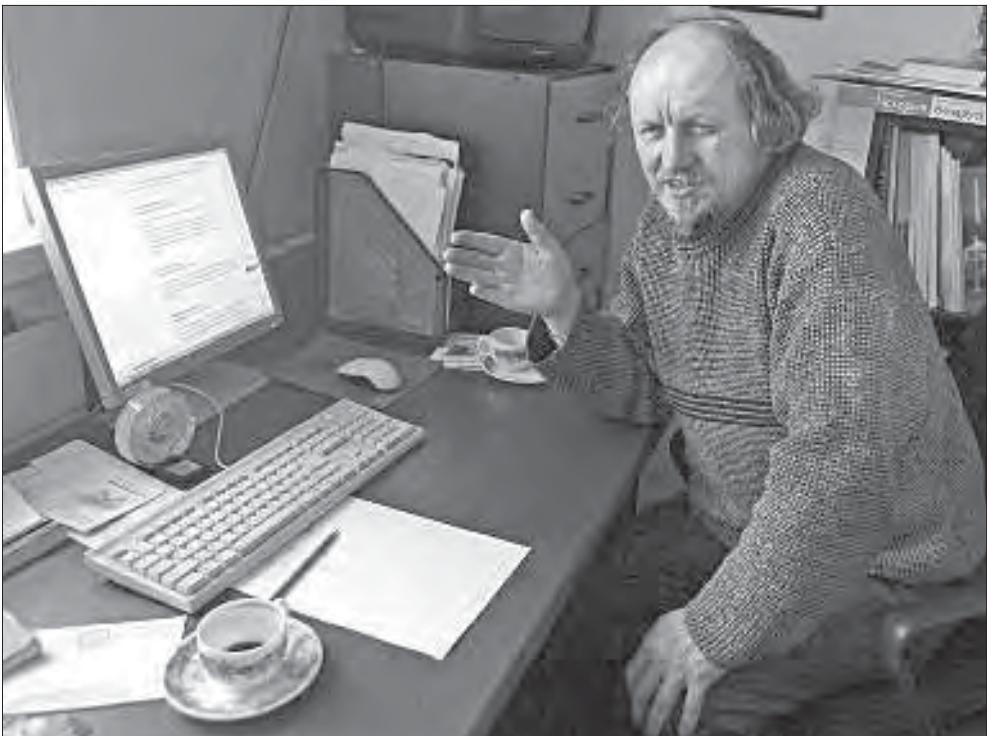
Наконт адносінай царквы і дзяржавы. Тут ёсьць пэўныя перакосы, нават трагічныя перакосы. Але царква мае магчымасці, каб выйсці на правильны шлях у стасунках з дзяржавай.

Ісус Хрыстос прыйшоў у съвет прапаведаць Царства Божае. Такім чынам Ён супрацьпаставіў сябе таму царству, у якім ён жыў. Фактычна Ён паказаў людзям алтарнатыву існаму парадку, а таму, у нейкім сэнсе, быў апазыцыянэрам. Але апазыцыянэрам па вэртыкалі, а не гарызанталі. Ягонае царства падымаецца над плоскай зямной рэчаіснасцю.

Няма нікіх часткай жыцця, якія б ня тычыліся веры. Заўсёды чалавек мусіць дзеяничнаць па праўдзе Божай, а не па сістэме, пошуку карысці, прага да ўлады, няневісці, фанатычным съледаванні нейкай ідэалёгіі ці лідеру.

Як Вы ставіцесь да пажаданняў улады? Філарэта прэзыдэнту Лукашэнку падчас інагурацыі 8 красавіка

Айцец Аляксандар Шрамко: царква стане больш

АНДРЭЙ ПЛАНКЕВІЧ

віка 2006 г., дзе ён пакарыстаўся кампіляванай цытатай з 2-й главы 1-й Кнігі Царства, тым самым выкарыстаўшы старазапаветны прынцып «вока за вока, зуб за зуб». Адпаведнае месца, дзе гаворыцца пра абарону «нашых гарадоў і нашага Бога», заканчваецца на Старым запавеце пажа-

Ісус Хрыстос быў апазыцыянэрам.

данынем Саўла свайму сыну Давыду, каб ён «звеў пекла сваіх ворагаў па каплені ў крыва». Ці па-хрысьціянску наступае Ўладыка? Фрыдрых Кіпі

— Я думаю, што гэта даволі вольная інтэрпрэтацыя слоў. Пажаданніне мітрапаліта Філарэта знайшліся б добрыя слова і для яго.

Аляксандар Шрамко

нарадзіўся ў 1957 у Пінску. Украінец. Скончыў школу №3 г. Пінску з паглыбленым вывучэннем фізыкі. Пасля школы год працаваў электрыкам і майстрам па сыгналізацыях. У 1974—1980 вучыўся на факультэце радыёфізыкі БДУ. У канцы 1970-х прыйшоў да Бога, спачатку наведваў царкву Эвангельскіх хрысьціянаў-баптыстаў «Галгофа». У гэты ж час кінуў працу па спэцыяльнасці, працаваў дворнікам, разносіў газеты. Пасля працаваў настаўнікам фізыкі, дапамагаў пры саборы Святога Духа. У 1997 скончыў Менскую духоўную сэмінарью. Святарская пасвячэнне атрымаў у 1994, быў настаяцелем храму ў Строчыцах. Першы зь менскіх святароў пачынае на службах чытаць Эвангельле па-беларуску. У 1995 — настаяцель храму ў Дружным. 1996 — клірк Свята-Пакроўскага прыходу (мікрараён Вясныня). 1997—2003 — выкладчык Святога Пісцьма ў Менскай духоўнай вучэльні. З 1999 стаў актыўным карыстальнікам інтэрнэт і стварае сайт «Дзёньнік святара» (priestal.livejournal.com). У 2004 становіцца адным з заснавальнікаў інтэрнэт-парталу «Царква».

справа, калі галава галоўнай канфесіі выказвае пратакольную падтрымку прэзыдэнту. Калі б да ўлады прыйшоў Зянон Пазняк, у мітрапаліта Філарэта знайшліся б добрыя слова і для яго.

— Ці лічыце Вы, што кожная ўлада ад Бога? Ці толькі тая, якая выконвае

Боскія запаветы? Siabruk

— Кожная ўлада ў нейкім сэнсе ад Бога, як здароўе, напрыклад.

Нацыянальны рух і царква

— Ці Вы бачыце супяречнасці ці канфлікты паміж сучасным беларускім на-

«Калі ўвесыці аўтакефалію, залежнай ад дзяржавы»

нацыянальным рухам і Праваслаўнай царквой? Паміж Праваслаўнай царквой і Каталіцкім касьцёлам у Беларусі? Што б Вы адказали тым, хто кажа, што БПЦ (МП) — «рукі Масквы, якая праводзіць антынацыянальную палітыку»?

Алесь

— Паміж Царквой і Касьцёлам супярэчнасці былі, ёсьць і будуть. Яны маюць розныя разуменыні веры, шляху Царквы. Што датычыць супярэчнасцяў паміж нацыянальным рухам і Царквой — яны ёсьць і таксама будуть. Но паміж Царквой і съветам заўсёды існуюць супярэчнасці. Але іх можна зыянць, бо яны ёсьць вынікам непаразуменняў і перадузяцасці. Нацыянальны рух большай часткай сваёй настроены супраць Расейскай Праваслаўнай Царквы, лічыць яе ворагам нацыянальнага адраджэння. Таму і Праваслаўная царква глядзіць асыярожна на тое, што нацыянальны рух можа ўзяць уладу. І ці ня будуть ганенін на Царкву? Калі б беларускі нацыянальны рух з большай павагай ставіўся да Царквы, то лепш было бусім. Праваслаўная царква ў сваім вучэнні ня мае нічога такога, што прынцыпова перашкаджала б ёй супрацоўнічаць з нацыянальным рухам.

Наконт «рукі Масквы» — гэта пазыцыя XIX ст., цяпер ніякай антынацыянальнай на-кіраванасці царква ня мае.

Хрыстос уваскрас! Ойча, ці мітрапаліт Філарэт увогуле ведае беларусскую мову? Siabruk

— Уладыка Філарэт ня вельмі добра валодае беларускай мовай, бо ён паводле падхопаньня расейскі чалавек, але ня думаю, што ён больш

супраць беларускай мовы, як шмат якія беларусы, як вядомыя нам дзяржаўныя кіраунікі, якія ня могуць размаўляць ні на той, ні на той мове. Уладыка ня супраць, калі з'ім размаўляюць па-беларуску, чытае лісты па-беларуску.

— Хто адрадзіць беларускае праваслаўе? Павучок

— Трэба адраджаць ня так праваслаўе, як хрысціянства. Праваслаўе ня можа быць беларускім, расейскім ці яшчэ якім. Яно — сусъветнае. І на-ват у праваслаўі трэба адраджаць ту частку, якую называюць хрысціянствам,

Верыць у чуды — замена сапраўднай веры, веры ў Бога.

якая складае сутнасць веры, а не набор нейкіх традыцый, што часта ня маюць да веры ніякага дачынення.

— Ці Праваслаўная царква лічыць законнымі рабшэніні Полацкага сабору 1839 г. аб скасаванні ўніі з Рымам? Ці ёсьць падставы сцывярджаць, што тыя рабшэніні прымаліся бязьціску акупацыйнай улады і былі свабодным выражэннем волі ўніяцкага духавенства? Ігар

— Шмат чаго ў царкоўнай гісторыі стваралася не зусім карэктна. Калі казаць пра сабор 1839 г., трэба казаць пра Сабор, які гэту унію ўвёў, калі быў ціск католіцкіх уладаў.

Але мы павінныя патрабаваць, каб вернікам-уніятам была дадзеная магчымасць весыці сваё царкоўнае жыццё і магчымасць мець храмы. Можа, мала хто ведае, але Праваслаўная царква дапама-

гла Каталіцкай царкве атрымліваць тыя храмы, што існуюць цяпер у Менску.

Я лічу, што ў нас павінна быць хрысціянская салідарнасць. Гэта датычыць і касцёла Святога Язэпа і царквы «Новае жыццё».

— У якую царкву ў Менску падацца беларускамоўнаму праваслаўнаму хрысціянину? Уладзімер Русаковіч

— Можна знайсці групоўкі людзей у розных храмах. Можана звязануцца да мяне асабіста, у храм у Вільні, які сёньня асьвячаўся. Духоўныя справы павінныя быць ня модай, а ўнутранай патрэбай чалавека. Трэба, каб царква была ня месцам, дзе чалавек аддае даніну нейкай рэлігійнасці, а дзе ён знаходзіць веру ў Бога.

Аўтакефалія

— Ці падрыхтаваная сёньня, на Ваш погляд, БПЦ да аўтакефалії? Дзед; Якія мінусы ў аўтакефалії? рут

— Калі ўвесыці аўтакефалію ў Беларусі, царква стане больш залежнай ад дзяржавы. То, што яна не аўтакефальна, гэта гарантывае нейкай незалежнасці, таго, што царква ня стане нейкім карманным прыдаткам.

Гэта ўсё патраба часу, а не каптотунасць, якую трэба ставіць за мету. Пакуль лепш захоўваць статус-кво. Няма ніякіх прычын ламаць усё, пачынаць унутраную вайну, каб здабыць аўтакефалію, якая чалавека не выратоўвае. Але пра гэта трэба разважаць. І цяпер трэба, каб слова «аўтакефалія» не выклікала насыярожанасці.

— Ці магчымае ў Беларусі зьяўленыне прыходаў, падпрадкаваных канстан-

тынопальскаму Патрыярхату? artur

— Можа, і магчыма, але будзе не кананічна. То, што зрабілася ў Эстоніі, гэта не зусім правільна.

Цуды і місіі

— Што Вы думаеце пра цуд дабрадатнага агню? Што для Вас вера? Ёнс

— Трэба спакайней ставіцца да ўсякіх цудаў, у тым ліку і да цуду дабрадатнага агню. Я ня маю цвёрдых доказаў, што дабрадатны агонь — гэта цуд, але і верыць у яго лічу заменай сапраўднай веры, веры ў Бога. Такую веру ў цуд асуджаў яшчэ Ісус Хрыстос. Наданыне гэткай увагі такой зыяве (верыць ці ня верыць) ёсьць адводам ад сапраўднай веры. Ёсьць меркаванне Сматрыцкага і іншых багасловіаў, што гэта ня цуд. У мaim жыцці гэта займае мала месца.

Вера — гэта адкрыццё нейкіх ісцін чалавеку ад Бога, да якіх бы ён сам ніколі не дайшоў сваім розумам, а таксама вера — гэта давер да Бога.

— Парайце, калі ласка, як даказаць атэісту існаванье Бога. Міністрант

— Сам Бог не імкнецца даказваць атэісту сваё існаванне, значыць, у гэтым ёсьць нейкі сэнс. Магчыма, сутнасць у тым, каб вера прачнулася ўнутры, у сэрцы, а не была даказаная.

— Ці Вы лічыце фільм «Вострай» найлепшым праваслаўным мастацкім фільмам? Аляксандар

— Сама фармулёўка «праваслаўны мастацкі фільм» мне бачыцца абсурднай. Калі пра сам фільм «Вострай», дык

Айцец Аляксандар Шрамко: «Калі ўвесыці аўтакефалію, царква стане больш залежнай ад дзяржавы»

Працяг са старонкі 23.

я стаўлося з насыпражанастью.

Чаму ў Беларусі німа праваслаўных місіянераў, як дыякан Кураеў у Рәсей?

Аляксандар

— Дыякан Кураеў папулярны, але ў царкоўным асяродку. А місіянэр працуе ж не на царкоўную аўдыторыю. Лепш было спытаць так: чаму ў сівеце сёньня німа такіх місіянераў, як апостал Павал.

Саборная съядомасць

Як Вы ставіцеся да дазволу неабарцыйных сродкаў кантрацыі ў Сацыяльной канцепцыі РПЦ? d_w

— Я не лічу гэта важным пытаннем у справе веры. Бываюць розныя мэдычныя сітуацыі, калі німа забойства наўпрост, якім ёсьць аборт, і тут трэба глядзець у кожнай канкрэтнай сітуацыі.

Чаму праваслаўныя ярархі не выступаюць у падтрымку грэка-ірыманісткіх бэрнадышнаў і касыцёл Св.Язэпа? Чалавек

— Гэта пытанье, якое даўчыць адносінаў царквы і дзяржавы. Самі каталіцкія

ярархі баяцца заяўліць пра свае патрабаваныні. Нядайна быў выпадак, калі біскуп Антоні Дзям'янка праз рассылку афіцыйнага сайту выказаў такое патрабаваныне, а потым сам яго і скасаваў. Чаму права-слайныя ярахахі тады мусілі быць больш съмелыя за ката-ліцкія?

Айцец Аляксандар, уявіце на хвіліну, што Вы займаецце пасаду Ўладыкі Філарэта. Ці зъмянілі б што-небудзь? Чалавек

— Царква — гэта суполь-насьць людзей, а не каманда, якой кіруе япіскап. Адзін чалавек мала што можа зрабіць у Царкве. Каб нешта зъмянілася, трэба саборная съядомасць.

Ці не здаецца Вам, што ў Праваслаўнай царкве замала ўвагі надаецца катэхізацыі дзяцей і дарослых? Siabruk

— Катэхізацыя — адна з самых балючых проблем Царквы. Гэта першае, з чаго трэба пачынаць зъмены ў Царкве. Калі б я быў япіскапам, то менавіта з гэтага пачынаў бы.

Уладыка не забараняў...

Як Вы бачыце жыцьцё беларуса-хрысціяніна ў се-ціве? Rat King

— Інтэрнэт — вялікая магчымасць для хрысціяніна. Ня треба блытаць нацыянальную съядомасць зь места-чковасцю. Треба шукаць людзей усюды, дзе яны ёсьць. Дзе яны ёсьць, ёсьць і дабро, і Бог.

Летась уладыка Філарэта забараніў Вам весыці ў інтэрнэце livejournal, але Вы працягваеце яго весыцы. Чаму не прыслухаліся да парадаў/указаў мітрапаліта? Мароз

— Уладыка Філарэта не забараняў мне весыці livejournal, ён ня ведае такога слова на-ват. Гэта дадумана СМІ. Га-ворка ішла пра забарону маёй публіцыстычнай дзейнасці без блаславення царкоўнай улады. Але мянен запрашоць на канферэнцыю, прысьвяча-ную інтэрнэту, уключылі ў каардынаторскую раду, прысьвячаную праваслаўным ўб-рэсурсам. Пакуль пытаньне на вырашана канчаткова, але будзе знойдзены камп-раміс.

Ці спрачаюцца ў Вас часам фізык і сіятар? ма-тэматык

— Не спрачаюцца. Я прый-шоў да веры шмат у чым дзе-куочы таму, што быў фізы-кам. І бачыў у фізычных зъя-вах образы духоўнага жыць-ця і нават дагматычных

ісцін. Сярод сіятароў шмат людзей з тэхнічнай адукацы-яй.

Якай грамадзкай дзе-насьці Вы актыўна займа-ецеся (як запісана ў бія-графії)? Алег

— Займаўся ў былым. Браў удзел у дзейнасці «Украін-ской хольсінскай суполкі» (першая украінская дысыдэн-цкая арганізацыя ў савецкія часы. — Рэд.). Цяпер грамадзкая дзейнасць — гэта частка маёй сіятарскай дзей-насці.

Чаму Вы, украінец, за беларушчыну? Siabruk

— Чаму б украінцу на быць за беларушчыну? Быў бы ў Літве, падтрымліваў бы літоўшчыну.

* * *

Паважаныя сябры, Хрыс-тос Уваскрас. Будзем памятаць больш пра Хрыста і вакол Яго больш аб'ядноўвацца. Каб сказаць, што ня я жыву, а ўва мне жыве Хрыс-тос. І праз Хрыста мы зной-дзем разуменне ва ўсіх на-ших пытаннях. Прыходзіце ў наш храм, зазірайце на наш сайт [«Царква»](http://www.churchby.info) www.churchby.info, ці асц 199480185, ці праз скайп — priestal, ці праз электронны дзённік priestal.livejournal.com.

НОВЫЯ КНІГІ, ДАСЛАНЫЯ Ў РЭДАКЦЫЮ

Раманаў, Е.Р. З гісторыка-археалагіч-най спадчыны: Выбраныя творы / Пад-рэхтоўка да публікацыі, уступны тэкст і наўкавое рэдагаваныне І.А.Марзалиюк. — Маріліё: МДУ імя А.А.Куляшова, 2006. — 240 с.

У зборніку публікуюцца шэраг каштоўных пісмовых крыніцай і нататак па гісторыі Магілёў-шчыны. Публікацыя выбраных твораў «Радзі-міча», як падпісваўся Еўдакім Раманаў, выйшла ў 150-ю гадавіну з дня народзінай наўрымсльіва-га гісторыка і краязнаўцы. Але ёсьць адна рыса гэтага дасьледчыка, якая малавядомая сучасным чытальцам — Е.Раманаў быў прыхільнікі арганіч-най працы. Калі ў 1912 г. сябры новазаснаванага ў санкт-пецярбурскім універсітэце беларускага наўкова-літаратурнага гуртка з'явіліся да

патрыярха па парады ў вывучэнні Беларусі, то той адказаў: «...Працуйце і ў эканамічнай галіне. Ратуючы народ ад эканамічнай залежнасці, ад ягоных ворагаў, вы ратуеце яго ад духоўнага панівлення. Кіруйцеся прыкладам польскіх масай Прывісленскага краю, ладзьце кааператывы, склады, таварысты і г.д. ды ўстановы дробнага краядпту. Але ж вось, у забітага, загнанага наро-ду німа ініцыятывы. Ваш просты абавязак — зрабіцца тут ініцыятарамі...»

Лысенко, П.Ф. Сказание о Турове. — Менск: Беларуская наука, 2006. — 118 с.: ил.

Пётр Лысенка немалую частку свайго жыць-ця прысьвяціў дасьледаванню аднаго з самых старожытных гарадоў Беларусі — Турава. Маю-чы паходжаныне з Полаччыны, свае сымпаты

археоляг аддае Палесьсу, як ён сам гаворыць, краю Беларускай Амазонкі — Прыпяці. Новая кнішка П.Лысенкі ўтрымлівае звесткі пра сэнса-цыйныя вынікі раскопак апошніх гадоў: знаходку паганска галішча — адзінага, знойдзенага на гарадзішчах старожытных беларускіх гарадоў; знаходку падмурку незразумелага заглянага збудавання ў форме кръжа, выяўленага падчас по-шуку рэштакі вежы-данжона; раскрыцьцё пад-муркай храма XII ст. Першая рэакцыя — для апісання падобных аўектаў абраны занадта аблег-чаны, наўкова-папулярны жанр. Але зразумела, што апрацоўка выяўленага матэрыялу патрабуе добраага часу. Таму будзем чакац публікацыі падрабязніх вынікаў дасьледаваньяў.

Алег Дзярновіч

Пачынаецца чэмпіянат сьвету па хакеі

Зборная Беларусі па хакеі рыхтуеца да пачатку чэмпіянату сьвету ў Москве і Мышішчах. У аўторак яна правяла апошні таварыскі матч. Супернікам была моцная славацкая каманда. Як і на леташнім чэмпіянате сьвету, беларусы перамаглі з лікам 2:1.

Перад пачаткам чэмпіянату зборная Беларусі праўляла шэсць таварыскіх сустрэч: з славенцамі, славакамі і двойчы — з італьянцамі і нарвежцамі. Абсолютна ва ўсіх гульнях нашы хлопцы атрымалі перамогі.

Зборную Беларусі летась узначаліў новы галоўны трэнэр, канадца Глена Хэнлана зъмяніў амэрыканец Курт Фрэйзэр. Гэта будзе ягоны дэбютны чэмпіянат.

Летась беларусы ў Рызе былі шостымі. Сёлета плянуюць выступіць яшчэ лепш. Фрэйзэр жа адкрыта заяўляе, што каманда едзе змагацца за мэдалі.

Чэмпіянат пачнеца ў пятніцу 27 красавіка. І ўжо ў першы дзень наша каманда пазмагаецца з Чэхіяй. У нядзелью — гульня з ЗША. Скончыцца групавы турнір для беларусаў матчам з аўстрыйцамі. У другі этап пройдуць па трох найлепшыя каманды з кожнай групі. Зборная Беларусі свае матчы будзе праводзіць не ў расейскай сталіцы, а ў падмаскоўных Мышішчах.

Матчы будуць транслюваць тэлеканалы БТ і «Лад».

Зыміцер Панкавец

Дзмітры Лукашэнка, старшыня «Прэзыдэнцкага спартовага клубу», стаў пераможцам турніру НХЛ: «Начнай хакейнай лігі». Гэта чэмпіянат сталіцы па хакеі сярод аматарскіх камандаў, дзе перамагла каманда «Рубеж». За яе іграюць Вітар і Дзмітры Лукашэнкі. У «НХЛ» гуляюць «занятыя ўдзень дарослыя людзі». Напрыклад, дырэктар комплексу «Раубічы», гендырэктар хакейнага клубу «Дынама», начальнік райаддзелу падатковай інспекцыі, супрацоўнікі ГУВД і праукратуры.

Беларусы везьлі ўран

У Літве за спробу
кантрабанды
радыёактыўнага грузу
зъмешчаныя пад варту два
грамадзяніны Беларусі.
Парушальнікаў затрымалі 22
красавіка на
беларуска-літоўскай мяжы. У
таемніку ў багажніку яны
везьлі мэталічныя кантэйнеры з
надпісам «Уран-238, 1991».
Вядзецца съледзства.

Прыехаў унук Дастаеўскага

У вёску Дастроева Янаўскага раёну прыехаў прайнук Фёдара Дастаеўскага — Дзмітры, які жыве ў Пецярбургу. Гэта першы візит прадстаўніка роду Дастаеўскіх на радзіму продкаў.

Рынак у Варшаве дажывае

Варшаўская ўлады

вызначылі тэрмін закрыцця стадыёну Дзесціцгодзьдзя — аднаго з самых вялікіх базараў Эўропы. На стадыён па тавары прыяжджалі і прыяжджаюць тысячи замежнікаў — у тым ліку і беларусаў. На яго месцы плянуюць збудаваць вялізны стадыён, на якім наладзяць адкрыты футбольнага чэмпіянату Эўропы ў 2012 г. Гандлярам прапанавалі сем іншых месцаў, куды можна перанесьці свае яткі.

Над галавой Навумава зьбіраюцца хмары

У Адміністрацыі прэзыдэнта прыйшла нарада з удзелам А.Лукашэнкі. Пастанавілі, што ўдзел нашай каманды ў чэмпіянате іншай краіны немэтазгодны — высілкі вырашана скіраваць на развязыццё нацыянальнага першынства. Кіраўнік хакейнай федэрацыі

Уладзімер Навумаў, адзін з ініцыятараў праекту ўдзелу беларускага клубу ў чэмпіянате Рэспублікі, пакіне куратарства хакейным клубам «Дынама». Ціпер чэмпіён Беларусі будзе пад апекай Юр'я Бародзіча — былога кіраўніка службы аховы Лукашэнкі.

Турыцыя: съмерць за публікацыю Бібліі

Тры працаўнікі выдавецтва Zirve, якое публікуе Біблію, — былі забітыя у горадзе Малація 18 красавіка. Ахвярам перарэзалі горла. Яшчэ два супрацоўнікі друкарні ўшпиталі ў цяжкім стане. Ахвярам пагражалі ў сувязі з публікацыяй хрысціянскай літаратуры. Выдавецтва належыць пратэстанцкай Царкве. Паліцыя арыштавала дзесяць падазраваных. Асноўная версія: злачынства было матывавана ролігійным фундаменталізмам. Малація

лічыцца калыскаю турэцкага ісламізму. У яго прыгарадзе нарадзіўся Алі Агджя, які ў 1981 г. спрабаваў забіць Яна Паўла II.

.eu — трэці па папулярнасці дамэн у Эўропе

У красавіку эўрапейскому інтэрнэт-дамэну .eu спаўняеца год. За гэты час у яго рамках было створана 2,5 млн. сайтаў. Новы дамэн — трэці па папулярнасці ў Эўропе і сёмы — на плянэце. Любое прадпрыемства альбо інстытут, размешчаны ў Эўрапейскім Саюзе, а таксама любы грамадзянін дзяржавы ЭС могуць стварыць ўеб-сторонку на агульнаэўрапейскім дамэну. Найбольш заявак на атрыманьне адресаў ў рамках дамэну .eu паступіла ад кампаніяў і грамадзянін ФРГ (31%), Вялікабрытаніі (17%) і Нідэрляндаў (12%).

МБ; АГ

Траска і Мянтуз

Пра самую важную рыбу ў гісторыі чалавецтва піш
Алесь Белы.

Традыцыйная беларуская кухня не-багатая на стравы з марской рыбы; ад-даленасць ад мора, слабы ўдзел у міжнародным гандлі і архаічная структура гаспадаркі стагодзьдзямі не спрыялі. У сучаснай Беларусі выбар марской рыбы бедны ў параўнаньні з суседнімі краінамі, а цэны вышэйшыя, праз манапалізацыю імпарту не-калькімі прывілеяванымі фірмамі. Сытуацыя ў нечым паўтарае часы прыгону, калі манапалістамі выступала на вузкая група камэрцыйных кампаній, а прывілеяванае саслоўе — шляхта.

З канца XV ст. лоўля траскі у паўночнай Атлянтыцы, асабліва на водмежах Ньюфаундленду, зрабілася буйным промыслам, за які спаборнічалі баскі, нарвэжцы, датчане. Паступова першынство захапілі дзяржавы з ма-гутным вясенным флётам — Галяндия, Францыя, Ангельшчына, якія гвалтам выціснілі «маргіналу» з зонаў про-мыслу. У XVI—XX ст. траска была першай або другой па распаўсюджанасці марской рыбай у рацыёне Задходніх Эўропы, даступнай нават най-бяднейшым пластам грамадства. У англіаксанскіх народаў промысел траскі і стравы з яе — істотная частка традыцыйнай культуры.

Некаторыя гісторыкі культуры называюць траску «самай важнай рыбай у гісторыі чалавецтва», улічваючы агульны аўтамату за апошнія 500 гадоў, — а траска ж гэта не селядзец! Даўжыня да 180 см, вага да 40 кг. Улічым таксама ролю, якую адыгралі ў сусветнай гісторыі народы, якія елі траску ўвесць гэтыя мадэрны час. Ці не яна падтрымала сваім ёдам ды мікра-

элемэнтамі іх інтэлектуальны і тэхна-лягічны рывок?

Траску трывалы і салілі на борце карабля ў Паўночнай Атлянтыцы (тады яна высыхала да ўтримання вільгаці ў 40%) і называлі бакалао; або сушылі ў эўрапейскіх портах да ўсяго 15% вільгаці — такую траску называлі штокфіш, ці то таму, што яна была цвёрдай і сухой як палка, ці то таму, што яе ў літаральным сэнсе лупчавалі палкай перад прыгатаваннем, каб крыху зъмякчыць. Прыкладна да тако-га стану беларусы даўней высушвалі тварожны сыр. На сушанай трасцы, калі памятаеце, ляплянка выразала Гердзе «рэкамэндацыі ліст» да суседкі-фінкі ў «Сынежнай каралеве» Андэрсена.

У асноўным траска была даступнай ў Рэчы Паспалітай, праз гданьскі гандаль, менавіта ў выглядзе такога шток-фішу. «Літоўская гаспадыня» нават прапануе адбіваць яе молатам на ка-вадле, а потым замочваць на ноч у рак-ной вадзе. Іншая рэкамэндацыя той жа кнігі — пасълядоўна вымочваць спа-чатку ў альховым ці бярозовым шчо-лаку 4 дні, затым разразаць на кавалкі і яшчэ раз вымочваць у шчолаку 4 дні, затым паласкаць у халоднай вадзе і заливаць на некалькі дзён вапнавай вадой, і нарэшце яшчэ сама меней 3 дні вымочваць у звычайнай вадзе, мяняю-чы яе 3 разы на дзень, але «можна ма-чыць і далей, гэта рыбе не шкодзіць». Зразумела, ніякая сялянская або дроб-нашляхецкая гаспадарка не могла сабе дазволіць такую двухтыднёвую прыго-ду, ня кажучы ўжо пра больш чым сумнёўны смак далікатесу, які чакаў у канцы. Сродкаў транспарціроўкі съве-

жай рыбы да нядзяўняга часу не існава-ла, як і маразільнай тэхнікі. Таму смак траскі, вядомы нашым продкам, быў значна бяднейшым, чым той, які мы можам адчуваць сёньня. У «Літоўскай гаспадыні» зъмяшчаецца шраг рэкамэндацыі, як імітаваць траску зъ мяс-цовых прэснаводных рыб — шчупака і судака. Канечнае, калі іх як след высу-шиць, а потым пасълядоўна правесыці праз усе маніпуляцыі са шчолакам, вапнай і вадой, дык на смак амаль ня будзе розніцы, як шчыра прызнаеца рулівая шляхецкая гаспадыня.

Траска — каштоўная рыба з добрым дыетычнымі вартасцямі (малы зъмест насычаных тлушчовых кіслотаў ды нізкая калірыйнасць — 118 ккал на 100 г), з лагодным смакам, да-лікатным белым, сочным, сладкім мясам. Траска арганічна спалучаеца з большасцю прыправаў ды надаеца да гатавання рознымі спосабамі: сма-жаныня, запяканыня, вырабу кракетаў, мусаў, катлетаў, запінога. Падаюць і гарачай, і халоднай, з разнастайнымі соўсамі. Перад гатаваннем рэкамэн-дуеца на працягу гадзіны ці болей вымачыць у лімонным соку, каб вы-даліць непрыемны смак і пах рыбінага тлушчу. Клясычным беларускім споса-бам гатавання лічыцца тушэнье або запяканыне пад «футрам» з пакрыша-ных кіслых яблыкаў (морквы, хрэну), цыбулі і съмтаны.

Польская назва траскі — dorsz — за-пазычаныне зь нямецкай мовы; палікі бадай так і ня здолелі палюбіць траску. Калі ў часы ПНР гэтая рыба была асноўнай у мэню сацыялістычнага пала-ка, склалася іранічнае прыслоўе: «Еж доршы — гувно горш».

Стара беларуская крыніца зъ сярэдзіны XVI ст. і да наступлення эры та-тальнай дамінантнай пальшчыны, назы-валі траску на літоўскі капыл «мянка» (ад літ. ménkė), відавочна, праз асацы-яціў зе сваяком менем (ментузом). А вось расейская «траска» (і беларус-кая калька з яго) паходзіць ад стара-нарвэскага thorskr («штосьці, што на-лежыць сушыць», або «сушаніна») — яшчэ адно съведчаныне пра самы рас-паўсюджаючы капысці спосаб нарый-тойкі траскі ў запас. Гэтае слова ў рас-еіскай мове пашырылася некалькі стагодзьдзяў таму, дзякуючы суседзтву памораў з нарвэжцамі на поўначы. Трэба думаць, так называў гэтую рыбу і заснавальнік беларускай дзяржавы, вікінг Рагнвальд-Рагвалод, так што слова гэтае нам не зусім чужое; цікава,

наша страва

што ірляндцы і шатляндцы, якія знаходзіліся пад упльвам вікінгаў у тых ж часы, што і мы, называюць траску *trosc* і *trosg*, адпаведна.

Каб атрымаць уяўленыне аб смаку траскі, беларусам не абавязкова было яе фальсифікаваць, бо даўней значна часцей сустракаўся ў нас мянтуз — адзіная праснаводная рыба сямейства трасковых, якая жыве і ў плыткіх прыбярэжных водах Балтыкі, адкуль і рассяялілася ў рэкі і азёры. У Беларусі ды Літве мянтуз жыве ў вадаёмах з халоднай чистай вадой і камяністым дном, у ямах, пад берагамі. Прамыслове значэнне мае ў Браслаўскіх і Нарачанскіх азёрах, той частцы Беларусі, дзе скандынаўская леднікі пакінулі па сабе найбольш відавочныя знакі.

Мяса ментуза белае, шчыльнае, бяз дробных костак, смачнае ды дыстычнае (19% белкі, 0,6% тлушчу). Даўлатэсам, як і ў траскі, лічыцца вялікая тлустая пячонка (51—67% тлушчу, багата на вітаміны А і D), у некаторых краінах яе ядуць сырой. У расейскай кухні цэніцца юшка з ментуза, сма-

жаны, заліўны мянтуз, пірагі з начынкай з ментуза. Увогуле, яго можна гатаваць гэтаксама, як і траску. Мянтуз асабліва папулярны ў фінскай нацыянальнай кухні, дзе шмат азёраў з патрэбнымі гэтай рыбе ўмовамі; далікатэсам лічыцца ў фінаў і ікра ментуза. Відаць, даўней ня грэбавалі ёй і беларусы. Адна з народных прыкметаў вызначала па ёй пачатак будучай вясны: «Калі да Піліпавых заговін (пачатак Каляднага, або Піліпаўскага, посту ў праваслаўных — 15 лістапада) мянтуз намеча ікро — зіма адыша раней; адвартнае здарыцца, калі мянтуз мечя ікро пазней, перад днём восеньскага Юр'я».

Магчыма, калісці мы ўсталоесм дзень памяці Рагвалода або дзень памяці Торвальда, апостала Ісьляндыі і Беларусі, і будзем ушаноўваць іх стравамі з траскі, прыгатаванымі паводле традыцыйных беларускіх рэцэптаў, і давядзем тым усяму свету, што наша памяць лепшшая, чым у траскі, амаль як у тых народаў, што многія стагодзьдзі яе спажывалі.

Траска, тушаная з яблыкамі

600 г рыбы, 5 яблык, 1 цыбуля, 1 стакан съмятаны, перац, соль.
Траску нарэзаную кавалкамі, а ачышчаныя ад скуры і сарцевіны яблыкі — скрылькамі. Нашткаваць цыбулю. На глыбокую бляху, нашмараваную тлушчам, скласці пластамі прадукты, заліці невялікай колькасцю рыбнага булёну або вады і тушыць да размякчэння костак рыбы. Затым рыбу перакласці на талерку, а яблыкі і цыбулю працерці, дадаць соль, перац, съмятану і давесці да кіпеняня. Пры падачы на стол рыбу паліць атрыманым соусам.

Посная юшка з ментуза (з «Кухаркі літоўскай» В. Завадзкай)

1200 г ментузоў, 2–3 «бабкі» (лауроўля лісті), 5–10 каліў «ангельскага зельля» (духмянага перцу), 1 сярэдняя галоўка кветкавай капусты, 1 корань пяцрушки, 1 корань «салеры» (сельдэрэя), 1–2 цыбули, 2 морквы, ½ шклянкі варанай кашы (напр., рысу або панцику), 1 лыжачка масла, 1 галінка зялёнай пяцрушки

Ментузоў абдаць кіпнем, сцягніць скуру і пасаліць, пакінуць на пэўны час. Зварыць булён з пяцрушки, салеры і цыбулі, незадоўга да пачатку кіпеняня ўкінуць перац і бабкі, дадаць закіпець, працацдзіць. Парэзаць ментузоў на кавалкі разам з трыбухой і варыць у адвары з карэнням, дадаўшы пакрышаную моркву і кветкавую капусту. Зняць пену, дадаць масла і пакрышаную зеляніну, а таксама загадзя звараную кашу.

НОВЫЯ КНІГІ

Булыка, А.М. Слоўнік іншамоўных слоў. Актуальная лексіка / Аўт.-склад. А.М.Булыка. — Мн.: ТАА «Харвест», 2005. — 336 с.

Адметнасць слоўніка — наяўнасць у ім менавіта актуальнай лексыкі, якая ўвайшла ў беларускую мову на працягу апошніх дзвюх дзесяцігоддзяў. Аснову слоўніка складаюць новыя лексычныя адзінкі, запазычаныя ў сувязі са зменамі ў грамадзка-палітычнай, эканамічнай, культурнай і іншых сферах жыцця. З вядомых раней лексізмаў прыводзяцца толькі тyla, якія набылі дадатковыя, пераважна пераносныя значэнні, або шырока ўжываюцца ў сучасных сродках масавае інфармацыі.

Магілёўскі магістрат 1597–1598, 1599–1600, 1602–1603. Выпуск II / Аўтары-складальнікі А.А.Лашкевіч, З.Л.Яцкевіч. — Мн.: БелНДІДАС, 2006. — Ч. 1. — 393 с.; Ч. 2. — 435 с.

Першы выпуск гэтага выдання з'явіўся ў 1999 г. і гэтым самым запачаткаваў новую сэрыю «Беларусь у актавых кнігах XVI—XVIII стст.». Выданыне складаецца са спісу падрабязных загалоўкаў да кожнага дакументу актавых кніг — гэта значыць афіцыйных кнігаў магістрату і судовых органаў, а таксама з паказальнікаў. Звычайна падобная інфармацыя даступная толькі ва ўнутраных волісіх архіву. Цяпер жа з'весткі пра зъмест гістарычных крыніцаў сталі даступнымі ўсім цікаўным. У магістрце, як і ў іншых урадавых і судовых установах Рэчы Паспалітае, вельмі дбайна вялосія справаводзства. Магілёўскі магістрат у гэтым сэнсе можа служыць своеасаблівым узорам для іншых гарадоў.

Дернович, Сергей Д. Скандинавские древности эпохи викингов в Беларуси. — Менск: Беларуская навука, 2006. — 86 с.: ил.

Кніга ўтрымлівае зусім невялікую частку, мэта выдання — даць панараму знаходак скандынаўскіх старожытнасцяў на тэрыторыі Беларусі. І гэта зроблена ў выглядзе каталога, што складае амаль палову кнігі. У канцы I тыс. г. н.э. Захадняя, Цэнтральная і Ўсходняя Эўропа апынуліся ў зоне нарманскай экспансіі. У матэрыяльнай культуры Беларусі таксама знайшоў адлюстраваныя пайночна-назустрэцкім імпульсам, які быў асабліва адчутны ў IX—XI ст., калі прысутніць і дзеянісць вікінгаў сталі тут вельмі значнымі. Аўтар робіць выснову, што вывучэнні археалагічных помнікаў дадзенага перыяду съведчыць на толькі пра складаны працэс балта-славянскага ўзаемадзеяньня, але і пра контакты са скандынаўнамі.

Алег Дзярновіч
Новая книга Лакоткі

Выдавецтва «Беларуская навука» выпусліла працу прафэсара Аляксандра Лакоткі «Гісторыка-культурныя ландшафты Беларусі». Аўтар выявіў больш за 30 яркіх раёнаў, такіх, як Браслаўскі край на Віцебшчыне, Нісьвіцкія прасторы на Меншчыне і Ціхая Бесядзя на Гомельшчыне. У кнігі ўключаны карты раёнаў, спіс помнікаў архітэктуры ў іх і рэкамэндацыі для турызму.

Мянтуз

прышэлец з больш халодных марскіх водаў, актыўны ўвесень і зімой, а летам упадае ў съпячку. Даўжыня цела да 1,7 м, маса да 32 кг (у Беларусі таякія буйныя не сустракаюцца, максімум да 5 кг). Цела падоўжанае, акруглае, звужанае да хваста, ўкрытае вельмі дробнай лускай. Сыпіна зеленаватая або аліўкава-зялёная (як і ў траскі) з чорна-бурымі плямамі і палосамі (у адрозненіі ад дробных жаўтаватых плямаў на съпіне траскі). Галава шырокая ды прыплюснутая. Верхняя сківіцы і вусік, 2 вусіка — ля ноздрэй. Шматлікія щацінкападобныя зубы выдаюць драпежніка.

Паглядзіце на пінгвіна:
Ён закінуў ліст у скрыню.

Напісаў яго ён сам
Ласянятам-сябрукам.

Паштальён, паштальён,
Лістоў носіць ён мільён

Ды па розных адресах -
Па лясах ды гарадах,

Часам нават па дрыгве -
Уяўляеце сабе!

Паштальён і не прыкмечіў -
Пабываў паўсяоль у съвеце!

Вось, нарэшце, адрасаты.
Ласяняты лісту рады!

Не марнуюць яны час -
Пішуць сябруку адказ.

<http://www.tanakaland.org>

Шкада толькі, доўга зноў
Трэба ім чакаць лістоў!

Капітан Танака®

АНДРУСЬ ХРАПАВІЦКІ

МОЦНЫЯ ДУХАМ

Лісьце падае долу, але праз жалюзі ня бачна
Ні новай зямлі, ні новага неба, хоць Касю мы і любім.
Праз гадзіну я выбегу да шапіка, на якім напісана «Смачна»,
Набуду хот-дог, цыгарэты і зноў маньчыцца буду.

Няхай «Кантра» як хвароба. Давай 5 на 5 на «трэйне».
Я вас парэжу нажом, тупыя няўмелыя боты.
Назаві сябе хоць Лукашэнкам, хоць Садамам Хусэйнам.
Я Дзед Талаш, пакаштуй куль з майго кулямёту.

І як бы мы ненавідзелі адно аднаго і колькі б
Разоў я цябе ні рэзай нажом паслья дымавухі
Заўтра мы будзем на Плошчы стаяць з табою поплеч
Загартаваныя воі свабоды, маладыя і моцныя духам.
Чэлэл-Гіл, ЗША

АНДРЭЙ ПЛЯНКЕВІЧ

Вера Рыч

50 гадоў творчай дзейнасьці.

На дзень народзінаў перакладчыцу
віталі ў Беларускім ПЭН-цэнтры.

Сёлета спаўняеца 50 гадоў перакладнікасць Веры Рыч. Зь беларускіх мовы яе заахвоцілі перакладаць лёнданская беларусы, дазнаўшыся, што яна перакладае з украінскай. Яе першы пераклад на ангельскую зь беларускай быў надрукаваны ў мюнхэнскай газэце «Бацькаўшчына» ў 1957 г., калі яе рэдагаваў Станіслаў Станкевіч.

Яна пераклала Купалу, Коласа, Арсеньеву, Багдановіча, Гаруна, Цётку, Геніюш, Бядулю, Крапіву, Іпатаву, Гілевіча.

У гэтыя дні шаноўная спін. Рыч пераўбывае ў Менску і Вільні.

РМ

Вера Рыч (Vera Rich)

нарадзілася 24 красавіка 1936 г. Беларускую вывучыла яшчэ ў школе. З 1960-х, поруч з асабістай творчасцю, займалася перакладамі зь беларускай мовы. У прыватнасці, паэзіі Коласа («Сымон-музыка»), Багдановіча, пераклала Вера Рыч і «Тарас на Парнасе». У 1971 г., праз дваццаць гадоў працы над беларускімі перакладамі, пад патранатам ЮНЕСКО выйшла першая ў сьвеце анталёгія беларускай паэзіі на заходній мове «Like Water, Like Fire: An Anthology of Byelorussian Poetry from 1828 to the Present Day» («Як вада, як агонь: Анталёгія беларускай паэзіі ад 1828 г. да сучаснасці»). Кнігу выдалі з продажу ў Савецкім Саюзе з прычыны «непаліткарэктаціі».

У 2004-м выйшаў новы зборнік беларускай паэзіі ў перакладзе Веры Рыч «Poems on Liberty: Reflections for Belarus» («Вершы на Свабоду: Роздумы пра Беларусь»). У 1970—90-я Вера Рыч шчыльна супрацоўнічала з дэмакратычнымі рухамі і рухамі ў абарону правоў чалавека ў Савецкім Саюзе і краінах—«спадарожніцах». Працавала ў Польшчы («Салідарнасць») і Вугоршчыне.

Вера Рыч — ганаровы сябар Беларускага ПЭН-цэнтру, таксама яна ўзнагароджана прэміяй імя Івана Франка (у гонар 40-гадовага служэння Украінскай літаратуре), а сёлета была ўганараваная і Украінскім ордэнам Княгіні Вольгі.

КАНЦЭРТ

N.R.M.

30 красавіка а 19.30 у «Графіці» (зав. Калініна, 16) адбудзеца акустычны канцэрт N.R.M., перанесены з 3 красавіка. Толькі 50 месцаў. Даведкі: 671-58-65.

ІМПРЕЗЫ**Гадавіна Чарнобылю**

25 красавіка а 18-й на сядзібе БНФ адбудзеца літаратурна-музычная вечарына, прысвяченая гадавіне Чарнобыльскай катастрофы. Арганізатар ім-прэзы — тэатар «ТыРады» і культурніцкая камісія Партыі БНФ.

Прэзэнтацыя «МОСТу»

28 красавіка ў Доме-музее Ваньковічаў (вул. Інтэрнацыянальная, 33а) пройдзе прэзэнтацыя кнігі Цемрыка Велета «МОСТ». Пачатак а 15-й. Уваход вольны.

ВЫСТАВА**Космас Івана Міска**

Адкрылася персанальная выстава з нагоды 75-годзідзя заслужанаага дзеяча мастацтва Беларусі Івана Міска. Яго скульптуру, графіку і жывапіс можна пабачыць у Мастацкім музеі (вул. Леніна, 20) да 14 траўня.

Рыцарскі фэст

**19–20
траўня**

ТЭАТРЫ**Опэра**

на сцэне ЦДА

30 (пн) — «Аіда».

3 (чц) — «Ляланта».

Купалаўскі тэатар

28 (сб) — «Вольга».

27 (пт) — «Маэстра».

29 (ндз) — «Дзіўная місія Сэвідж».

30 (пн) — «Чорная панна Нясьвіж».

2 (ср) — «Ромул Вялікі».

3 (чц) — «С. В.».

4 (пт) — «Вольга».

5 (сб) — «Вечар».

6 (ндз) — «Каханыне ў стылі барока».

ранішнія спектаклі

29 (ндз) — «Паўлінка».

6 (ндз) — «Сынежная каралева».

малая сцэна

27 (пт) — «Адчыніце кантралёру!».

28 (сб) — «Балада пра каханыне».

30 (пн) — «Варшаўская мэледыя».

3 (чц) — «Апельсінава віно».

5 (сб) — «Адчыніце кантралёру!».

Тэатар беларускай драматургії

27 (пт) — «Адвечная песьня».

28 (сб) — «Айбаліт, Бармалей, пра жывёл і Брадвэй».

28 (сб) — «Нязваны госьць».

29 (ндз) — «Чорны квадрат».

2 (ср), 3 (чц) — «Сталіца Эраўнд».

4 (пт) — «Белы анёл з чорнымі крыламі».

Меч Лідзкага замку

У праграме: рыцарскі турнір; «бугуртны турнір» — камандны бугуртны спаборніцтвы з прызавым фондам 500 у.а.; «асада замку» — пастановочная бітва з элемэнтамі рэальнага боя; выкананыне сярэднявечнай музыкі і танцаў; вечаровая забаўляльная праграма ў рыцарскім лягеры ў замкавым двары.

Кошт квіткоў: 10 тыс. руб. Набыць іх можна ў Лідзе: у гісторыка-мастацкім музее (вул. Перамогі, 37а, т. для даведак: (8-0156) 12-13-91), раённым мэтадычным цэнтрам народнай творчасці (вул. Перамогі, 37а, т.: (8-0156) 12-02-49), раённым Доме культуры (вул. Янкі Купалы, 1, т.: (8-0156) 12-53-92).

КІНО НА ВЫХОДНЫЯ**«Лісты з Івадзімі»**

Лісты з Івадзімі (Letters from Iwo Jima)

ЗША, 2006, каляровы, 141 хв.

Рэжысэр: Клінт Іствуд

Ролі выконваюць: Кен Ватанабэ, Казунары Ніномія, Цуесі Іхара, Рэ Касэ, Сіда Накамура, Хіросі Ватанабэ

Жанр: Вайсковая драма

Адзнака: 8 (з 10)

Прэміі «Оскар» і «Залаты глобус»

Другая ўсясьветная вайна. Японская армія абаранле востраў Івадзіму. Калі амэрыканцы захопіць гэты пляцідарм, ім будзе адкрыты шлях да голубых выспаў. Японскія жаўнеры адстrelываюцца з каменных катакомб, але вынікі вайны прадвызначаны...

«Лісты з Івадзімі» — другая частка дылёгі Клінта Іствуда. «Сыцягі нашых бацькоў» распавядалі пра бітву вачыма амэрыканцаў, героі «Лістоў» — японцы.

Карціну можна парабаць з творамі Быкова: стан трагічнае безвыходнасці, канфлікт ідэя—лягічнага фанатызму ў чалавечнасці.

Попельна-зялёная гама пасуе на толькі

«японскі гісторыі», але й быкаўскім вайсковым рэаліям, фінал прадказальны, дзеянье нетаропкае — і зацягавае. Мы бачым «аконную прауду» вайны, прапагандысцкую гістэрыю — і годнасць, насуперак забабонам.

Японскі генэрал, які прыехаў біцца за Івадзіму, — гэта мудры быкаўскі камандзір; пекар, які ня ведае, як трymаць віントоўку, — просты беларускі хлапец. Ёсьць і сваі НКВД — тайнай вайсковай паліцыя...

Але японская трагедыя — паводле Іствуда — адрозніваецца ад быкаўскіх катастроф. Гамерцы, застайшыся чалавекам, — адказны выбар быкаўскага героя, які выконвае свой апошні авалязак. І гэта для эўрапейца ліmit.

Выжыць, застайшыся чалавекам, насуперак эпідэміі самазабойстваў, і выкананец свой авалязак — гэта ліmit для японца. Но НКВДыст у кожнае галаве: на выкананца загад адступаць, падарваць сябе гранатай, прымусіць падрывацца пад начальнікоў (пакутліва—невыносная сцэна). І па-над усім гэтым — захаваныя лісты з жывімі галасамі людзей.

«Амэрыканскі самурай» Іствуд зрабіў карціну пранізліва—гуманістычную.

Сапраўднае беларускае кіно паводле Васіля Быкова.

Карціна дэманстравалася ў Кінафармаце «4x4». Сэансы з 23 да 29 красавіка ў менскім кінатэатры «Мір» а 18.40.

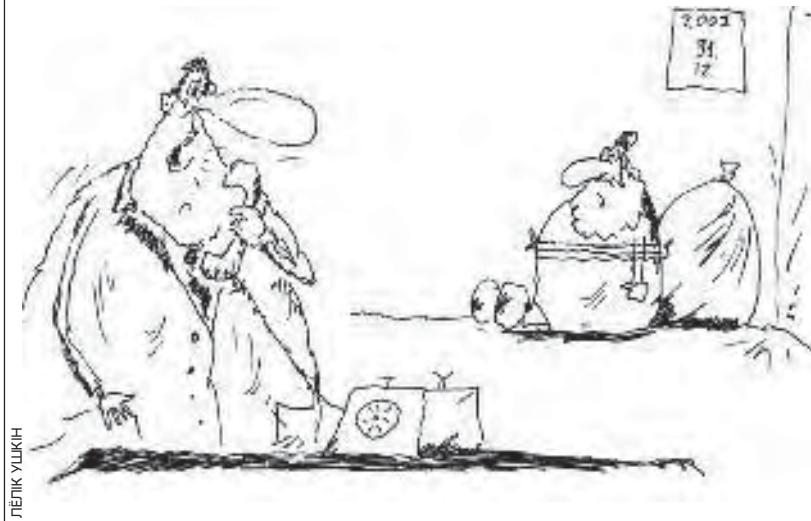
Андрэй Расінскі

КАНЦЭРТ**Канцэрт Тацяны Беланогай**

27 красавіка ў мастацкай галерэі Цэнтру народнай творчасці ў памяшканыні бібліятэкі імя Пушкіна (Гікалы, 4) засыпвае Тацяна Беланогая. Квіткі каштуюць 1600 рублёў. Пачатак а 18-й. Даведкі па т.: 293-06-60, 507-99-64.

Калі б вэртыкаль і надалей сачыла за тым, каб выхаванцы дзіцячых дамоў ня бралі падарункай ад Мілінкевіча.

— Алё, таварыш маёр? Ваша заданьне выканана! Затрыманая падазроная асона. Так, усе прыкметы супадаюць: барада і падарункі.

Адміністрацыя забараніла дзіцячым дамам у чарнобыльскіх раёнах прымаць падарункі ад Аляксандра Мілінкевіча. Каб мець прычыну, дырэктаркі аб'яўлялі ў інтэрнатах каранцін... А.Мілінкевіч з 21 да 25 красавіка аб'ехаў Столін, Лунінец, Мазыр, Хойнікі, Брагін, Гомель, Слаўгарад, Чэркаіу.

ПРЫВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

БЕЛАРУСКІ САДОК

Шукаем дзетак-дашкалятаў для стварэння беларускіх групай ў верасні на заходзе Менску (раёны Красны Бор—Сухараў—Захад), магчыма, ясельная і садаўская разнаўзроставая групы. Далучачеся! З намі можна звязацца па тэл.: 183-84-19. Лебедзі Lebiedz@tut.by

КАНТАКТЫ

Падтрымайма маладафронтайцаў на судзе! Да Рым-ляніу 8:31. Брат

Zwiazek szlachty polskiej: www.szlachta.org

КНІГІ, МУЗЫКА

Сяргей Грахоўскі. Выбраныя творы. 37-ы том кніжнагапраекту «Беларускі кнізагбор» ужо ў продажы. Упершыню наангельскай і беларускай мовах пабачы-

ла сьвет книга Васіля Быкава «Прыпавесці». Пытайцеся ў незалежных распавескоднікаў

Набуду кнігі: «Беларуская энцыклапедыя» 1–8, тэрмінова, дорага. Жодзіна, Заслаўе, матэрыялы археалагічных раскопак, гістарычна тэматыка, абмен матэрыяламі, інфармацыяй. Т.: 753-91-96

DJ Адраджэння праводзяць нацыянальную віктарыну «Шоў Беларушчыны» ў менскіх школах і ВНУ. Замаўляйце! Т.: 694-82-80

ПРАЦА

Дзяячына-філялягія шукае любую працу, звязаную з экстэмі. Вялікі вольт працы. Т.: 174-98-91

ВАЗОК

Набудзем вазок для немаўляці. Т.: 8-029-766-12-79. Зымітрусь

СЯБРОЎСКАЕ ПАДАРОЖЖА

Зыніцер Касцяплюровіч запрашае ў падарожжа 6 траўня (нядзеля) па маршруце: Менск — Глыбокае — Уздела — Мосар — Слабодка — Браслаў — Опса — Відзы — Друя — Менск. 18—21 траўня: Торунь — Хельма — Голюб—Добжынь. Т.: 292-54-58, 622-57-20, 509-12-16.

А ТЫ ПАДЛІШЫСЯ!

Каб рэгулярна атрымліваць «Нашу Ніву», праста паведаміце ў Рэдакцыю свой адрас. Адначасова Рэдакцыя звязтаеца з просьбай ахвяраваць на выданье. Дэталі — старонка 17.

Рэспубліканскае грамадзкае аб'яднанье «Таварыства беларускай школы» аб'яўляе конкурс на ўдзел у міжнародным беларуска-польскім праекце «Народны альбом». Рэптыцы і паказы спектакля адбудуцца ў Беларусі і Польшчы (Закапанэ, Гданьск, Варшава) падчас летніх вакацый.

На конкурс запрашоцца наўчэнцы 8—10 класаў, якія маюць акторскія і вакальнія здольнасці.

Ахвотных узяць удзел у конкурсе запрашаем тэлефонаваць: 692-55-13, 333-15-56

КУР'ЁЗ

Скрапі аэрастат

Кур'ёзна гісторыя адбылася на 14-ай спэцыялізаванай выставе «Tibo». У ноч на 25 красавіка невядомыя скрапі... аэрастат. Літальны апарат быў прывязаны на даху футбольнага манежу, дзе праходзіла выставка, і лунаў на вышыні трыццаці метраў.

Шасцімэтровы аэрастат у неба запусціла беларуская інтэрнэт-кампанія «Адкрыты контакт», на мэце мелася рэклама гэтай кампаніі.

Цэлы дзень пад паветам ветру аэрастат кружыў у небе, прыводзячы ў захапленне гасцей выставы і мінакоў. Вечарам прадстаўнікі «Адкрытага контакту» хацелі занесці аэрастат у будынак, але ахова запэўніла, што нічога кепскага з шарам ня здарыцца, няхай застаецца на даху.

Ноччу ж нехта адмыслюваў абразаў замацавальніны тросы і аэрастат паляцеў у невядомым на кірунку. Кажуць, што найхутчэй на Захад. У «Адкрытым контакце» шкадуюць, што аэрастат паляцеў ня днём. Хоць бы дзеци парадаваліся.

Шукаць аэрастат яго ўладальнікі не збираюцца, але спадзяюцца, што хто-небудзь і патэлефонуе, каб паведаміць пра ягонае месцазнаходжанье. Пакуль пра тое, дзе цяпер аэрастат, ня ведаюць нават вайскоўцы.

ЗП; інф. БелаПАН

«НН» СТО ГАДОЎ З ВАМИ

Ня вельмі даўно ў нас было съледзства па дзелу аб вучыцельскім саюзе. З вучыцяліёў, што да таго саюзу належалі, узялі падпіску, каб нікуды не выгажджалі без дазвалення паліцыі. Абвіняюць па 126 ст. па першай часці. Яшчэ ня зынлі дапросу са ўсіх сяброў. Улетку, як відаць, будзе суд.

Я.К. «Наша Ніва» № 15, 1907

Наша Ніва

незалежная газета

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991

галоўныя рэдактары «Нашай Нівы»:

З.Вольскі (1906), А.Уласаў (1906—1914),

Янка Купала (1914—1915), А.Лукшевіч,

У.Знамяроўскі (1920), С.Дубавец (1991—2000).

сакратарка рэдакцыі Наста Бакшанская

шэф-рэдактар Андрэй Дынько

фотарэдактар Арыём Лява

галоўныя рэдактары Андрэй Скурко

мастакі рэдактары Сяргей Харэўскі

заснавальнік Міцкавіч фонд выдання газеты «Наша Ніва»

выдавец Прыватнае падпрыемства «Суродзіні»

АДРАС ДЛЯ ДОПІСАЙ:

220050, Менск, а/c 537

Tel/fax: (017) 284-73-29, 8-029-613-32-32,

8-029-707-73-29.

E-mail: nn@nn.by

On-line: www.nn.by

© НАША НІВА. Спасылка на «Нашу Ніву» забяспічвае 12 палос фарматам

A2,6 друк. арк. Друкарня РУП «Віддавацца» (беларускі Дон друк). Менск, пр.

Ф.Скарны, 79. Радакцыя не насе адказнасці за звесткі раклімых аўвестак.

Кошт свабодны. Пасведчанне абрэгістрыі парыядычнага выдання №581

ад 4 ліпеня 2002 г., выдадзеное Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Юрдычны адрес: 220101, г. Менск, пр. Ракасоўскага, 102-71. Р/р

3012206280014 у МГД ААТ «Белінвестбанка», Менск, код 764.

Наклад 2241. Газета выдаецца 48 разоў на год.

Нумар падпісаны ў друк 23.00 25.04.2007.

Замова № 2287.

Рэдакцыйны адрес: Калектарная, 20а-112.